

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
EĞİTİM DAİRESİ BAŞKANLIĞI

YARGI MEVZUATI BÜLTENİ

Bültenin Kapsadığı Tarihler 03 – 09 Ekim 2006	Yayımlandığı Tarih 10 Ekim 2006	Sayı 312
---	---	--------------------

İÇİNDEKİLER

- [Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü'nün Onaylanması Hakkında 2006/10975 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı \(8 Ekim 2006 – 26313\)](#)
- [Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik \(4 Ekim 2006 – 26309\)](#)
- [Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik \(4 Ekim 2006 – 26309\)](#)
- [Başbakanlıktan Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele \(KADİM\) Projesi Konulu 2006/28 Sayılı Genelge \(4 Ekim 2006 – 26309\)](#)
- [Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün "Haciz Koyma-Kaldırma ve Yakalama Yazıları" Konulu, 3.10.2006 Tarih ve 20329 Sayılı Duyurusu](#)
- [Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünün "Pasaport ve Ülkemize Giriş-Çıkış Kayıtları Hakkındaki Talepler" Konulu, 3.10.2006 Tarih ve 20312 Sayılı Duyurusu](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2002/47 , K: 2006/1 Sayılı Karar Özeti \(7 Ekim 2006 – 26312\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/34, K: 2006/37 Sayılı Karar Özeti \(6 Ekim 2006 – 26311\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/54, K: 2006/47 Sayılı Karar Özeti \(6 Ekim 2006 – 26311\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/64, K: 2006/54 Sayılı Karar Özeti \(5 Ekim 2006 – 26310\)](#)
- [Anayasa Mahkemesinin E: 2006/80, K: 2006/67 Sayılı Karar Özeti \(7 Ekim 2006 – 26312\)](#)
- [Uyuşmazlık Mahkemesinden 42 Adet Karar Özeti \(7 Ekim 2006 – 26312\)](#)
- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Nesibe Haran/Türkiye Davası\)](#)
- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Pamak/Türkiye Davası\)](#)
- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Valide Akkuş/Türkiye Davası\)](#)
- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Ali Abbas Öztürk/Türkiye Davası\)](#)
- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Dündar/Türkiye Davası\)](#)

- [Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı \(Gabay/Türkiye Davası\)](#)
- [Maliye Bakanlığında Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliği \(Sıra No: 10\) \(3 Ekim 2006 – 26308\)](#)
- [Tarım ve Köyşleri Bakanlığında Türk Gıda Kodeksi Enerji İçecekleri Tebliği \(Tebliğ No: 2006/47\) \(4 Ekim 2006 – 26309\)](#)

 [İçindekilere dön](#)

Bakanlar Kurulu Kararı

Karar Sayısı : 2006/10975

3 Aralık 2004 tarihinde Atina’da imzalanan ekli “Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadelede İşbirliği Anlaşmasına Ek Terörizmle Mücadele Protokolü”nün onaylanması; Dışişleri Bakanlığı’nın 21/8/2006 tarihli ve HUMŞ/329724 sayılı yazısı üzerine, 31/5/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanunun 3 üncü ve 5 inci maddelerine göre, Bakanlar Kurulu’nca 1/9/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

KARADENİZ EKONOMİK İŞBİRLİĞİ KATILIMCI DEVLETLERİ ARASINDA SUÇLA, ÖZELLİKLE ÖRGÜTLÜ SUÇ TÜRLERİYLE MÜCADELEDE İŞBİRLİĞİ ANLAŞMASINA EK TERÖRİZMLE MÜCADELE PROTOKOLÜ

GİRİŞ

Bundan böyle "Taraflar" olarak adlandırılacak olan Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) Üye Devletleri Hükümetleri: Arnavutluk Cumhuriyeti, Ermenistan Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti, Bulgaristan Cumhuriyeti, Gürcistan, Yunanistan

Cumhuriyeti, Moldavya Cumhuriyeti, Romanya, Rusya Federasyonu, Sırbistan ve Karadağ, Türkiye Cumhuriyeti, Ukrayna

2 Ekim 1998 tarihinde Korfu'da imzalanan ve kısaca "KEİ Anlaşması" olarak adlandırılan "Karadeniz Ekonomik İşbirliği Katılımcı Devletleri Hükümetleri Arasında Suçla, Özellikle Örgütlü Suç Türleriyle Mücadelede İşbirliği Anlaşması"nın Tarafları olarak,

Barış ve güvenliğe küresel bir tehdit olarak uluslararası terörizmi şiddetle kınayan KEİ Şartı, İstanbul Onuncu Yıl Zirvesi Deklarasyonu, 26 Ekim 2001 tarihli KEİ Üye Devletler Dışişleri Bakanları Konseyi Beşinci Toplantısı Açıklaması ve 25 Haziran 2004 tarihli KEİ Güvenlik ve İstikrarına Katkı konulu KEİ Üye Devletler Dışişleri Bakanları Konseyi Açıklaması hükümleri uygun olarak,

Terörizmin tüm şekil ve tezahürünün uluslararası barış ve güvenliğe, Tarafların siyasi, ekonomik ve toplumsal istikrarına, KEİ üyesi Devletlerin toprak bütünlüğüne ve güvenliğine, ayrıca Karadeniz Bölge Devletleri arasındaki dostane ve iyi komşuluk ilişkileri ile ikili ve çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesine ciddi bir tehdit oluşturduğunun bilincinde olarak,

Birleşmiş Milletler'in (BM) terörizmle mücadele kapsamındaki belgelerinin hükümlerini dikkate alarak ve BM Güvenlik Konseyi'nin (BMGK) bu alandaki kararlarını, özellikle 1373 sayılı kararını tamamiyle destekleyerek,

Terörle mücadelenin hukukun üstünlüğü ve insan haklarına tam olarak saygı temelinde yürütülmesinin gereğini vurgulayarak,

Uluslararası hukukun evrensel ilkelerine sarıh desteklerini teyit ederek, aşağıda belirtilen hususlarda anlaşmışlardır:

Madde 1

İşbu Ek Protokol'ün amaçları doğrultusunda, terörizm, terörizmle mücadeleye ilişkin Birleşmiş Milletler Sözleşme ve Protokollerinde belirlenen suçlar anlamına gelir.

Madde 2

Taraflar, Devletlerinin ulusal mevzuatına ve uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak KEİ Antlaşması'nın ve işbu Ek Protokol'ün hükümleri uyarınca terör eylemlerinin önlenmesi, tespiti, bastırılması, ifşası ve soruşturulması için işbirliği yapacaklardır.

Madde 3

1. Taraflar doğrudan iletişim kurulacak yetkili makam/makamlarını ve/veya temas nokta/noktalarını belirleyeceklerdir.

2. Her bir Taraf, işbu Ek Protokolün yürürlüğe girmesini izleyen iki aylık bir süre içerisinde yetkili makam/makamların ve temas noktası/noktalarının isim ve irtibat bilgilerini içeren bir listeyi Tevdi makamına sunacaktır. Taraflar listesindeki herhangi bir değişikliği Tevdi makamına bildireceklerdir.

Madde 4

1. İşbu Ek Protokol'ün uygulanması amacıyla Taraflar, KEİ Anlaşması'nın 5'inci maddesi ve 15 Mart 2002 tarihinde Kiev'de imzalanan KEİ Anlaşması Ek Protokolü uyarınca temas içerisinde olacaklardır.

2. Gerektiğinde Taraflar acil iletişim hatları kurabilir, düzenli aralıklarla veya olağanüstü toplantılar ve istişareler düzenleyebilirler.

Madde 5

KEİ Anlaşması ve işbu Ek Protokol çerçevesinde Taraflar, karşılıklı menfaatlerin bulunduğu, özellikle aşağıda belirtilen konularda bilgi değişiminde bulunacaklardır:

a) Devlet liderine, uluslararası koruma altında bulunan kişilere, diplomatik misyonlar ve konsolosluklar mensuplarına, uluslararası Hükümetlerarası örgütlerin çalışanlarına, ayrıca devlet ziyaretlerine, ulusal/uluslararası etkinliklere katılanlara ve diğer resmi görevlilere ve sivillere yönelik olarak planlanan ve yönlendirilen terör eylemleri,

b) Ülkelerinin güvenliğini tehdit eden terör örgütleri, grupları ve teröristler ile bu tür terör örgütleri, grupları ve kişileri arası temaslar,

c) Taraf Devletlerin toprak bütünlüğünü ve egemenliğini hedef alan terör teşebbüsleri ve eylemleri,

d) Taraf Devletlerin sınırları içerisinde, ekonomik, teknolojik ve ekolojik birimler ve hayati önemi haiz tesislere yönelik tehditler ve terör eylemleri,

e) Taraf Devletlerin sınırları içerisinde faaliyet gösteren terör örgütleri ve grupları, bunların taktik ve yöntemleri, liderleri, üyeleri, ayrıca bu grupların veya örgütlerin faaliyetlerine karışmış ve/veya destek vermiş kişiler,

f) Terörizme destek veren örgütler ve kuruluşlar ile bu desteğe ilişkin mekanizmalar, uzantılar ve yönelimler,

g) Örgütlü suç grupları ve kişiler tarafından, Taraf devletlerin toprakları üzerinden ve yasadışı taşımacılık için kullanılan kanallardan mühimmat da dâhil silah, patlayıcı madde ve gereç, nükleer ve radyoaktif materyal ve kaynak ile kimyasal ve biyolojik silah ve parçaları kaçakçılığı,

h) Terör örgütleri ve gruplarına mali, lojistik ve diğer şekillerde destek sağladıkları tespit edilen veya şüphelenilen kaynak ve kanallar,

i) Terörizme mücadeleyle ilişkin uygulamalar ve yasalar.

Madde 6

Taraflar özellikle aşağıda belirtilen alanlarda yakın bir işbirliği geliştirecek ve işbirliğinde olacaklardır:

a) Terör eylemlerine yönelik hazırlığın ve suçun işlenmesinin, ayrıca teröristlere mali destek de dâhil herhangi bir biçimde destek sağlanmasının önlenmesi,

b) Terör eylemlerine mali destek veren, planlayan, destekleyen ve terör suçu işleyenlerin sığınma yeri taleplerinin reddedilmesi,

c) Somut kanıtların sunulması halinde, teröristlerin eğitim aldıkları, terör eylemlerinin planlandığı ve hazırlandığı yerlerin ifşa edilmesi ve kapatılması,

d) Teröristlerin ve terör gruplarının seyahat güzergâhlarının ortadan kaldırılması ve hareketlerinin engellenmesi,

e) Terör gruplarının veya örgütlerin terör eylemlerini gizlemek için kullandıkları yapıların saptanması ve ortaya çıkarılması,

f) Terör eylemlerinin planlanması, hazırlanması ve işlenmesi için kişi ve örgütlere mali destek, silah ve mühimmat, nükleer ve radyoaktif materyal ve kaynak, kimyasal ve biyolojik silah ve bunların parçalarını temin edilmesinin ve herhangi yardımda bulunulmasının engellenmesi, ifşa edilmesi ve önlenmesi.

Taraflar koordinasyon içindeki eylemlerinin sonuçlarını birbirlerine bildireceklerdir.

Madde 7

Taraflar, terör eylemlerinin bir diğer Taraf Devletin toprakları üzerinde işleneceği durumlarda, kendi Devletlerinde bu terör eyleminin hazırlığını önlemek ve terör eylemlerini planlayan, düzenleyen veya bu olaylara iştirak edenlere sığınma vermemek için gereken her türlü tedbiri alacaklardır.

Madde 8

Taraflar işbu Ek Protokol'ün uygulanmasını geliştirmek için aşağıdaki konularda işbirliği içinde bulunabilirler:

a) Görevlilerin eğitim, öğrenim ve becerilerinin geliştirilmesi,

b) Kriminal araştırmalarda bilimsel ve teknolojik yöntemlerin kullanılmasına ilişkin bilgilerin ve tecrübelerin değişimi,

c) Ortak eğitim programları, danışma seminerleri ve bilimsel araştırmalar düzenlenmesi,

d) İlgili ulusal mevzuatın, analitik ve istatistiğe ait verilerin değişimi,

e) KEİ Anlaşmasında öngörülen diğer şekillerde işbirliği yapılması.

Madde 9

1. İşbu Ek Protokol uyarınca elde edilen bilgi ve belgelere, talep eden Tarafça, talepte bulunulan Taraf'ın, benzer bilgilere verdiği aynı gizlilik derecesi uygulanacaktır.

2. İşbu Ek Protokol uyarınca elde edilen bilgi ve belgelerin yanı sıra, soruşturma yöntem ve taktikleriyle ilgili özel teçhizat ve/veya materyallerin kullanılması aşamasında elde

edilen bilgiler, bunları sağlayan Tarafın önceden onayı alınmaksızın üçüncü bir tarafa iletilemez.

3. İşbu Ek Protokol uyarınca elde edilen bilgi ve sonuçlar, sağlayan Tarafın önceden yazılı onayı alınmaksızın talep veya teslim edilenden farklı bir amaçla kullanılmayacaktır.

4. Taraflar, gizlilik dereceli bilgilerin sevkiyatını ve korunmasını ulusal mevzuat ve/veya ilgili uluslararası anlaşma hükümleri uyarınca sağlayacaklardır.

5. Taraflar, KEİ üye ülkelerinin ve KEİ Anlaşması ve Ek Protokolüne Taraf ülkelerin uluslararası yükümlülüklerine hâlel getirmeksizin, bu Ek Protokol uyarınca elde edilen kişisel bilgilere, en az temin eden Tarafın sağladığına eşdeğer bir koruma sağlayacaklardır.

Madde 10

Tarafların her biri, her bir özel durum için aksi yönde karşılıklı bir karar verilmedikçe, işbu Ek Protokol'ün uygulanmasından doğan masrafları birbirlerinden bağımsız olarak üstleneceklerdir.

Madde 11

Taraflar aksini kararlaştırmadıkları takdirde, bu Ek Protokol çerçevesinde işbirliğini sağlamak üzere, yazışmaları esnasında İngilizce, sözlü görüşmelerde İngilizce ve Rusça lisanlarını kullanacaklardır.

Madde 12

1. İşbu Ek Protokol'ün uygulanması, her bir Taraf Devlet'in kendi mevzuatına tabidir.
2. İşbu Ek Protokol, Tarafların diğer uluslararası yükümlülüklerini engellemeyecektir.
3. İşbu Ek Protokol'ün yorumu veya uygulanışından doğan tartışmalı sorunlar, uluslararası hukukun ilgili kurallarına göre istişare ve müzakereler yoluyla ilgili Taraflarca çözümlenecektir.

Madde 13

1. İşbu Ek Protokol için, KEİ Daimi Uluslararası Sekretaryası (PERMIS) Tevdi makamı olacaktır.

2. İşbu Ek Protokol'ün İngilizce lisanında hazırlanmış orijinali, Tarafların her birine onaylı kopyaları iletecek olan Tevdi makamı PERMIS'de tek nüsha halinde muhafaza edilecektir.

3. PERMIS, KEİ Üye Devletlerine aşağıda belirtilen hususlar hakkında bilgi verecektir;

a) Her bir imza eylemi,

b) Onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgelerinin teslimi,

c) İşbu Ek Protokol'ün 15'inci maddesi uyarınca Ek Protokolün yürürlüğe girdiği her bir tarih,

d) Bu Ek Protokol'e ilişkin diğer tüm bildirim eylem veya belgeleri.

Madde 14

1. İşbu Ek Protokol, tüm KEİ Üye Devletlerinin imzasına açıktır.

2. İşbu Ek Protokol'ü imzalayan Taraf, KEİ Anlaşmasına taraf olmadığı takdirde, bu Protokol'e taraf olamayacaktır.

3. İşbu Ek Protokol, onaylama, kabul, uygun bulma veya katılımı tabidir.

4. Onaylama, kabul, uygun bulma veya katılım belgeleri, Tevdi makamı tarafından muhafaza edilecektir.

Madde 15

1. İşbu Ek Protokol, üçüncü onay, kabul, uygun bulma veya katılım belgesinin KEİ Daimi Sekretaryasınca depozito edildiği tarihi takip eden otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

2. İşbu Ek Protokolü, yürürlüğe girdikten sonra onaylayan, kabul eden, uygun bulan veya Protokole katılan her bir Taraf için, Ek Protokol, onay belgelerinin depozito edildiği tarihten itibaren otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 16

1. Her bir Taraf, Ek Protokol üzerinde değişiklik önerebilir.

2. Bu gibi değişiklikler bütün Tarafların rıza göstermesi ile kabul edilecek ve Ek Protokol'ün 14'üncü maddesinin 3'üncü ve 4'üncü fıkraları ile 15'inci maddesi uyarınca yürürlüğe girecektir.

Madde 17

Taraflardan her biri PERMIS'e resmi bildirimde bulunarak işbu Ek Protokol'den geri çekilebilir veya Ek Protokol'ü kendi adına feshedebilir. Geri çekilme veya fesih işlemi, resmi bildirim PERMIS tarafından alındığı tarihten üç ay sonra yürürlüğe girecektir.

İşbu Ek Protokol aşağıda imzası bulunan tam yetkili kişiler tarafından imzalanmıştır.

İkibindört yılının Aralık ayının üçüncü gününde Atina/Yunanistan'da İngilizce dilinde tek nüsha olarak hazırlanmıştır.

Arnavutluk Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Ermenistan Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Azerbaycan Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Bulgaristan Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Gürcistan Hükümeti Adına

Yunanistan Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Romanya Hükümeti Adına

Rusya Federasyonu Hükümeti Adına

Sırbistan ve Karadağ Hükümeti Adına

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Adına

Ukrayna Hükümeti Adına

[R.G. 8 Ekim 2006 – 26313]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Yönetmelikler

Karar Sayısı : 2006/10950

Ekli “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; Bakanlar Kurulu’nca 11/9/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

KAMU KURUM VE KURULUŞLARININ DAİMİ KADROLARINA İLK DEFA İŞÇİ OLARAK ALINACAKLAR HAKKINDA UYGULANACAK SINAV YÖNETMELĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK

MADDE 1 – 18/5/1983 tarihli ve 83/6750 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Daimi Kadrolarına İlk Defa İşçi Olarak Alınacaklar Hakkında Uygulanacak Sınav Yönetmeliğinin 2 nci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu yöneticileri ve araştırma-geliştirme ve araştırma-geliştirme destek personeli ile adı geçen Kurum tarafından desteklenen ve/veya yürütülen projelerdeki proje personeli hakkında bu Yönetmelik hükümleri uygulanmaz.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 9 – 10-11 Temmuz 2004 tarihlerinde yapılan 2004 yılı Kamu Personeli Seçme Sınavı sonuçlarının geçerlilik süresi 2006 yılında yapılacak Kamu Personeli Seçme Sınavı sonuçlarının geçerlilik süresi kadar uzatılmıştır.”

MADDE 3 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

[R.G. 4 Ekim 2006 – 26309]

 [İçindekilere dön](#)

Karar Sayısı : 2006/10952

Ekli “Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik”in yürürlüğe konulması; Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcılığı’nın 9/6/2006 tarihli ve 7045 sayılı yazısı üzerine, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Kanun ile 8/6/1984 tarihli ve 217 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre, Bakanlar Kurulu’na 11/9/2006 tarihinde kararlaştırılmıştır.

KAMU KURUM VE KURULUŞLARINDA GÖREVDE YÜKSELME VE UNVAN DEĞİŞİKLİĞİ ESASLARINA DAİR GENEL YÖNETMELİKTE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

MADDE 1 – 15/3/1999 tarihli ve 99/12647 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Esaslarına Dair Genel Yönetmeliğin ek 4 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2 – Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3 – Bu Yönetmelik hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yönetmeliğin Yayımlandığı Resmî Gazete’nin		
Tarihi		Sayısı
18/4/1999		23670
Yönetmelikte Değişiklik Yapan Düzenlemelerin		
Yayımlandığı		
Resmî Gazete’nin		
Tarihi		Sayısı
1 -	30/5/1999	23710
2 -	21/12/2000	24267
3 -	28/12/2004	25684
4 -	1/4/2005	25773
5 -	27/10/2005	25979
6 -	21/1/2006	26056

[R.G. 4 Ekim 2006 – 26309]

 [İçindekilere dön](#)

Genelge

Başbakanlıktan:

Konu: Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele
(KADİM) Projesi

GENELGE
2006/28

Dünyada, özellikle belge düzeninin ve kontrol mekanizmasının yeterince gelişmemiş olduğu ülkelerde, kayıt dışı ekonominin toplam ekonomi içerisinde büyük bir yer işgal ettiği bilinmektedir. Genel ekonomik dengeler, işsizlik ve toplumsal duyarlılıklar, yabancı kaçak işçi çalıştırılmasının ve kayıt dışı istihdamın önlenmesi amacıyla planlı, koordineli, etkin, sürekli ve tüm kesimlerin katıldığı çalışmaları zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde de kayıt dışı istihdamla mücadele için öncelikle mükellefleri kayıt dışılığı iten nedenlerin iyi belirlenmesi; bu amaçta toplumsal uzlaşma ve hareket birlikteliği sağlanması ve buna uygun politikaların karma olarak uygulanması gerekmektedir.

Ülke ekonomisini ve sosyal hayatı olumsuz etkileyen kayıt dışı istihdamla mücadele ancak halkın, kamu yönetiminin ve sosyal tarafların birlikteliği ile etkin bir şekilde yürütülebilecektir. Bu amaçla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca hazırlanan "Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele (KADİM) Projesi" genelge ekinde yer almaktadır.

Projede görev alacak kamu kurum ve kuruluşları ile bunlar tarafından yerine getirilecek görevler ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Projenin uygulanması ve sonuçların denetlenmesi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın sorumluluğundadır. Kayıt dışı istihdamla mücadeleyi planlı ve koordineli bir şekilde yönetmek üzere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı bünyesinde Kayıt Dışı İstihdamla Mücadele Koordinatörlüğü kurulmuştur.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Projenin icrasını; İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı ile koordinasyon halinde ve başta sendikalar ve meslek kuruluşları olmak üzere sosyal taraflar ve diğer sivil toplum kuruluşları ile birlikte yürütecektir. Projenin icrası aşamasında gerek duyulan diğer kuruluşlarla da koordinasyon sağlanacaktır.

Bu çerçevede, il düzeyinde kayıt dışı istihdamın önlenmesine yönelik çalışmaların valilerimizin sorumluluğunda ilgili tüm kuruluşların katkı ve katılımları ile yürütülmesi uygun görülmüştür.

Kayıtlı istihdama geçiş için yapılacak faaliyetlerin ülke düzeyinde başarıya ulaşmasında valiler ve kaymakamların yapacağı çalışmalar ve konuya gösterecekleri duyarlılık, elde edilecek sonuçlar açısından son derece belirleyici olacaktır.

Valilikler özellikle SSK, Bağ-Kur, İŞKUR ve Maliye Bakanlığı il teşkilatlarının kayıt dışı istihdam ile mücadele faaliyetlerini yakinen gözetecek, öncelikle sosyal güvenlik kuruluşlarımız ve bunların denetim birimleri olmak üzere, ilgili tüm il kuruluşlarının koordineli çalışmalarını sağlayacak, genel ve özel kolluk birimlerinin ihtiyaç halinde gerekli desteği vermelerini temin edeceklerdir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Recep Tayyip
ERDOĞAN

Başbakan

Duyurular

**T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel M¼d¼rl¼ė¼**

**Sayı :B.03.0.HİG.0.00.00.03-010.07-15-2006-20329
03/10/2006**

Konu :Haciz koyma-kaldırma ve yakalama yazıları

..... CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel M¼d¼rl¼ė¼nden alınan 08/09/2006 tarihli ve B.05.1.EGM.0.85.02.02.2362-64001/1-a/06-8628-150709 sayılı yazıda; icra m¼d¼rl¼klerinde g6nderilen haciz koyma, kaldırma veya aracın yakalanmasına ilişkin yazılarda araç sahibi şahsın kimlik bilgilerinin (baba adı, doğum yeri ve yılı, n¼fusa kayıtlı olduğu yer vb.) veya araç sahibi Şirketin unvanının eksik yazılmasından dolayı, bilgisayar sorgulamalarının yapılamaması nedeniyle gereksiz yazışmalar yapıldığının ve haciz koyma, kaldırma veya yakalama işlemlerinde gecikmeler olduğunun bildirildiği anlaşılmaktadır.

Gereksiz yazışmalara ve gecikmelere sebebiyet verilmemesi için bundan b6yle, s6z¼ edilen talep yazılarında m¼mk¼n olduğu ve elde bulunduğu takdirde, muhatabına kolaylık teşkil edecek Şekilde araç sahibi şahsın baba adı, doğum yeri ve yılı, n¼fusa kayıtlı olduğu yer, araç sahibi Şirketin unvanı vb. gibi bilgilere yer verilmesi ya da ilgilinin kimlik fotokopisinin talep yazısına eklenmesi, hususunun yargı evrenizdeki Cumhuriyet BaŐsavcılıkları ve İcra ve İflas M¼d¼rl¼kleri ile bilgileri bakımından mahkemelere duyurulmasını rica ederim.

**Ayha
n
TOS
UN
Hâki
m
Baka
n a.
Gene
l
M¼d¼
¼r**

— • —
**T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Hukuk İşleri Genel M¼d¼rl¼Đ¼**

**Sayı :B.03.0.HİG.0.00.00.03-010.07-61-2006-20312
03/10/2006**

**Konu :Pasaport ve ¼lkemize giriş-çıkış kayıtları
hakkındaki talepler**

..... **CUMHURİYET BAŐSAVCILIĐINA**

İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel M¼d¼rl¼Đ¼nden alınan 13/09/2006 tarihli ve B.05.1.EGM.0.13.06.02.23123-153178 sayılı yazıda;

“¼lkemize giriş-çıkış yapan şahısların kayıtlarının 01.01.1992 tarihinden bu yana bilgisayar ortamında tutularak, çeşitli amaçlarla yasal çerçevede faydalanılan giriş-çıkış kayıtlarının veri bankası oluşturulduğu; bu doğrultuda daha 6nceleri bilgisayar ortamında sadece Genel M¼d¼rl¼klerinde tespit edilebilmekte olan giriş-çıkış kayıtlarının, ortak Pol-Net’e (Polis Bilgisayar AĞı) bağlı bulunan 81 İl Emniyet M¼d¼rl¼Đ¼ ve bilgisayar bağlantısı bulunan hudut kapılarından tespit edilebilmesinin ve yazılı m¼racaatları ¼zerine ilgili ve yetkililere verilebilmesinin m¼mk¼n olmasına rağmen, bu kayıtlara ait belgelerin sadece İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel M¼d¼rl¼Đ¼ tarafından verildiği kanısıyla m¼racaatların doğrudan Emniyet Genel M¼d¼rl¼Đ¼ne yapılması nedeniyle iřg¼c¼ ve zaman kaybı yaşandığının bildirildiği anlaşılmakla:

Gereksiz yazışmalara ve gecikmelere sebebiyet verilmemesi için bundan b6yle; pasaport ve ¼lkemize giriş-çıkış kayıtlarının tetkiki ile ilgili taleplerin, bulunulan yer/en yakın yer İl Emniyet M¼d¼rl¼Đ¼ne g6nderilmesi hususunun, yargı evrenizdeki Cumhuriyet Başsavcılıkları ve İcra ve İflas M¼d¼rl¼kleri ile bilgileri bakımından mahkemelere duyurulmasını rica ederim.

**Ayha
n
TOS
UN
Hâki
m
Baka
n a.
Gene
l**

Anayasa Mahkemesi Kararları

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2002/47

Karar Sayısı : 2006/1

Karar Günü : 5.1.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Danıştay Onuncu Daire

İTİRAZIN KONUSU : 24.11.1994 günlü, 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrasının, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Davacının, Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait Antalya Limanı'nın işletme hakkının devrine ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile bu karara dayanılarak yapılan ihalenin iptali istemiyle açtığı davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Onuncu Dairesi iptali için başvurmuştur.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında, kamu iktisadî kuruluşlarının temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim faaliyetlerinin imtiyaz kapsamına alındığı halde iktisadî devlet teşekküllerinin aynı nitelikteki hizmetlerinin imtiyaz kapsamına alınmamış olmasının eşitlik

ilkesine aykırı olduğu, Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerini ihlal eden ve eksik düzenleme niteliği taşıyan 4046 sayılı Yasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasının iptal edilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29. maddesine göre Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnemelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya aykırılığı hususunda ilgililer tarafından ileri sürülen gerekçelere dayanmaya mecbur değildir. Bu durumda, itiraz konusu kural ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 47. maddesi yönünden de incelenmiştir.

4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 15. maddesinin ikinci fıkrasında, genel ve katma bütçeli idarelerle bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşların sadece tekel niteliğindeki mal ve hizmet üretim faaliyetleri ile kamu iktisadî kuruluşlarının temel kuruluş amaçlarına uygun mal ve hizmet üretim faaliyetlerinin imtiyaz addolunacağı, bunların dışındakilerin imtiyaz sayılmayacağı, bu madde gereğince imtiyaz sayılan faaliyetlerle ilgili olarak yapılacak anlaşma ve sözleşmelerin imtiyaz şartlaşma ve sözleşmeleri niteliğinde olduğu belirtilmiş ve diğer kanunların bu hususları düzenleyen özel hükümleri saklı tutulmuştur.

Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup, bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan

kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde yasakoyucunun da uyması gereken temel hukuk ilkelerinin ve Anayasa'nın bulunduğu bilincinde olan devlettir. Hukuk Devletinde yasakoyucu, Anayasa kurallarına bağlı kalmak koşulu ile ihtiyaç duyduğu yasal düzenlemeyi yapma yetkisine sahiptir.

Anayasa'nın 47. maddesinin 4446 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle eklenen dördüncü fıkrasında, Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından yürütülen yatırım ve hizmetlerden hangilerinin özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırılacağı veya devredilebileceğinin kanunla belirleneceği hükmü yer almaktadır. Buna göre Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerine yürüttükleri yatırım ve hizmetleri özel hukuk sözleşmeleri ile gerçek veya tüzelkişilere yaptırabilme veya devredebilme yetkisi tanınması karşısında, 4046 sayılı Yasa'nın 15. maddesinde öngörülen belirli mal ve hizmetlerin imtiyaz addolunarak bunların dışında kalanların imtiyaz sayılmayacağı yolundaki düzenlemenin yasakoyucunun takdir yetkisi içinde olduğunun kabulü gerekir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kural, Anayasa'nın 2. ve 47. maddelerine aykırı değildir. İstem reddi gerekir.

Fulya KANTARCIOĞLU, bu görüşlere değişik gerekçe ile katılmıştır.

İtiraz konusu kuralın Anayasa'nın 10. maddesi ile ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

24.11.1994 günlü, 4046 sayılı "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 15. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 5.1.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

[R.G. 7 Ekim 2006 – 26312]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/34

Karar Sayısı : 2006/37

Karar Günü : 9.3.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : Danıştay Onüçüncü Daire

İTİRAZIN KONUSU : 30.3.2005 günlü, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilk tümcesinin, Anayasa'nın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I - OLAY

3984 sayılı Yasa'ya aykırılık nedeniyle uygulanan idari para cezasının iptali istemiyle açılan davada verilen görevsizlik kararının temyiz incelemesinde, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Danıştay Onüçüncü Dairesi iptali için başvurmuştur.

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında idarenin kamu gücünü kullanarak verdiği idari yaptırım kararlarına ilişkin uyuşmazlıkların çözümünün, idari yargı yerine itiraz konusu kuralla adli yargıya bırakılmasının, Anayasa'nın 2., 125., ve 155. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

İtiraz konusu tümcede, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararlarına karşı başvuru yeri ve süresi düzenlenmiştir. Buna göre anılan

türdeki kararlara karşı, kararın tebliği veya tefhiminden itibaren on beş gün içerisinde sulh ceza mahkemesine başvurulabilecektir.

5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun İkinci Kısımında "Çeşitli kabahatler" başlığı altında düzenlenen fiilleri, ağırlıklı olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 526. ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan kabahatler oluşturmaktadır. Ayrıca, çeşitli yasalarda yer alan ve yaptırımını hafif hapis ya da hafif para cezası veya her ikisi olan fiillerin yaptırımını, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7. maddesiyle idari para cezasına dönüştürülmüştür. Bunlar hakkında uygulanan yaptırımın "idari" para cezası olarak değiştirilmesinin, anılan eylemlerin ceza hukuku alanına giren suç olma niteliğini etkilemeyeceği açıktır.

5326 sayılı Yasa'nın 3. maddesi 1.3.2006 günlü, E. 2005/108, K.2006/35 sayılı kararlarla iptal edilmiş, iptal hükmünün kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun bulunmuştur. Anılan karardaki bu maddeye ilişkin iptal gerekçesi doğrultusunda, cezaî karakteri ağır basan bu eylemler açısından verilen idari para cezası ve/veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımlarına karşı başvurunun sulh ceza mahkemesince kanunda belirtilen usule göre incelenmesinde Anayasa'nın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırılık bulunmamaktadır. İtirazın reddi gerekir.

Mehmet ERTEN bu karara farklı gerekçe ile katılmış; Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT ise katılmamışlardır.

VI - YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

30.3.2005 günlü, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilk tümcesine yönelik iptal istemi 9.3.2006 günlü, E. 2006/34, K. 2006/37 sayılı kararla reddedildiğinden, bu tümceye ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII - SONUÇ

30.3.2005 günlü, 5326 sayılı "Kabahatler Kanunu"nun 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilk tümcesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Şevket APALAK ile Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 9.3.2006 gününde karar verildi.

[R.G. 6 Ekim 2006 – 26311]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/54
Karar Sayısı : 2006/47
Karar Günü : 6.4.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : Güroymak Sulh Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 30.3.2005 günlü, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 27., 28. ve Geçici 3. maddelerinin, Anayasa'nın 2., 125., 155. ve 157. maddelerine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I - OLAY

Menşe Şehadetnamesi ve Veteriner Sağlık Raporu olmayan hayvanları naklettiği iddiasıyla 3285 sayılı Yasa uyarınca hakkında idari para cezası verilen kişinin, iş bu cezanın iptali istemiyle yapmış olduğu başvuruyu inceleyen Mahkeme, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına vardığından iptalleri için başvurmuştur.

.....

V - ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında idarenin kamu gücünü kullanarak verdiği idari yaptırım kararlarına karşı yapılan başvurularda, uyuşmazlığın çözümünün, idari yargı yerine itiraz konusu kurallarla adli yargıya bırakılmasının Anayasa'nın 2., 125., 155. ve 157. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

5326 sayılı Yasa'nın itiraz konusu 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, idari para cezası ve mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin idari yaptırım kararlarına karşı başvuru yeri ve süresi, 28. maddesinde ise başvurunun incelenme yöntemi belirtilmektedir.

Anılan Yasa'nın İkinci Kısımında "Çeşitli kabahatler" başlığı altında düzenlenen fiilleri, ağırlıklı olarak 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 526. ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olan kabahatler oluşturmaktadır. Ayrıca, çeşitli yasalarda yer alan ve yaptırımı hafif hapis yada hafif para cezası veya her ikisi olan fiiller, 5252 sayılı Türk Ceza Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un 7. maddesiyle idari para cezasına dönüştürülmüşlerdir. Uygulanacak yaptırımın yasa ile "idari" para cezasına dönüştürülmesinin bu tür yaptırım uygulanacak eylemlerin gerçekte ceza hukuku alanına giren suç olma özelliklerini etkilemeyeceği açıktır.

5326 sayılı Yasa'nın 3. maddesi 1.3.2006 günlü, E. 2005/108, K.2006/35 sayılı kararlarla iptal edilmiş, iptal hükmünün kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesi uygun bulunmuştur. Anılan karardaki bu maddeye ilişkin iptal gerekçesi doğrultusunda, cezaî karakteri ağır basan eylemler açısından verilen idari para cezası ve/veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımlarına karşı başvurunun sulh ceza mahkemesince Yasa'da belirtilen usule göre incelenmesinde Anayasanın 2., 125. ve 155. maddelerine aykırılık bulunmamaktadır. İtirazın reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 157. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Mehmet ERTEN bu karara farklı gerekçe ile katılmış; Osman Alifeyyaz PAKSÜT ise, "5326 sayılı Yasa'nın (1) numaralı fıkrasının iptali gerektiği" düşüncesiyle bu kural yönünden katılmamıştır.

VI - SONUÇ

30.3.2005 günlü, 5326 sayılı "Kabahatler Kanunu"nun;

A - 27. maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

B - 28. maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, OYBİRLİĞİYLE,

6.4.2006 gününde karar verildi.

[R.G. 6 Ekim 2006 – 26311]

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/64

Karar Sayısı : 2006/54

Karar Günü : 4.5.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ordu İdare Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU : 4.2.1924 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'na 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle eklenen Geçici Madde 8'in, ikinci fıkrasında yer alan "... son bir yıllık TÜFE oranında..." ibaresi ile üçüncü fıkrasının, Anayasa'nın 2. maddesine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

PTT Personeli Müteselsil Kefalet Sandığı kesintileri karşılığı eksik ödendiği belirtilen miktarın, yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle PTT Genel Müdürlüğüne karşı açılan davada, 406 sayılı Yasa'nın Geçici Madde 8'in ikinci fıkrasında yer alan "...son bir yıllık TÜFE oranında..." ibaresi ile üçüncü fıkrasının, Anayasa'ya aykırılığı kanısına varan Mahkeme, iptali ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi istemiyle başvurmuştur.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu Yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Kuralın Anlam ve Kapsamı

2.6.1934 günlü, 2489 sayılı Kefalet Kanunu'nun 1. maddesine göre, kefalet sandıklarının aidatı, para, menkul kıymetler ve ayniyat alıp veren veya elinde tutan memur ve çalışanların maaşından kesilir. Başka bir anlatımla sandık mensupları, kefalete tabi mesleklerde çalışanları ifade etmektedir. Aynı Kanun'un 4. maddesi uyarınca, bu mesleklerde çalışanların olası zimmelerinin kesinleşmesinin ardından Kurumun uğradığı zararın karşılanması, kefalet sandıklarının kuruluş amacını oluşturmaktadır. Kefalet Kanununun 1. maddesi uyarınca Kefalet Sandıkları tüzel kişiliğe sahiptir.

PTT Memurları Müteselsil Kefalet Sandığı, 13.07.1953 tarih ve 6145 sayılı PTT Teşkilat Kanunu'nun 17. maddesiyle kurulmuştur. 5189 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girmesine kadar sandıktan ayrılanlara ödenecek paranın, tüm borçlar düşüldükten sonra ilk yarısı faizsiz olarak defaten, diğer yarısı ise üçüncü senenin sonunda, üç sene içinde sermayeye işleyen ortalama faiz hesaplanarak ödenmiş, ancak maaş ve ücretlerden kesilen miktarın işletilmesiyle elde edilen gelirlerin tamamının geri ödenmesi söz konusu olmamıştır.

Geçici Madde 8'in ikinci fıkrasında iptali istenen "...son bir yıllık TÜFE oranında..." ibaresi ile sandığın tasfiyesi sırasında Sandığa tabi personelden kesilmiş olan aidatlar toplamından, ilgili personele ait ihtilafli borçlar düşüldükten sonra kalan tutarların, Devlet İstatistik Enstitüsünün her yılsonunda açıkladığı yıllık TÜFE oranında arttırılarak ödeneğine ilişkin bir ölçüt getirilmektedir.

Maddenin itiraz konusu üçüncü fıkrasında ise, sandık mensubu hak sahiplerinin ikinci fıkra uyarınca saptanan alacaklarının ödenmesinden sonra kalan meblağın nasıl kullanılacağı ayrıntılı biçimde düzenlenmektedir. Buna göre, hak sahiplerine yapılan ödemedeki geriye kalan toplam nakit mevcudundan ihtilafli borçlar için gerekli meblağ ayrıldıktan sonra, kalan tutarın %70'i nemalandırılmak suretiyle PTT Genel Müdürlüğünün taşıt, otomasyon ve modernizasyon hizmetlerine ilişkin harcamalar ile Yönetim Kurulunca belirlenecek usul ve esaslara göre eleman temininde güçlük çekilen yerlerde çalışan personele (3000) gösterge rakamının memur aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçmeyecek şekilde ek ödeme yapılmak üzere ayrılacak, kalan %30'u ise bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihi izleyen bir ay içinde Genel Bütçeye gelir kaydedilmek üzere Maliye Bakanlığı Merkez Saymanlık Müdürlüğüne aktarılacaktır.

B- Anayasaya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararında özetle, son yıllarda ülkemizde enflasyon oranının düşmesine karşın, ilgililerden kesinti yapılmaya başlanıldığı önceki yıllarda bu oranın yüksek olduğu, bu nedenle son bir yıllık TÜFE oranının esas alınmasının, ilgililerin maaşlarından uzun yıllar kesinti yapılan miktarların güncel değerini karşılamadığı ve haksız yere mameleklerinde azalmaya yol açtığı, bu azalmanın karşılığı olan miktarların ise üçüncü fıkraya göre kamu

harcamaları için ayrıldığı, ancak Anayasa'nın 73. maddesi gereğince kamu giderleri gerektirmediği sürece kişilerden vergi alınamayacağı, tartışmalı miktarların kamu giderleri için kullanılmasının Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarına aykırı olduğu, çünkü sandığa tabi kişilerin bu yolla kamu giderlerine diğer vatandaşlara oranla daha fazla katılmaya zorlandıkları, belirtilen nedenlerle itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygı gösteren, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, yasaların üstünde Anayasa ve yasa koyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir.

Hukuk güvenliği, temel hak güvencelerinde korunan ortak değerdir. Hukuk devleti hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir.

Hukuksal güvenliğin bir sonucu da kazanılmış haklara saygı gösterilmesi ilkesidir. Kazanılmış hak, kişinin bulunduğu statüden doğan ve kendisi yönünden kesinleşmiş ve kişisel alacak niteliğine dönüşmüş haktır. Kişilerin hukuk düzenine güvenerek elde ettikleri hakların sonradan çıkarılacak yasal düzenlemelerle ihlal edilmemesi bu ilkenin gereğidir.

Maddede belirtilen sandığın kuruluşundaki asıl amaç, PTT Genel Müdürlüğü'nün, zimmet nedeniyle uğrayacağı maddi kayıplarının, bu sandıktan aktarılacak paralarla karşılanması olup, sandığın gelirini oluşturan mensuplardan yapılan kesintiler ve bunların nemalandırılması, mensuba yardım veya tasarruf nitelikli sosyal güvence sağlama amacı taşımamaktadır.

Sandık'ın, 5189 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihe kadar 2489 sayılı Yasa'ya tabi olması nedeniyle, bu Yasa'nın 1. maddesi uyarınca tüzel kişiliği olduğu açıktır. Yasa uyarınca mensupların maaş ve ücretlerinden kesilen tutarlar, Sandık'ın tüzel kişiliğine geçmesiyle, bu kesintiler üzerinde mensubun mülkiyet hakkı sona ermektedir.

5189 sayılı Yasa ile 406 sayılı Yasa'ya eklenen Geçici Madde 8 ile PTT Personeli Mütessesil Kefalet Sandığı'na tabi olarak aidat ödemiş bulunanlara, sandığın tasfiyesi üzerine ödedikleri aidatları belirli koşullarda geri alabilmeleri olanağı sağlanarak, yeni bir mülkiyet ilişkisi yaratılmaktadır. Yeni mülkiyet ilişkisi yasayla kurulduğundan, yasal düzenlemenin öngördüğü ölçüde ve koşullarda geçerli olması da doğaldır.

Sandık mensuplarından yapılan kesintiler üzerinde mensupların mülkiyet hakkından söz edilemeyeceğine göre, bunun kazanılmış hak olarak nitelendirilmesi de mümkün değildir.

Açıklanan nedenlerle itiraz konusu kuralın, Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu savı yerinde değildir, iptal isteminin reddi gerekir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİ

406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu'na 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle eklenen Geçici Madde 8'in ikinci fıkrasında yer alan "...son bir yıllık TÜFE oranında..." ibaresi ile üçüncü fıkrasına yönelik iptal istemi, 4.5.2006 günlü, E. 2006/64, K. 2006/54 sayılı kararla reddedildiğinden, bu ibare ve fıkraya ilişkin YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN REDDİNE, 4.5.2006 gününde OYBİRLİĞİ ile karar verildi.

VII- SONUÇ

4.2.1924 günlü, 406 sayılı "Telgraf ve Telefon Kanunu"na 16.6.2004 günlü, 5189 sayılı Yasa'nın 6. maddesiyle eklenen Geçici Madde 8'in, ikinci fıkrasında yer alan "...son bir yıllık TÜFE oranında ..." ibaresi ile üçüncü fıkrasının Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, 4.5.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2006/80

Karar Sayısı : 2006/67

Karar Günü : 30.5.2006

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME : Sakarya 1. Asliye Ceza Mahkemesi
İTİRAZIN KONUSU : 26.9.2004 günlü, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 29.6.2005 günlü, 5377 sayılı Kanun'un 20. maddesiyle değiştirilen 168. maddesinin Anayasa'nın 10. maddesine aykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Çalıntı kredi kartı ile alış veriş yapmak suretiyle kendisine menfaat temin etmek suçundan sanık hakkında açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu savını ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

.....

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince yapılan ilk inceleme toplantısında, başvuru kararı ve ekleri, ilk inceleme raporu, itiraz konusu yasa kuralı ve bunun gerekçesi ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Anayasa'nın 152. ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 28. maddesine göre, bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık savının ciddi olduğu kanısına varırsa bu hükmün iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurmaya yetkilidir. Ancak bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için, elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde, ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

Başkasına ait kredi kartını çaldıktan sonra bununla alışveriş yapan sanık hakkında açılan kamu davasında, Cumhuriyet Savcısının, itiraz konusu kuralda yer alan etkin pişmanlık hükümlerinin sanık hakkında açılan davaya konu suç bakımından da uygulanması gerekirken uygulanmamasının eşitlik ilkesine aykırı olduğu görüşünü ciddi bulan Mahkeme iptali için başvurmuştur.

5237 sayılı Kanun'un itiraz konusu maddesinde hırsızlık, mala zarar verme, güveni kötüye kullanma, dolandırıcılık, hileli iflas, taksirli iflas ve karşılıksız yararlanma ile yağma suçları için etkinlik pişmanlık halinde yapılacak indirim şartları ile oranları belirlenmiş; aynı Yasa'nın 245. maddesinin de yer aldığı Onuncu Bölüm'deki "bilişim alanında suçlar" ise madde kapsamına alınmamıştır.

İddianamede sanığa yüklenen ve yargılama aşamasında değişmeyen suçun niteliği ile uygulanması istenen sevk maddeleri olan 5237 sayılı Kanun'un 245(1), 53., 54. ve 63. maddelerine bakıldığında, itiraz konusu kuralın bakılmakta olan davada uygulanma durumunun bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

V- SONUÇ

26.9.2004 günlü, 5237 sayılı "Türk Ceza Kanunu"nun, 29.6.2005 günlü, 5377 sayılı Yasa'nın 20. maddesiyle değiştirilen 168. maddesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkeme'nin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu maddeye ilişkin başvurunun Mahkeme'nin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, 30.5.2006 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Uyuşmazlık Mahkemesi Kararları

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/111

KARAR NO: 2005/127

KARAR TR : 26.12. 2005

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesinde öngörülen koşulu taşımayan BAŞVURUNUN,aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/3

KARAR NO: 2006/15

KARAR TR :.13.2.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : Anayasa'nın 158. ve 2247 sayılı Yasa'nın 1. maddesinde sayılan yargı mercilerinden olmayan Valiliğin kararı nedeniyle görev uyuşmazlığı doğduğu ileri sürülerek yapılan BAŞVURUNUN, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/18

KARAR NO: 2006/31

KARAR TR : 6.3.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulu taşımayan BAŞVURUNUN, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/36

KARAR NO: 2006/40

KARAR TR : 3.4.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :1-Hukuk uyuşmazlıklarında, adli yargı yerince görevsizlik kararı verildikten sonra H.U.M.K.'nun 27. maddesine göre dava dosyası gönderilmekle idari yargı yerinde dava açılmış sayılmayacağı;

2- İdari yargı yerinin görevsizlik kararı kesinleşmeden ve mahkemece re'sen yapılan başvurunun, 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulları taşımadığı ve yöntemine uymadığı nedeniyle, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/70

KARAR NO: 2006/48

KARAR TR : 3.4.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulu taşımayan BAŞVURUNUN, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/71

KARAR NO: 2006/49

KARAR TR : 3.4.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulu taşımayan ve yönetime uymayan BAŞVURUNUN, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/77

KARAR NO: 2006/54

KARAR TR : 3.4.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulu taşımayan ve yönetime uymayan BAŞVURUNUN, aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/39
KARAR NO: 2006/83
KARAR TR : 5.6.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulları taşımayan başvurunun, aynı Yasanın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/50
KARAR NO: 2006/85
KARAR TR : 5.6.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 14. maddesinde öngörülen koşulları taşımayan BAŞVURUNUN aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk,

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2004/15
KARAR NO: 2006/104
KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Hüküm uyuşmazlığının giderilmesini isteyen idarenin, tüzel kişiliği sona eren şirketin ihyası suretiyle aleyhine takibi yenileyinceye kadar dosyanın işlemde kaldırılması gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/17
KARAR NO: 2006/105
KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 24. maddesinde öngörülen koşullar birlikte gerçekleşmediğinden, BAŞVURUNUN REDDİ gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/104
KARAR NO: 2006/116
KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesinde öngörülen koşulları taşımayan BAŞVURUNUN aynı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca REDDİ gerektiği hk,

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/83

KARAR NO: 2005/120

KARAR TR : 26.12.2005

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : İdari para cezasından doğan Kurum alacağının tahsili için 506 sayılı Yasa'nın 80. maddesine göre düzenlenen ödeme emrine karşı açılan davanın, anılan Yasa maddesi uyarınca ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/2

KARAR NO: 2006/25

KARAR TR : 6.3.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 506 sayılı Yasa'nın 140. maddesine göre verilen idari para cezasının iptali istemiyle 5326 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği 1.6.2005 tarihinden önce idari yargı yerinde açılan davanın, 5326 sayılı Yasa'nın Geçici 2. maddesi uyarınca İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/7

KARAR NO: 2006/27

KARAR TR : 6.3.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :2918 sayılı Yasa'nın 48/5. maddesinin ihlali nedeniyle, sürücü belgesinin geçici olarak geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın, 2918 ve 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/21
KARAR NO: 2006/33
KARAR TR : 6.3.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamına giren idari para cezasına karşı yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/76
KARAR NO: 2006/53
KARAR TR : 3.4.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Trafik para cezalarına karşı 4811 sayılı Vergi Barışı Kanunu uygulaması yönünden açılan davanın, İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/30
KARAR NO: 2006/56
KARAR TR : 1.5.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 506 Sayılı Yasa'nın 140. maddesi uyarınca kesilen idari para cezasının tahsili amacıyla düzenlenen ödeme emrinin iptali istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/35
KARAR NO: 2006/57
KARAR TR : 1.5.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamına giren ve bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih itibariyle idari yargı yerinde dava açılmayan idari para cezasına karşı yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/94
KARAR NO: 2006/72
KARAR TR : 1.5.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 506 Sayılı Yasanın 140. maddesi uyarınca verilen idari para cezasına karşı yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/37
KARAR NO: 2006/81
KARAR TR : 5.6.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 4817 Sayılı Yasanın 18. ve 21. maddesi uyarınca verilen idari para cezasına karşı yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO : 2006/85
KARAR NO : 2006/95
KARAR TR. : 5.6.2006

ÖZET : 6831 Sayılı Yasanın 18. maddesine aykırılık nedeniyle, aynı Yasanın 94/1. maddesi uyarınca verilen idari para cezasına yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/92
KARAR NO: 2006/100
KARAR TR : 5.6.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 4077 Sayılı Yasanın 16. maddesine aykırılık nedeniyle, 25/8 maddesi uyarınca verilen idari para ve durdurma cezasının iptali istemiyle açılan davanın; idari para cezası yönünden ADLİ YARGI YERİNDE, durdurma cezası yönünden İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/41

KARAR NO: 2006/107

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :2918 sayılı Yasa'nın 51. maddesinin ihlali nedeniyle, trafik zabıtasınca düzenlenen para cezası ve ceza puanı uygulanmasına ilişkin ceza tutanağının iptali istemiyle, 5326 sayılı Yasa'nın yürürlüğe girdiği tarihten sonra idari yargı yerinde açılan davanın, 2918 ve 5326 sayılı Yasa hükümlerine göre; idari para cezasına karşı yapılan itirazın ADLİ YARGI YERİNDE, ceza puanı uygulanmasına ilişkin uyuşmazlığın İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/79

KARAR NO: 2006/108

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 2918 sayılı Yasa'nın Ek 6. maddesi ile görevlendirilen fahri trafik müfettişince aynı Yasa'nın 116. maddesine göre işlem yapılmak üzere düzenlenen ve itiraz yolu açık tutulan idari para cezaları ile ilgili ve sınırlı olarak yapılan itirazlarda, ADLİ YARGI YERİNİN görevli olduğu hk

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/116

KARAR NO: 2006/124

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Belediye encümenince 1608 sayılı Yasa'ya göre verilen idari para cezasına karşı yapılan itirazın, aynı Yasa'nın 5. maddesi gereğince ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/119

KARAR NO: 2006/127

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 5326 sayılı Kabahatler Kanunu kapsamına giren idari para cezasına karşı yapılan itirazın ve kabahatte kullanılan eşyanın mülkiyetinin kamuya geçirilmesine ilişkin işlemin kaldırılması istemiyle açılan davanın ADLİ YARGI YERİNDE çözüm-lenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/65

KARAR NO: 2005/114

KARAR TR : 26.12.2005

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Sağlık hizmetinin yürütüldüğü sırada doğduğu öne sürülen zararın giderilmesi istemiyle açılan davanın idare aleyhine açılan kısmının, öncelikle hizmet kusuru esasına göre İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesi gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/71

KARAR NO: 2005/116

KARAR TR : 26.12.2005

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : Özelleştirme tamamlanıp hisse satış sözleşmesi imzalandıktan sonra Alıcı Şirketin borçlu olmadığı tespit istemiyle açılan menfi tespit davasının, hisse satış sözleşmesinin tabi olduğu özel hukuk hükümlerine göre ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/73

KARAR NO: 2005/117

KARAR TR : 26.12.2005

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :İdarenin kısmen kamulaştırmadan vazgeçme işlemi kapsamındaki davacıya ait parselin kamulaş-tırılmasından vazgeçilmemesine

yönelik iptal davasının, 2942 sayılı Yasa'nın 21 ve 24. maddeleri uyarınca ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/97

KARAR NO: 2006/24

KARAR TR : 6.3.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : Jandarma Üstçavuş iken operasyon sırasında yaralanması sebebiyle üçüncü dereceden vazife malülü sayılan davacının; malüliyet derecesinin düzeltilmesi istemiyle yaptığı başvurunun, Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'nce reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açtığı davanın, GENEL İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/94

KARAR NO: 2006/38

KARAR TR : 3.4.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Türk Telekom ile kapsam dışı personeli arasında özelleştirilme tarihinden önce doğan anlaşmazlığın İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/17

KARAR NO: 2006/55

KARAR TR : 1.5.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET : Elektrikçiler Odasındaki üyelik ve sicil kaydının silinmemesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın, 5362 Sayılı Yasanın 67, 68. ve 6762 sayılı Yasa'nın 36. maddeleri uyarınca ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —

Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/72
KARAR NO: 2006/70
KARAR TR :1.5.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET : 506 Sayılı Yasaya tabi olarak, 2547 Sayılı Yasa ve 83/7148 sayılı BKK uyarınca düzenlenen Tıp Sözleşmelerle (Yabancı Uyruklular İçin) okutman olarak çalışan davacının, emekliye ayrılması nedeniyle kıdem tazminatı ödenmesi istemiyle açtığı davanın, 2577 sayılı İYUK'nun 2/1-c maddesi kapsamında İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerek-tiği hk.

———— • ————
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2005/61
KARAR NO: 2006/74
KARAR TR : 5.6.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET :Orman kadaastro komisyonu işlemlerinin hatalı olduğunun tespiti ile yok hükmünde sayılması istemiyle açılan davanın, 6831 sayılı Yasa'nın değişik 11. maddesi uyarınca ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

———— • ————
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/26
KARAR NO: 2006/75
KARAR TR : 5.6.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET: Kişisel kusuruna dayanılarak kamu görevlisi aleyhine açılan tazminat davasının, özel hukuk hükümlerine göre ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

———— • ————
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/32
KARAR NO: 2006/79
KARAR TR : 5.6.2006
(Hukuk Bölümü)

ÖZET:_Asker kişinin oğlunun askeri hastanede yapılan ameliyat sonucu sakat kaldığı ileri sürülerek açılan tazminat davasının, zarar görenin asker kişi olmaması nedeniyle GENEL İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/78

KARAR NO: 2006/90

KARAR TR : 5.6.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET: 2981/3290 sayılı Yasalar uyarınca hak sahibi bulunduğu taşınmazın, tapu devri nedeniyle Belediyece tahsil edilen miktarın mükerrer ödendiği ileri sürülerek, geri verilmesi istemiyle açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/88

KARAR NO: 2006/97

KARAR TR : 5.6.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET: Hatalı tescilin tapu sicil müdürlüğünce yapılan yanlışlıktan kaynaklandığı ileri sürülerek tapu iptali ve tescil istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/29

KARAR NO: 2006/106

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :İdarenin yaptığı ve karşı tarafın bir kamu hizmetini yürütmesine katılmasını öngören ve bu özelliği gereği idari sözleşme niteliğinde bulunan sözleşmenin feshi nedeniyle oluştuğu ileri sürülen zararın tazmini istemiyle açılan davanın İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/89

KARAR NO: 2006/110

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET: Davacının, babasının askerlik görevini yerine getirirken vefat etmesi

sonucu malûl ve muhtaç olduğunu belirterek, kendisine yetim aylığı bağlanması için yaptığı başvurunun, muhtaç olmadığı anlaşıldığından bahisle reddedilmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın GENEL İDARİ YARGI YERİNDE çözümlenmesinin gerektiği hk.

— • —
Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığından:

ESAS NO: 2006/101

KARAR NO: 2006/114

KARAR TR : 10.7.2006

(Hukuk Bölümü)

ÖZET :İcra dairesi görevlilerinin kusurlarından ve Adli yargı yerlerinin yargısal işlemlerinden dolayı uğranıldığı ileri sürülen zararın tazmini istemiyle açılan davanın, ADLİ YARGI YERİNDE çözüm-lenmesinin gerektiği hk.

[R.G. 7 Ekim 2006 – 26312]
— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

NESİBE HARAN /Türkiye Kararı*

Başvuru no. 28299/95

Strazburg

6 Ekim 2005

USUL

1. Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") eski 25. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Nesibe Haran ("başvuran") tarafından, 22 Haziran 1995 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na ("Komisyon") yapılan başvurudan (no. 28299/95) kaynaklanmaktadır.

2. Başvuran, Londra'da Kürt İnsan Hakları Projesi ("KiHP")'ne bağlı bir avukat olan A. Stock, Londra'da görev yapan avukatlar M. Muller, T. Otty, J. Gordon ve Diyarbakır Barosu'na bağlı avukatlar R. Yalçındağ ve C. Aydın tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") Sözleşme kurumları huzurundaki işlemler için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. Başvuran, özellikle, 1994 tarihinde eşinin ortadan kayboluşundan Devlet yetkililerinin sorumlu olduğunu iddia etmiştir. Başvuran, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 2., 3., 5., 13., 14. ve 18. maddelerine atıfta bulunmuştur.

4. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11 No.'lu Protokol'ünün yürürlüğe girdiği tarih olan, 1 Kasım 1998'de iletilmiştir (11 No.'lu Protokol'ün 5 § 2. maddesi).

5. Başvuru, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Birinci Daire'sine tevzi edilmiştir (Mahkeme İç Tüzüğü'nün 52 § 1. maddesi). Bu Daire içinde davaya bakacak olan Bölüm (AİHS'nin 27 § 1. maddesi), İç Tüzük'ün 26 § 1. maddesinin gerektirdiği gibi oluşturulmuştur.

6. Türkiye adına seçilen hakim Rıza Türmen, dava heyetinden çekilmiştir (İç Tüzük 28. madde). Hükümet, dolayısıyla, heyette *ad hoc* hakim olarak yer almak üzere, Feyyaz Gölcüklü'yü tayin etmiştir (AİHS'nin 27 § 2. maddesi ve İç Tüzük 29 § 1. madde).

7. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 22 Haziran 1999 tarihli bir karar ile başvurunun kabuledilebilir olduğunu açıklamıştır.

8. 1 Kasım 2004 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Daire'lerinin yapısını değiştirmiştir (İç Tüzük 25 § 1. madde). Bu dava, yeni oluşturulmuş Üçüncü Daire'ye verilmiştir (İç Tüzük 52 § 1. madde).

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

9. Başvuran ve Hükümet, esaslara ilişkin görüş bildirmişlerdir (İç Tüzük 59 § 1. madde).

OLAYLAR

I. DAVA OLAYLARI

10. Başvuran 1971 doğumludur ve Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

A. Giriş

11. İhsan Haran'ın ortadan kayboluşu sırasında mevcut olan olaylar taraflar arasında ihtilaf halindedir. Başvuran tarafından sunulduğu şekliyle olaylar aşağıda yer alan B Kısmı'nda ortaya konmaktadır(bkz. 13-22. paragraflar). Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri aşağıda yer alan C Kısmı'nda özetlenmiştir (bkz. 23-26. paragraflar).

12. Taraflarca sunulan ilgili belgelerin özetleri ayrı ayrı sırasıyla D (bkz. 27-29. paragraflar) ve E (bkz. 30-53. paragraflar) Kısımları'nda ortaya konmuştur. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, taraflarca sunulan belgeleri özetlerken, kişilerin adlarını bu belgelerde belirtildiği gibi kullanmıştır. Bunlar, bu kişilerin adlarının doğru yazımını yansıtmayabilirler.

B. Başvuranın olaylara ilişkin görüşleri

13. Belirsiz bir tarihte, başvuranın erkek kardeşlerinden biri ve baba tarafından olan bir kuzeni PKK'ya katılmışlardır. Sözkonusu zamanda, başvuran ve İhsan Haran, Lice Cumhuriyet Savcılığı'na gitmişler ve Cumhuriyet Savcısına, başvuranın erkek kardeşi ve kuzeninin yaptığı hiçbir şeyde en ufak bir sorumlulukları olmadıklarını ve erkek kardeşin ve

kuzenin, başvuran ve İhsan Haran'ın bilgisi olmadan PKK'ya katılmış olduklarını söylemişlerdir. Cumhuriyet Savcısı, bu olaylardan dolayı İhsan Haran veya başvurana karşı herhangi türde bir dava açma niyetinde olmadığını söylemiştir. Her halükarda, İhsan Haran, ikamet ettikleri Arıklı köyüne askerler geldiği zaman ormana saklanacaktır.

14. 12 Mayıs 1994 tarihinde, köylerinin güvenlik güçleri tarafından yıkılmasından sonra, başvuran ve eşi çocuklarıyla beraber köylerinden Diyarbakır'a taşınmışlardır. Yetkililere yeni adreslerini vermelerinin uygun olduğunu düşünmemişlerdir.

15. 24 Aralık 1994 tarihinde, başvuranın eşi İhsan Haran, son sekiz gündür çalışmakta olduğu Diyarbakır yeraltı çarşısı inşaat alanından dönmemiştir. Başvuran ve diğer aile üyeleri bunu olağandışı bulmamışlardır çünkü ek iş olduğu zaman işte kalır ve eve dönmezdi.

16. 27 Aralık 1994 tarihinde, aynı köyden olan Fahri Hazar, başvuranın evine gelmiş ve ona, 24 Aralık 1994 sabahında, İhsan Haran'ın çalışmakta olduğu inşaat alanında üniformalı polis memurları tarafından kimlik kontrolü yapıldığını ve onların İhsan Haran'ın kimlik belgelerini kontrol ederken kendi aralarında tartışmaya başladıklarını söylemiştir. Bu tartışma yaklaşık on dakika sürmüş ve sonra polis memurları İhsan Haran'ı götürmüşlerdir.

17. 30 Aralık 1994 tarihinde, Fahri Hazar tutuklanmış ve gözaltına alınmıştır.

18. Eşinin polis memurları tarafından tutuklandığını öğrendikten sonra, başvuran, onun yerini öğrenmek için Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'na bir dilekçe sunmaya çalışmıştır. Ancak, dilekçesini sunması, Devlet Güvenlik Mahkemesi önünde duran polis memurları tarafından engellenmiştir. Başvuran ve diğer aile üyeleri, yaklaşık bir ay boyunca Cumhuriyet Savcısı'yla görüşmeye çalışmışlar ancak başarılı olamamışlardır.

19. Başvuran, daha sonra, herhangi birinin eşini görüp görmediğini öğrenmek için birkaç hapisaneyi ziyaret etmeye başlamıştır. Başvuran, ondan isminin verilmemesini isteyen, Diyarbakır E Tipi Cezaevi'nde 31. Koşu'da kalan ve başvurana İhsan Haran'ı nezarete görmüş olduğunu söyleyen bir kişiyle tanışmıştır.

20. 1 Şubat 1995 tarihinde, İhsan Haran'ın erkek kardeşleri gözaltına alınmıştır. Kendi yasal temsilcilerine verilen 7 Eylül 2004 tarihli bir ifadede, polis nezareti altında tutulurken polis memurları tarafından erkek kardeşleri İhsan Haran gibi kendilerinin de öldürüleceği şeklinde tehdit edildiklerini söylemişlerdir (bkz. aşağıda 27. paragraf).

21. 1997 yılında, başvuranın görünüşü polis memurları tarafından rahatsız edilmiştir.

22. 15 Aralık 1998 tarihinde, başvuranın yanına, polis olduğunu iddia eden bir adam gelmiştir. Adam ona yakındaki bir arabaya binmesini söylemiştir. Başvuran reddetmiştir. Adam başvuranın ailesi hakkında bilgi sahibidir ve başvurana bilgi karşılığında mali destek teklif etmiştir. 21 Aralık 1998 tarihinde, başvuran, avukatına, kendisine yeni bir kimlik kartı verilmemiş olduğunu ve evine yapılan baskınlar da dahil olmak üzere güvenlik güçlerinin verdiği rahatsızlıktan dolayı sık sık evini değiştirmeye mecbur bırakıldığını söylemiştir.

C. Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri

23. Başvurunun, 26 Şubat 1996 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Komisyonu tarafından Hükümet'e iletilmesine müteakiben, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı başvuranın iddialarına yönelik bir soruşturma başlatmıştır.

24. 21 Ocak 1998 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, İhsan Haran'ın polis nezaretinde ortadan kaybolduğunu gösteren bir delil olmaması dolayısıyla, ileri bir soruşturmaya gerek olmadığı kararını vermiştir (bkz. aşağıda 36. paragraf). Cumhuriyet Savcısı, 1994 yılından bu yana, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı ve Lice Cumhuriyet Savcılığı'na yapılan hiçbir şikayet kaydı olmadığını gözlemlemiştir. İhsan Haran'ın, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şubesi ve İl Jandarma Komutanı tarafından gözaltına alınmış olduğuna yönelik hiçbir kayıt bulunmamış olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, İhsan Haran'ın Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesi tarafından aranmakta olduğunu gözlemlemiştir. Başvuran, bu karara itiraz etmemiştir.

25. İhsan Haran'ın ortadan kayboluşu sırasında mevcut olan şartlara yönelik soruşturma halen, başarısızlıkla, devam etmektedir (bkz. aşağıda 38-47. paragraflar).

26. 12 Nisan 2004 tarihinde, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı'na, İhsan Haran'ın, bazı şüphelilerin ifadeleri üzerine, yasadışı bir örgütle ilişkisinden arandığını bildirmiştir. Aynı mektupta, Adalet Bakanlığına, Nesibe Haran ve İhsan Haran'ın evli olmadıkları bildirilmiştir (bkz. aşağıda 50. paragraf).

D. Başvuran tarafından sunulan ilgili yazılı deliller

1. İhsan Haran'ın erkek kardeşlerinin, avukatlarına verilmiş 7 Eylül 2004 tarihli ifadeleri

27. Seyithan Haran ve Abdullah Haran, ifadelerinde, polis memurları tarafından 1 Şubat 1995 tarihinde Diyarbakır'da tutuklanmış olduklarını öne sürmüşlerdir. Polis nezareti altında tutulurken kötü muameleye maruz kalmış olduklarını ve kendilerine erkek kardeşleri İhsan'ın gördüğü muamelenin aynısını göreceklerinin söylenmiş olduğunu iddia etmişlerdir. Kendilerine, ayrıca, suçlarını itiraf etmezlerse ortadan kaldırılacaklarının ve erkek kardeşleri İhsan'la aynı kadere katlanacaklarının söylenmiş olduğunu ileri sürmüşlerdir.

2. Türkiye İnsan Hakları Derneği'nin Mart 2004 tarihli Raporu

28. Raporun ilgili kısmının alıntıları şöyledir:

“Azad kod adlı İhsan Haran Lice’lidir. Ya bir militan ya da bir milistir. Şehrin dışına götürülmüş, sorgulanmış ve infaz edilmiştir. Davasına ilişkin bazı bilgiler: 28 Aralık 1994 tarihinde, işyerine giderken tutuklanmıştır. Eşi Nesibe Haran, Devlet Güvenlik Mahkemesi’ne tekrar tekrar gitmiş olduğunu, ancak bir yanıt almamış olduğunu belirtmiştir (Azadi, 12 Şubat 1995). Mehmet Haran, (...) yeğeni İhsan Haran’ın “ortadan kaybolmuş” olduğunu belirtmiştir (Evrensel, 26 Aralık 1995). Basındaki haberlerden sonra, Nesibe Haran şunları belirtmiştir: “Eşimin köyden Hazro’ya götürüldüğü ilk sefer 1993 yılındaydı. On üç gün boyunca nezarete kaldı. Sonradan Diyarbakır’a taşındık. Dört ay sonra, sivil kişiler onu kaçırdı. Beş ayı aşkın bir süre, devamlı olarak Cumhuriyet Savcısı’ndan bilgi talep ettim, ancak Cumhuriyet Savcısı eşimin tutuklanmış olduğunu kabul etmedi. Bir gün, eve giderken, bir kişi beni durdurdu ve konuşmak istedi. Ben karşı çıkınca, bir polis memuru olduğunu söyledi. Bana eşimin öldürülmüş olduğunu söyledi; yerini bilmiyordu ancak kimin yaptığını biliyordu. Bana birçok kişi hakkında soru sordu ve ben onları tanımadığımı söyledim. Benim onlar için çalışmamı, bir bakıma onların ajanı olmamı, istedi. İHD’ye şikayette bulundum ve beni daha fazla rahatsız etmediler.”

3. ROJTV’deki Rojname programında Abdulkadir Aygan tarafından verilen röportaja ait video kayıt bandı

29. Eski bir PKK üyesi ve iddiaya göre eski JİTEM (Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele) üyesi olan Abdulkadir Aygan, 4 Mayıs 2004 tarihinde, ROJTV’de bir röportaj vermiş ve bu röportajda, JİTEM’in, önde gelen Kürt aydınlarının yargısız infazını yürüttüğünü iddia etmiştir. Programın son kısmında, JİTEM tarafından öldürüldüğü iddia edilen diğer kişilerden oluşan bir isimler listesi sunmuştur. Abdulkadir Aygan tarafından İhsan Haran’ın adı da verilmiştir, Abdulkadir Aygan, herhangi bir detay vermeden, İhsan Haran’ın JİTEM tarafından sorgulandığını ve öldürüldüğünü belirtmiştir. Video kayıt bandının ilgili kısmının alıntıları şöyledir:

“Azad kod adlı İhsan Haran Lice’lidir. Ya bir militan ya da bir milistir. Şehrin dışına götürülmüş, sorgulanmış ve infaz edilmiştir.”

E. Hükümet tarafından sunulan ilgili yazılı deliller

1. Gözaltı raporları

30. Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü’nün 22 Ocak 1994 ve 31 Aralık 1995 tarihleri arasındaki döneme ait gözaltı raporları, İhsan Haran ismini içermemektedir.

2. İhsan Haran’ın erkek kardeşlerinin polis nezaretindeki 20 Şubat 1995 tarihli İfadeleri

31. 20 Şubat 1995 tarihinde, Abdullah Haran gözaltına alınmıştır. İfadesinin ilgili kısmının alıntısı şöyledir:

“Abdullah Haran (Mehmet Sedat Gökmen adına sahte kimlik belgeleri): Biz dokuz kardeşiz, babam inşaat alanlarında bekçi olarak çalışır, annem temizlikçidir, kardeşlerim şöyledir; İhsan Haran: 1968 doğumlu. 1993 yılından beri kırsal kesimdeki PKK faaliyetleri ile ilişkilidir. Kod adı Azat (K)’tır. Lice bölgesinde halen aktiftir.”

32. 20 Şubat 1995 tarihinde, Seyithan Haran gözaltına alınmıştır. İfadesinin ilgili kısmının alıntısı şöyledir:

“Seyithan Haran (kod adı Behzan, Refik Manay adına sahte kimlik belgeleri): Biz dokuz kardeşiz, babam inşaat alanlarında bekçi olarak çalışır, annem ev kadınıdır, kardeşlerim şöyledir; İhsan Haran: 1968 doğumlu. 1993 yılında PKK’nın kırsal kesim koluna katıldı. Kırsal kesimlerde halen aktiftir. Kod adı Azat (K)’tır.”

3. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü’nden Dışişleri Bakanlığı’na 22 Mayıs 1996 tarihli mektup

33. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı’na, başvuranın Avrupa İnsan Hakları Komisyonu huzurundaki iddialarına yönelik bir soruşturma yürütülmüş olduğunu bildirmiştir. İhsan Haran’ın 24 Aralık 1994 ve 1 Şubat 1995 tarihleri arasında gözaltına alınmış olduğuna dair bir kayıt bulmamıştır. Ayrıca, İhsan Haran’ın arşivlerden hiçbirinde çıkmadığını bildirmiştir.

4. Başvuran ve İhsan Haran’ın Nüfus Kayıtları

34. Başvuranın nüfus kağıdına göre, başvuran bekar dır ve kızlık soyadı Haran’dır. On bir kardeşi vardır ve Medeni Kanun’un 290. maddesi uyarınca, 2 Ağustos 1996 tarihinde

nüfusa kaydettirilen üç çocuğu vardır. Çocuklarının babasının adı İhsan olarak belirtilmektedir.

35. İhsan Haran'ın nüfus kağıdına göre, o bekindir ve sekiz kardeşi vardır.

5. Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'nın 21 Ocak 1998 tarihli kararı

36. 21 Ocak 1998 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, delil yetersizliğinden dolayı ileri soruşturmaya hiçbir gerek olmadığı kararını vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, 1994 yılından bu yana, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı ve Lice Cumhuriyet Savcılığı'na yapılan hiçbir şikayet kaydı olmadığını gözlemlemiştir. İhsan Haran'ın, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, Terörle Mücadele Şubesi ve İl Jandarma Komutanı tarafından gözaltına alınmış olduğuna yönelik hiçbir kayıt bulunmamış olduğunu kaydetmiştir. Ayrıca, İhsan Haran'ın Diyarbakır Terörle Mücadele Şubesi tarafından arandığını gözlemlemiştir.

6. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı'ndan Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na 3 Nisan 2000 tarihli mektup

37. Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı'na, İhsan Haran'ın, N.Z.'nin Devlet Güvenlik Mahkemesi huzurundaki ifadeleri üzerine, PKK adındaki yasadışı örgüte üye olma şüphesi üzerine arandığını bildirmiştir. İhsan Haran'ın ortadan kaybolmuş veya gözaltına alınmış olduğunu gösteren hiçbir bilgi veya belgenin olmadığını ileri sürmüştür.

7. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütülen soruşturma

38. 16 Ekim 2000 tarihinde, Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır Belediyesi'nden, 1994 tarihinde Diyarbakır yeraltı çarşısının inşaatıyla ilişkili şirketlerin isimlerini kendisi için bulmasını talep etmiştir. 30 Ekim 2000 tarihinde, Diyarbakır Belediyesi, talep edilen bilgiyi göndermiştir.

39. 27 Ekim 2000 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na, İhsan Haran'ın ortadan kayboluşuna yönelik soruşturmanın devam etmekte olduğunu bildirmiştir.

40. 23 Mart 2000 tarihinde, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü, 1994-1995 yıllarına ait gözaltı kayıtlarını sunmuştur.

41. 29 Şubat 2000 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı, Nesibe Haran'ın, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na, eşinin polis nezaretinde ortadan kaybolmuş olduğunu, iki görgü tanığı olduğunu ve Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunmasının polis tarafından engellenmiş olduğunu iddia eden bir başvuru yapmış olduğunu belirtmiştir. Buna göre, Lice Cumhuriyet Başsavcılığı'nın, aşağıda belirtilen soruşturmaları yürütmesini emretmiştir:

- (a) Eşinin ortadan kayboluşuna ait şikayeti hakkında Nesibe Haran'ın ifadesini almak;
- (b) Başvurandan, görgü tanıklarının adlarını vermesini ve tanıkların kimliklerini ve açık adreslerini belirlemesini talep etmek;
- (c) Polisin, Cumhuriyet Savcılığı'na şikayette bulunmasına engel olmuş olduğuna ilişkin şikayeti hakkında Nesibe Haran'ın ifadesini almak;
- (d) Başvurandan, yukarıda belirtilen olayın muhtemel görgü tanıklarının adlarını

vermesini talep etmek;

(e) Başvurandan, nereye şikayette bulunmaya çalışmış olduğunu ve bunu yapmasının engellendiğini aydınlatmasını talep etmek.

42. 21 Aralık 2001 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Lice Nüfus Müdürlüğü'nden, Nesibe Haran'ın nüfus kayıtlarını talep etmiştir.

43. 15 Mayıs 2001 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Lice Cumhuriyet Savcılığı'ndan, eşinin ortadan kayboluşu hakkında ifadelerini almak için, başvuranın yerini tespit etmesini talep etmiştir. Ayrıca, başvuranın köyünde bulunmaması durumunda, yeni adresinin yetkililere kaydedilip edilmediği üzerine bir araştırma talep etmiştir. Son olarak, Lice Cumhuriyet Savcılığı'ndan, başvuranın yakın akrabalarının adreslerini tespit etmesini istemiştir.

44. 21 Kasım 2002 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nden, 1994 ve 1995 tarihleri arasında üç inşaat şirketi tarafından çalıştırılan işçilerin isimlerini bulmasını talep etmiştir.

45. 29 Ocak 2003 ve 25 Eylül 2003 tarihlerinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na, İhsan Haran'ın ortadan kayboluşuna ilişkin soruşturmanın devam etmekte olduğunu bildirmiştir.

46. 1 Aralık 2003 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na, Diyarbakır Trafik Tescil Şubesi, Devlet Hastanesi, Diyarbakır Tapu Müdürlüğü, ve Diyarbakır Nüfus Müdürlüğü, Lice Nüfus Müdürlüğü ve Lice Tapu Müdürlüğü'nün İhsan Haran'ın 1 Aralık 1994'ten beri herhangi bir eylem gerçekleştirip gerçekleştirmediğine dair yanıtını hala beklediklerini bildirmiştir.

47.3 Ocak 2004 tarihinde, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı, Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'na, İhsan Haran'ın idari merciler huzurunda 1 Şubat'tan önce herhangi bir idari eylem gerçekleştirip gerçekleştirmediğine dair Lice Tapu Müdürlüğü'nden halen yanıt beklediklerini bildirmiştir.

8. Diyarbakır Cumhuriyet Başsavcılığı'nın Lice Jandarma Komutanlığı'na yazdığı 21 Haziran 2001 tarihli yazı

48. Cumhuriyet Savcısı, Lice Jandarma Komutanlığı'na, en kısa sürede, ifadesi alınmak üzere müşteki Nesibe Haran'ı Cumhuriyet Savcılığı'na getirmesini talep etmiştir. Açık adresi "Arıklı Köyü" olarak belirtilmiştir.

9. Mehmet Ali Kızıl ve Bünyamin Keskin'in Cumhuriyet Savcılığı huzurunda 13 Aralık 2002 tarihinde verdikleri ifade

49. Her iki tanık, 15 Aralık 1994 ve 2 Ocak 1995 tarihleri arasında, Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltında tutulduklarını ve o sırada İhsan Baran adlı bir şahsı görmediklerini ve tanımadıklarını teyit etmişlerdir.

10. İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 12 Nisan 2004 tarihli yazısı

50. Emniyet Genel Müdürlüğü, Adalet Bakanlığı'na, PKK/KONTRA-GEL' yönelik bir operasyon sırasında yakalanan on yedi şüphelinin ifadesinde İhsan Haran'ın adının geçtiğini ve dolayısıyla, o sırada arandığını bildirmiştir. Ayrıca, İhsan Haran'ın gözaltında

görünmesine karşın, erkek kardeşlerinin 20 Şubat 1995 tarihinde Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nde verdikleri ifadelerde, kendisinin 1993 yılında PKK'ya katıldığını ve Azad kod adıyla faaliyetlerine devam ettiğini belirtmişlerdir. Son olarak, Diyarbakır Nüfus Müdürlüğü Doğum Kayıtlarına göre, İhsan Haran ve Nesime Haran'ın evli olmadığını ifade etmişlerdir.

11. İhsan Haran'ın erkek kardeşlerine yönelik cezai yargılama dahilinde Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde 20 Mart 1995 ve 16 Haziran 1996 tarihleri arasında yapılan duruşmaların tutanakları

51. Seyithan Haran, Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde, gözaltındayken zorla ifadesinin alındığını, Abdullah Haran ise, kendisine mahkemede okunan ifadenin polis gözaltında verdiği ifade olmadığını iddia etmiştir.

52. İhsan Haran'ın erkek kardeşleri, Arıklı Köyü'nden Fahri Hazar isimli bir şahıs dahil olmak üzere, diğer sekiz sanıkla birlikte Diyarbakır Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanmışlardır. Seyithan Haran ve Abdullah Haran, 16 Haziran 1996 tarihinde hüküm giymiş ve üç yıl dokuz ay hapis cezasına çarptırılmıştır.

12. Eylül 1994 ile Nisan 1995 tarihleri arasında RE-HA İnşaat Şirketi'nde çalışan işçilerin listesi

53. RE-HA İnşaat Şirketi'nde çalışan işçilerin listesinde İhsan Haran'ın ismi bulunmamaktadır.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK

54. İlgili iç hukuk ve uygulaması için, AİHM, *Ülkü Ekinci – Türkiye* (no. 27602/95, §§ 111-118, 16 Temmuz 2002) ve *Tepe – Türkiye* (no. 27244/95, §§ 115-122, 9 Mayıs 2003) davalara atıfta bulunur.

HUKUK

I. HÜKÜMET'İN ÖN İTİRAZI

A. Ulusal hukuk yollarının tüketilmemesi

55. Kabuledilebilirlik kararından sonra, Hükümet'in AİHM'ye ilettiği ek görüşlerde, Hükümet, başvuranın ulusal hukuk yollarını tüketmediği üzerinde durmuştur. Bu bağlamda, Hükümet, bilhassa medeni hukuk yolları olmak üzere, faydalanılabilecek hukuk yollarına değinmiştir. Hükümet, başvuranın İhsan Haran'ın kaybolmasını yetkililere hiç bildirmediğine ve yine başvuranın Cumhuriyet Savcısı'nın 21 Ocak 1998 tarihli kararına itiraz etmediğine işaret etmiştir.

56. AİHM, bu konunun kabuledilebilirlik kararında ele alındığını not ederek tekrar incelenmesinin gerekli olmadığı kanısına varmıştır. Dolayısıyla, Hükümet'in ön itirazını reddeder.

B. Mağdur statüsünün bulunmaması

57. 11 Ağustos 2004 tarihinde başvuran tarafından gönderilen yazıya cevaben (bkz. 62. paragraf), Hükümet, 26 Kasım 2004 tarihli yazısında şunu belirtmiştir:

“Başvuran, kendi adının ve İhsan Haran’ın adının aile kayıtlarında aynı sayfada olması gerektiğini ifade etmiştir. Hükümet, başvuranın ve İhsan Haran’ın adının evli olmadıkları için ayrı sayfalarda yer aldığını AİHM’nin dikkatine sunar.”

58. AİHM, bu olgunun, başvuranın mağdur statüsünü kendisinden almadığına işaret eder (bkz. örneğin, *Ceyhan Demir ve Diğerleri – Türkiye*, no. 34491/97, §§ 81-85, 13 Ocak 2005). Taraflarca yapılan herhangi bir açıklama olmadığından, AİHM, başvuranın İhsan Haran’la olan ilişkisinin niteliği hakkında spekülasyon yapamaz. Ancak, Hükümet aksi doğrultuda herhangi bir argüman sunmadığından, AİHM, başvuranın en azından İhsan Haran’ın partneri ve kendisinden üç çocuğu olduğunu göz ardı edemez (bkz 34. paragraf).

59. Buna göre, AİHM, İhsan Haran’ın partneri olarak başvuranın, partnerinin kaybolması gibi trajik bir olayın mağduru olduğunu meşru olarak iddia edebileceği kanısındadır. Dolayısıyla, Hükümet’in itirazının reddedilmesi gereklidir.

II. AİHS’NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

60. Başvuran, kocasının, hayatı tehdit eden şartlarda, Devlet görevlileri tarafından gizlice tutuklu bulundurulduğu ve ulusal hukukun yaşam hakkına ilişkin yeterince koruma sağlamadığı şeklinde temel bir risk bulunduğunu iddia etmiştir. AİHS’nin 2. maddesine atıfta bulunmuştur; sözkonusu madde şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurma kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

- a) Bir kimsenin yasadışı şiddete karşı korunması için;
- b) Usulüne uygun olarak yakalamak için veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;
- c) Ayaklanma veya isyanın, yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Tarafların görüşleri

1. Başvuran

61. Başvuran, kocasının kaybolmasından Devlet’in sorumlu olduğunu, zira köyden bir şahsın kocasının polisler tarafından gözaltına alındığını kendisine söylediğini ifade etmiştir. Ayrıca, kendisi ve ailesinin hapisaneye ziyarete gitmeye başladığında başka bir görgü tanığının, kocasının tutuklu olduğunu söylediğini iddia etmiştir. Bir şahsı tutuklamış olmanın inkar edilmesinin kaybolmanın bir parçası olduğunu ve buna ilişkin şikayetin, kapsamlı, etkili ve objektif bir soruşturma yapılmasını gerektirdiğini belirtmiştir. Başvuran, kocasına ilişkin olarak bunun yapılmadığını iddia etmiştir. Bu açıdan, AİHM’nin, kaybolan şahısların, aksi iddialara rağmen, Devlet tarafından tutuklandığına dair güçlü kanıtlar bulunduğu içtihadına atıfta bulunmuştur.

62. Başvuran, 11 Ağustos 2004 tarihli yazısında, Hükümet’in, kocasının kaybolmasına yönelik herhangi bir anlamlı soruşturma yapmadığını ve davaya ilişkin belgelerin, çoğunlukla Devlet makamları ve ilgili birimler arasındaki yazışmalar olduğunu tekrarlamıştır. Ayrıca, doğum kayıtlarının kendisini ve İhsan Haran’ın birlikte bir sayfa üzerinde göstermediğini ve bunun doğru olmadığını, zira kendisi ve kaybolan kocasının evli olduklarını ifade etmiştir.

2.Hükümet

63. Hükümet, başvuranın iddialarını ilgili makamların dikkatine sunmadığını ve makamların İhsan Haran'ın kaybolmasından ancak 5 Mart 1996 tarihli başvurunun kendilerine bildirilmesinden, yani iddia edilen kaybolma olayından iki yıl sonra, haberdar olduklarını öne sürmüştür. Hükümet, iddia edilen tanıkların varlığından haberdar olmadıklarını ve kimliklerinin kendilerine bildirilmediğini ileri sürmüştür. Hükümet, başvuranın Cumhuriyet Savcısı'nın 21 Ocak 1998 tarihli kararına itiraz etmemesinin, bir kez daha, başvuranın faydalanabileceği iç hukuk yollarını tüketme isteğinin olmadığını gösterdiğine işaret etmiştir. Hükümet, başvuranın bu başlık altında iddialarına ilişkin olarak herhangi bir kanıt sunmadığını ve Hükümet'in, başvuranın adresini bilmemesinden dolayı, kocasının halen kayıp olup olmadığını doğrulamanın imkansız olduğunu öne sürmüştür.

B.AİHM'nin değerlendirmesi

1.İhsan Haran'ın kaybolması

64.AİHM, AİHS'nin yaşam hakkını teminat altına alan 2. maddesinin, AİHS'nin en temel maddelerinden birisini teşkil ettiğini ve AİHS'nin 3. maddesi ile birlikte, Avrupa Konseyi'ni oluşturan demokratik toplumların en temel değerlerinden birini muhafaza ettiğini tekrarlar (bkz. diğerlerinin yanı sıra, *Çakıcı – Türkiye* [BD], no. 23657/94, § 86, AİHM, 1999-IV ve *Finacune – İngiltere*, no. 29178/95, § 67-71, AİHM 2003-VIII). 2. madde ile teminat altına alınan yaşam hakkının korunmasının ehemmiyeti çerçevesinde, AİHM'nin, yalnızca Devlet görevlilerinin davranışlarını değil aynı zamanda bütün koşulları dikkate alarak, yaşam hakkının elden alınmasını azami titizliğe tabi tutması gereklidir (bkz diğerlerinin yanı sıra *Orhan – Türkiye*, no. 25656/94, § 326, 18 Haziran 2002).

65. AİHM, bu davada sunulan yazılı kanıtlar çerçevesinde, özellikle Hükümet'in bu davada yapılan adli soruşturmalara ilişkin sunduğu belgeler ve tarafların yazılı görüşleri olmak üzere, ortaya çıkan konuları inceleyecektir. Ayrıca, AİHM, AİHS'nin amacı çerçevesinde gerekli olan kanıt standardının, "hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde" ilke olduğunu ve bu tür bir kanıtın, yeterince güçlü, açık ve birbiriyle uyumlu çıkarımlardan veya benzeri çürütülmemiş maddi karinelere elde edilebileceğini tekrarlar (bkz, *mutatis mutandis*, *İrlanda – İngiltere*, 18 Ocak 1978 kararı, Seri A no. 25, ss. 64-65, §§ 160-161 ve yukarıda anılan *Ülkü Ekinci*, §§ 141-142).

66. AİHM, başvuranın, İhsan Haran'ın kaybolmasına sebep olan koşullara ilişkin iddialarının, görgü tanığı olduğu ileri sürülen Fahri Hazar'ın anlattıklarına dayandığını gözlemler. Ancak, başvuran, Hazar'ın ifadesini AİHM'ye iletmemiştir. Kocasının gözaltında görüldüğüne ilişkin iddiayla ilgili olarak, başvuran, kimliği AİHM'ye bildirilmeyen tanığın ifadesini de iletmemiştir. Bunun ötesinde, AİHM, İhsan Haran'ın erkek kardeşlerinin ifadelerini güvenilir bulmamaktadır (bkz. 27. paragraf), zira bu bilgi, 27 Eylül 2004'e kadar ne yerel makamlara ne de AİHM'ye sunulmuştur. Buna göre, başvuranın, İhsan Haran'ın kaybolmasının Devlet görevlileri tarafından organize edildiği iddiası, somut kanıtlara değil, söylentilere dayanmaktadır.

67. Aygan'ın ROJTV'de, 24 Mayıs 2004 tarihinde, JITEM'in yargısız infazlara karıştığından ve İhsan Haran'ın da kurbanlardan birisi olduğundan bahsettiği açıklamalarına ilişkin olarak, AİHM, sözkonusu açıklamanın, İhsan Haran hakkında yukarıda anlatılanların dışında (29. paragraf) herhangi bir detay veya tarih içermediğini not eder. Dolayısıyla, AİHM,

sınanmamış ve ikinci derecede kanıt olduğundan, buna herhangi belirleyici bir önem atfetmeyecektir (bkz. *Issa ve Diğerleri – Türkiye*, no. 31821/96, § 79, 16 Kasım 2004).

68. Yukarıda anlatılanlar ışığında, AİHM, İhsan Haran'ın kaybolduğu gerçek koşulların bir spekülasyon konusu olduğunu ve buna göre, hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde, İhsan Haran'ın, başvuranın iddia ettiği gibi, Devlet görevlilerinin suç ortaklığı ile gizlice tutuklandığı ve öldürüldüğü sonucuna varmak için yeterli kanıtsal temel bulunmadığı kanısındadır.

69. Dolayısıyla, AİHS'nin 2. maddesi bu bağlamda ihlal edilmemiştir.

2.Soruşturmanın yetersizliği iddiası

70. AİHM, 2. madde bağlamında yaşam hakkının korunması yükümlülüğünün, Devlet'in 1. madde çerçevesinde "yetkisi dahilindeki herkese AİHS'de tanımlanan hak ve özgürlükleri tanıma" şeklindeki genel görevinin, bireyler güç kullanımı sebebiyle öldürüldüklerinde etkili bir resmi soruşturma yapılmasını gerektirdiğini hatırlatır (bkz. *mutatis mutandis, McCann ve Diğerleri – İngiltere*, 27 Eylül 1995 kararı, Seri A, 324, s. 49, § 161). Bu yükümlülük, öldürmenin bir Devlet görevlisi tarafından yapıldığının belirlendiği davalarda sınırlı değildir. Aynı şekilde, merhumun ailesinden bireylerin ya da başkalarının öldürmeyle ilgili olarak yetkili merciye resmi şikayette bulunup bulunmaması da belirleyici değildir. Mercilere yalnızca başvuranın kocasının öldürüldüğünün haber verilmesi gerçeği, *ipso facto*, 2. madde kapsamında ölümü çevreleyen koşullara yönelik etkili bir soruşturma yapma yükümlülüğü doğurmuştur (bkz. *Tanrikulu – Türkiye [BD]*, no. 23763/94, §§ 101 ve 103, AİHM 1999-IV).

71. AİHM, ayrıca, Sözleşmeciler Devletlere 2 § 1. madde ile getirilen kesin yükümlülüğün, yaşam hakkının kanunla korunmasını gerektirdiğine işaret eder. Bu, Devletlerin, en azından, yaşamın elden alınmasını yasaklayan bir hukuk çerçevesi sağlamak ve bu yasakları yürürlüğe koymak için gerekli yapıyı sunmak, buna dahil olarak ihlalleri soruşturma ve önlemek sorumluluğu olan bir polis gücü bulundurma yükümlülüğü vardır (bkz. *Osman – İngiltere*, 28 Ekim 1998 kararı, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, s. 3159, § 115). Ancak, bu kesin yükümlülük, bir Devlet'e, ölümcül saldırıların faillerini saptamak ve kovuşturmakta mutlaka başarılı olması şartını yüklemeyiz.

72. Bu bağlamda, AİHM, bir soruşturmanın etkinliğinin asgari sınırını karşılayan titizliğin niteliği ve derecesinin, her davanın kendi koşullarına bağlı olduğunu tekrarlar. Bunun, ilgili tüm kanıtlar temelinde ve soruşturmaya ilişkin uygulama realiteleri dikkate alınarak değerlendirilmesi gereklidir (bkz. *Velikova – Bulgaristan*, no. 41488/98, § 80, AİHM 2000-VI ve yukarıda anılan *Ülkü Ekinci*, § 144).

73. Bu bağlamda, bir ivedilik ve makul süratlilik gerekliliği de bulunmaktadır (*Yaşa – Türkiye*, 2 Eylül 1998 kararı, *Reports* 1998-VI, §§ 102-04; yukarıda anılan *Çakıcı*, §§ 80-87 ve 106, yukarıda anılan *Tanrikulu*, § 109, ve *Mahmut Kaya – Türkiye*, no. 22535/93, §§ 106-07, AİHM 2000-III). Belirli bir durumda, bir soruşturmada ilerlemeyi engelleyebilecek zorlukların olabileceği kabul edilmelidir. Ancak, yetkililerin, bir ölümcül güç kullanımını veya bir kaybolma olayını soruşturmadaki süratliliği, genel olarak, kamunun hukukun üstünlüğüne olan güvenini muhafaza etmede ve kanunsuz fiillere karışma veya bu tür fiillere tolerans gösterme görüntüsünü önlemede esas olduğu düşünülebilir (bkz. genel olarak *McKerr – İngiltere*, no. 28883/95, §§ 108-15, AİHM 2001-III, ve *Avşar – Türkiye*, no. 25657/94, §§ 390-395, AİHM 2001-VII (bölümler)).

74. Bu davada, AİHM, İhsan Haran'ın öldürüldüğüne dair hiçbir kanıt bulunmadığını not eder. Ancak, yukarıda bahsedilen usuli yükümlülükler, Devlet görevlilerinin ölümcül güç kullanmasından kaynaklanan kasti öldürme vakalarına kadar uzanır ancak bunlarla sınırlı değildir. AİHM, bu yükümlülüklerin, bir bireyin, hayatı tehdit ettiği düşünülebilecek koşullarda kaybolmasına ilişkin davalar için de geçerli olduğu kansındadır. Bu bağlamda, yetkililerin, PKK ile ilişkisi olduğunu düşündükleri bir bireyin kaybolmasının ve kayıtsız tutuklanmasının, 1993'te Türkiye'nin güneydoğusundaki durumun genel koşullar çerçevesinde hayatı tehdit ettiği düşünülebilir (bkz. Timurtaş – Türkiye, no. 23531/94, § 85, AİHM 2000-VI). İncelenmesine karar verdiği ve 1994'te meydana gelmiş olan kaybolma olaylarını içeren davaları dikkate alarak AİHM, bu genel koşulların sözkonusu yılda da devam ettiği sonucuna varmıştır (bkz. örneğin, *Çiçek – Türkiye*, no. 25704, 27 Şubat 2001; *İrfan Bilgin – Türkiye*, no. 25659/94, AİHM 2001-VIII; yukarıda anılan *Orhan; İpek – Türkiye*, no. 25760/94, AİHM 2004-...). Ayrıca, kesin tarihin AİHM tarafından belirlenememesi gerçeğine rağmen, yetkililerin gerçekten İhsan Haran'ın PKK ile bağlantısı olduğundan süphelendiği görülmektedir (bkz. 36-37 ve 50. paragraflar). Bu şartlarda, AİHM, İhsan Haran'ın kaybolmasının, hayatı tehdit ettiğinin düşünülebileceği kansındadır. Bu bağlamda, kaybolan kişiye dair herhangi bir haberin alınmadığı ne kadar çok zaman geçerse, o kişinin öldüğü ihtimali o kadar artmaktadır (bkz. *Tahsin Acar – Türkiye* [BD], no. 26307/95, § 226, AİHM 2004-...).

75. AİHM, başvuranın iddialarına yönelik soruşturmanın, başvurunun Hükümet'e bildirilmesinden sonra, yani olaylardan iki yıl sonra, başladığını not eder. Ayrıca, AİHM, bu soruşturmanın, Cumhuriyet Savcısı'nın kanıt yetersizliğinden dolayı ileri soruşturma yapılmasının gerekli olmadığına dair 21 Ocak 1998 tarihli tespitinin yer aldığı kararıyla sonuçlandığını gözlemler. Ancak, dava dosyasından, İhsan Haran'ın kaybolmasına ilişkin resmi araştırmaların halen herhangi bir başarı elde edilmeksizin devam ettiği de görülmektedir.

76. Bu bağlamda, AİHM, başvuranın veya İhsan Haran'ın ailesinden herhangi bir bireyin sürmekte olan soruşturmalara katılmak istememesi karşısında şaşkınlığa uğramıştır. İhsan Haran'ın 1994'te kaybolmasından bu yana, başvuran tarafından, kendisinin veya ailesinden başka bir ferdin, İhsan Haran'ın kaybolmasına ilişkin soruşturmanın durumunu sorgular nitelikte herhangi bir adım atıldığını gösteren hiçbir kanıt sunulmamıştır. Bu bağlamda, AİHM, başvuranın, Cumhuriyet Savcısı'nın 21 Ocak 1998 tarihli kararına itiraz etmediğini not eder. Aynı şekilde, soruşturma ile ilgili olarak, hiçbir yerel merciden bilgi talebinde bulunmamıştır. AİHM özellikle, Diyarbakır'daki yeni adresini yetkili makamlara bildirmeyen başvuranın, yerel makamların kendisini bulmasını ve dolayısıyla, olaylara ilişkin ifadesini almasını zorlaştırdığını gözlemlemiştir. AİHM, yerel makamların sözkonusu işbirliği eksikliğinin, İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin koşulların soruşturulmasını olumsuz yönde etkilediğinin kabul edilmesi gerektiği kansındadır.

77. Ancak, başvuranın tutumu, yerel makamları, soruşturmanın uygulanabilir gerçeklerinin sınırı içerisinde ortadan kaybolmaya ilişkin koşulları soruşturma yükümlülüklerini yerine getirmekten alıkoymaz. Sözkonusu davada AİHM, soruşturmanın yürütülmesinde dikkat çekici ihmaller olduğu kansındadır. Bu bağlamda AİHM, Diyarbakır Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülen başlangıç soruşturmasının, Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü'nün gözaltı kayıtlarını kontrol etmekten ibaret olduğunu gözlemlemiştir (bkz. paragraf 36) ve 29 Şubat 2000 ve 15 Mayıs 2001 tarihlerinden önce Diyarbakır Cumhuriyet Savcılığı, başvuran ve diğer aile mensuplarının ifadelerini almaya çalışmamıştır (bkz. paragraflar 41 ve 43). AİHM sözkonusu tarihlerden önce almalarının, ortadan kaybolma iddiasına ilişkin bir soruşturmada makul bir başlangıç noktası olmuş olacağı kansındadır. AİHM özellikle, Devlet'in tam yetkisi altında, 1996 senesinde İhsan Haran'ın hapis cezasına

mahkum edilen erkek kardeşlerinin ifadelerinin ne sebeple alınmadığı hususunda bir sonuca varamamıştır (bkz. paragraf 52). Ayrıca AİHM, görgü tanıklarından birinin kimliği hiçbir zaman kendilerine açıklanmadığı halde, başvuranın ifadesine göre 24 Aralık 1994 tarihinde İhsan Haran'ın polis memurları tarafından yakalanmasına görgü tanıklığı ettiği iddia edilen Fahri Hazar'ın farkında olduklarını gözlemlemiştir. Hükümet tarafından sunulan dokümanlar, sözkonusu kişinin de hiçbir zaman yetkili makamlar tarafından dinlenmediğini göstermektedir.

78. Yukarıda kaydedilenler ışığında AİHM, yerel makamların İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin koşullar hususunda yeterli ve etkin bir soruşturma yapmadıkları kanısındadır. Sonuç olarak, Devlet'in 2. madde uyarınca yaşam hakkını koruma yükümlülüğü ihlal edilmiştir.

3. Yaşam hakkının korunmasının yerel hukukta ihmal edildiği iddiası

79. Tarafların görüşlerini inceleyen AİHM, İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin koşullar ışığında ulaştığı sonuçları ve yetkili makamların, etkin bir soruşturma yürütmeyerek AİHS'nin 2. maddesini ihlal etmiş olduklarını değerlendirmiş ve sözkonusu dava koşulları altında sözkonusu esasa ilişkin ayrı bir karar vermesinin gerekli olmadığı sonucuna varmıştır.

III. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

80. Başvuran, eşinin akibetinin ortaya çıkarılmaması karşısındaki üzüntüsünün, insanlık dışı ve küçük düşürücü muamele ve aşağıda kaydedilen 3. maddenin ihlali anlamına geldiği hususunda şikayette bulunmuştur:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

81. Hükümet, başvuranın iddialarının olaylara dayanan temellerini yadsımının ötesinde, 3. maddeye dayanarak yapılan şikayet ile özel olarak ilgilenmemiştir.

82. AİHM, bir aile mensubunun mağdur olup olmamasının, kendisine ve akrabalarına sıkıntı veren ve insan haklarını ciddi şekilde ihlal eden özel unsurların varlığına bağlı olduğunu hatırlatır (bkz. *Çakıcı*, yukarıda kaydedilen, § 98). İlgili unsurlar, aile bağlarının güçlülüğünü, aile mensubunun sözkonusu olaylara tanık olma derecesini, aile mensuplarının ortadan kaybolan kişi hakkında bilgi edinme çabalarına dahil oluşunu ve yetkili makamların, sözkonusu soruşturmalara cevap verme biçimini kapsayacaktır. AİHM ayrıca, bu tür bir ihlalin esasının, aile mensubunun ortadan kaybolmasına dayanmaktan çok duruma dikkatleri çekildiğinde yetkili makamların tepki ve tutumlarıyla ilgili olduğunu vurgulamıştır (bkz. *Orhan*, § 358).

83. Sözkonusu davada AİHM, başvuranın mevcut olmadığını ve İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına yol açtığı iddia edilen olaylara tanıklık etmediğini gözlemlemiştir. Ayrıca, İhsan Haran'ın akibetini öğrenmek için de soruşturmalarda bulunmamış ya da dilekçeler vermemiştir (bkz. *Akdeniz ve Diğerleri/Türkiye*, no. 23954/94, § 102, 31 Mayıs 2001, *Çakıcı*, § 99, *a contrario*, *Orhan*, § 359). Bu bağlamda AİHM, başvuranın İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin devam etmekte olan soruşturmalara dahil olduğunu kanıtlayamadığını hatırlatır.

84. Yukarıda kaydedilenleri gözönüne alan AİHM, devam etmekte olan ve uzayan süre boyunca başvuranın yaşadığı belirsizlik, sıkıntı çekmesine neden olmuş olsa da,

sözkonusu dava koşulları altında ve dava dosyası ışığında, çektiği sıkıntının, mağdurun yakınlarının ciddi bir insan hakları ihlaline maruz bırakılmasına neden olduğu kabul edilen duygusal sıkıntıdan farklı bir boyuta ve karaktere ulaştığı sonucuna varılamayacağı kanısındadır. Dolayısıyla, AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmemiş olduğu kanısındadır.

III. AİHS'NİN 5. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

85. İddialarını AİHS'nin 5. maddesine dayandıran başvuran, eşinin, özgürlük ve güvenlik hakkını teminat altına alan sözkonusu maddenin 1. ila 5. paragraflarında öngörülen ihtiyatların tamamen gözardı edilerek tutuklandığını ileri sürmüştür. 5. madde aşağıda kaydedilmiştir:

“1. Herkesin kişi özgürlüğüne ve güvenliğine hakkı vardır. Aşağıda belirtilen haller ve yasada belirlenen yollar dışında hiç kimse özgürlüğünden yoksun bırakılamaz,

a) Kişinin yetkili mahkeme tarafından mahkum edilmesi üzerine usulüne uygun olarak hapsedilmesi;

b) Bir mahkeme tarafından, yasaya uygun olarak, verilen bir karara riayetsizlikten dolayı veya yasanın koyduğu bir yükümlülüğün yerine getirilmesini sağlamak için usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması,

c) Bir suç işlediği hakkında geçerli şüphe bulunan veya suç işlemesine ya da suçu işledikten sonra kaçmasına engel olmak zorunluluğu inancını doğuran makul nedenlerin bulunması dolayısıyla, bir kimsenin yetkili merci önüne çıkarılmak üzere yakalanması ve tutulu durumda bulundurulması,

d) Bir küçüğün gözetim altında eğitimi için usulüne uygun olarak verilmiş bir karar gereği tutulu durumda bulundurulması veya kendisinin yetkili merci önüne çıkarılması için usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması,

e) Bulaşıcı hastalık yayabilecek bir kimsenin, bir akıl hastasının, bir alkoliğin, uyuşturucu madde bağımlısı bir kişinin veya bir serserinin usulüne uygun olarak tutulu durumda bulundurulması,

f) Bir kişinin usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alı konmasını veya kendisi hakkında sınır dışı etme ya da geriverme işleminin yürütülmekte olması nedeniyle usulüne uygun olarak yakalanması veya tutulu durumda bulundurulması,

2. Yakalanan her kişiye, yakalama nedenleri ve kendisine yöneltilen her türlü suçlama en kısa zamanda ve anladığı bir dille bildirilir.

3. Bu maddenin 1.c fıkrasında öngörülen koşullara uyarınca yakalanan veya tutulu durumda bulunan herkes hemen bir yargıç veya adli görev yapmaya yasayla yetkili kılınmış diğer bir görevli önüne çıkarılır; kendisinin makul bir süre içinde yargılanmaya veya adli kovuşturma sırasında serbest bırakılmaya hakkı vardır. Salıverilme, ilgilinin duruşmada hazır bulunmasını sağlayacak bir teminata bağlanabilir.

4. Yakalama veya tutuklu durumda bulunma nedeniyle özgürlüğünden yoksun kılınan herkes, özgürlük kısıtlamasının yasaya uygunluğu hakkında kısa bir süre içinde karar vermesi ve yasaya aykırı görülmesi halinde kendisini serbest bırakması için bir mahkemeye başvurma hakkına sahiptir.

5. Bu madde hükümlerine aykırı olarak yapılmış bir yakalama veya tutulu kalma işleminin mağduru olan herkesin tazminat istemeye hakkı vardır.”

86. Hükümet, başvuranın iddialarının olaylara dayanan temelini yadsımanın ötesinde, 5. maddeye dayanan şikayet ile özel olarak ilgilenmemiştir.

87. AİHM, herhangi bir Devlet yetkilisi ya da Devlet adına görev yapmakta olan bir kişinin, İhsan Haran'ın iddia edilen kaçırılması ile ilgisi bulunduğu, makul şüphenin ötesinde, tespit edilmiş olmadığına ilişkin yukarıda kaydedilen bulgusuna değinmektedir (bkz. paragraf 69). Sonuç olarak, başvuran tarafından iddia edildiği gibi sözkonusu maddenin ihlal edildiği sonucuna varmak için olaylara dayanan bir gerekçe bulunmamaktadır.

88. Dolayısıyla AİHM, AİHS'nin 5. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

V. AİHS'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

89. Başvuran, huzurunda başarıya ulaşması umudu ile yukarıda kaydedilen şikayetlerde bulunulabilecek bağımsız bir makam hususunda şikayette bulunmuştur. Bu şikayetini, AİHS'nin aşağıda kaydedilen 13. maddesine dayandırmıştır:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabileme hakkına sahiptir.”

90. Her iki taraf da AİHS'nin 13. maddesine dayanarak belirli bir görüş belirtmemiştir. Ancak, iç hukuk yollarının etkinliğine ilişkin uzun iddialarda bulunmuşlardır. Bu bakımdan, başvuran özellikle, DGM Cumhuriyet Savcısı'na dilekçe sunma çabasında bulunduğunu, ancak polisin, kendisinin Cumhuriyet Savcısı'nı görmesini engellediğini iddia etmiştir. Ayrıca, ailesinin bir ay boyunca dilekçe sunmaya çalışmaya devam ettiğini ve sunamayınca, bilgi edinip edinemeyeceklerini görmek için hapishane ziyaretlerine başladıklarını ileri sürmüştür. Buna ilaveten, Cumhuriyet Savcısı'na sunulan bir şikayetini, kendi şikayetinin niteliği gereği tüketilmesi uygun bir iç hukuk yolu olduğunu ve kendisinin tüketmesi için mevcut bir etkin iç hukuk yolu olduğuna dair delil olmadığını iddia etmiştir.

91. Söz konusu davada başvuranın sunduğu görüşleri ve usule ait esasına ilişkin 2. maddenin ihlal edildiğinin tespitini dayandırdığı gerekçeyi göz önüne alan AİHM (bkz. paragraflar 75-78), AİHS'nin 13. maddesi uyarınca ayrı bir meselenin açığa çıkmadığı kanısındadır.

VI. AİHS'NİN 2, 3 VE 5. MADDELERİ BAĞLANTILI OLAN 14. MADDENİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

92. Başvuran, etnik köken gerekçesine dayalı ayrımcılığa ilişkin bir idari uygulama olduğunu ileri sürmüştür. Bu iddiasını, AİHS'nin 14. maddesine dayandırmıştır:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

93. İlk başvuru formunda başvuranın temsilcileri, *Akkum ve Diğerleri/Türkiye* davasındaki görüşlerine değinmiştir (no. 21894/93, ECHR 2005-... (özetler)). Daha sonraki görüşlerinde, 14. maddeye dayanan belirli hiçbir görüş sunmamışlardır.

94. Hükümet, AİHS'nin 14. maddesine dayanan şikayet ile özel olarak ilgilenmemiştir.

95. AİHM, kendisine sunulan deliller ışığında başvuranın iddialarını incelemiş, ancak iddiaların kanıtlanamadığı sonucuna varmıştır. Özellikle başvuran, İhsan Haran'ın etnik kökeni hususunda zoraki bir ortadan kaybolmanın kasıtlı hedefi olduğuna ilişkin iddialarını destekleyecek hiçbir delil sunmamıştır. Sonuç olarak, AİHS'nin 14. maddesi ihlal edilmemiştir.

VII. AİHS'NİN 18. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

96. Başvuran, kendisinin ve eşinin AİHS’de öngörülen hakları ve özgürlükleri üzerindeki kısıtlamaların, AİHS uyarınca müsaade edilmeyen amaçlar için getirildiğini ileri sürmüştür. Bu iddiasını, AİHS’nin 18. maddesine dayandırmıştır:

“Bu Sözleşmenin hükümleri gereğince, sözü edilen hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamalar ancak öngörülen amaçlar için uygulanabilir.”

97. AİHM, kendisine sunulan deliller ışığında, başvuranın sözkonusu başlık altındaki iddialarının kanıtlanamadığı sonucuna varmıştır. Dolayısıyla AİHM, AİHS’nin 18. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır.

VIII. AİHS’NİN 34. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

98. 8 Ekim 1999 tarihinde sunulan esaslara ilişkin nihai görüşlerinde başvuranın İngiltere’de bulunan temsilcisi, AİHM’ye başvuran ile temasa geçemediklerini bildirmiş ve AİHM’den başvuranın şikayetlerinin AİHM tarafından değerlendirilmesi hakkında kabul edilemeyecek şekilde müdahale olarak değerlendirdikleri üç olayı (bkz. paragraflar 21-22) gözönüne almasını istemişlerdir.

99. AİHM, sözkonusu şikayeti AİHS’nin aşağıda kaydedilen 34. maddesi bağlamında incelemeyi uygun görmüştür:

“İşbu Sözleşme ve Protokollarında tanınan hakların Yüksek Sözleşmeci Taraflardan biri tarafından ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek kişi, hükümet dışı her kuruluş veya kişi grupları Mahkeme’ye başvurabilir. Yüksek Sözleşmeci Taraflar bu hakkın etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir suretle engel olmamayı taahhüt ederler.”

100. AİHM, sözkonusu şikayetin, taraflar arasında sözkonusu mesele hususunda görüş alışverişinde bulunulmasına izin verecek kadar erken belirtilmediğini veya hazırlanmadığını belirtmektedir. Dava koşulları altında, konuyu şu aşamada yargılamalar sırasında incelemenin gerekli olmadığı kanısındadır (bkz. *Nuray Şen/Türkiye (no. 2)*, no. 25354/94, §§ 199-200, 30 Mart 2004).

IX. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

101. AİHS’nin 41. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Maddi Zarar

102. *Aksoy/Türkiye* (18 Aralık 1996 tarihli karar, *Raporlar* 1996-VI), *Kurt/Türkiye* (25 Mayıs 1998 tarihli karar, *Raporlar* 1998-III), ve *Kaya/Türkiye* (19 Şubat 1998 tarihli karar, *Raporlar* 1998-I) davalarında verilen tazminatlara değinen başvuran, eşinin yararına, uğramış olduğu maddi zararlar için ödenen meblağı kabul edeceğini ileri sürmüştür. Sözkonusu başlık altında bir meblağ belirtmemiştir.

103. Hükümet, görüş belirtmemiştir.

104. AİHM başvuranın, belirli bir meblağ belirtmediğini veya iddiasını desteklemek için hiçbir görüş ya da doküman sunmadığını belirtir. Dolayısıyla, sözkonusu iddiayı reddetmiştir.

B. Manevi Zarar

105. Başvuran, AİHS'nin 3. maddesinin ihlaline ilişkin olarak eşinin uğradığı zarar için 40,000 Sterlin, kendisinin uğradığı zarar için 10,000 Sterlin tazminat talep etmiştir. Benzer davalarda, özellikle de *Kurt ve Kaya* davalarında verilen tazminatlara değinmiştir.

106. Hükümet, başvuranın iddiaları hususunda görüş belirtmemiştir.

107. AİHM, AİHS'nin 2. maddesinin öngördüğü usule ilişkin yükümlülük aksine yetkili makamların, İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin olaylara dair etkin bir soruşturma yapmadıklarını tespit etmiş olduğunu hatırlatır. Benzer davalardaki (bkz. *Tahsin Acar*, § 264) yerleşmiş içtihatlar ışığında dava olaylarını gözönüne alan AİHM, başvurana sözkonusu başlık altında 10,000 Euro (EUR) tazminat ödenmesine karar vermiştir.

C. Mahkeme Masrafları

108. Son olarak başvuran, AİHS organları huzurunda davasının hazırlanması ve sunumuna ilişkin ücretler ve masraflar için 6,704 Sterlin tazminat talep etmiştir. Bu meblağa, İngiliz temsilcilerinin yaptıkları yasal çalışma ve idari masraflar (sırasıyla 2,250 Sterlin ve 89,50 Sterlin), Türk temsilcilerinin yaptıkları yasal çalışma ve idari masraflar (sırasıyla 1,800 Sterlin ve 560 Sterlin), ve telefon görüşmeleri, posta ücreti, fotokopi ve İngilizce'den Türkçe'ye – Türkçe'den İngilizce'ye çevirileri ve özetleri (725 Sterlin) de dahil olmak üzere KHRP'nin kırtasiye masrafları da (sırasıyla 1,000 Sterlin ve 280 Sterlin) dahildir.

109. Hükümet, görüş belirtmemiştir.

110. AİHM, gerekli olarak yapıldığı ve meblağlar makul olduğu sürece tazminat ödenmesine karar verecektir (bkz. *Sawicka/Polonya*, no. 37645/97, § 54, 1 Ekim 2002). AİHM, sözkonusu davada tüm masraf ve harcamaların gerekli olduğu için yapıldığı hususunda tatmin olmamıştır. Özellikle, altı ayrı avukat tarafından yapılan yasal işlerin saatlerinin toplam sayısının da dahil olduğu tüm bu yasal masrafların, gerektiği için yapılmış olduğunun kanıtlanamadığı kanısındadır. Diğer taraftan AİHM, çeviriler, özetler ve idari masraflara ilişkin iddiaların, gerekli olduğu için yapıldığı ve meblağlarının makul olduğu kanısındadır. Ancak AİHM, başvuranın sözkonusu masraflar hususunda makbuz sunmadığını gözlemlemiştir. Tarafsız şekilde karar veren ve başvuran tarafından öne sürülen iddiaların detaylarını gözönünde bulunduran AİHM, ödeme gününde Sterlin'e çevirmek ve başvuran tarafından belirtilen İngiltere'deki banka hesabına yatırılmak üzere iddia edilen ücretler ve masraflar için 4,000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

D. Gecikme Faizi

111. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın benimsenmesinin uygun olduğu kanısındadır.

YUKARIDAKİ GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, AİHM

1. Hükümet'in ilk itirazlarını *reddetmiş*,

2. İhsan Haran'ın Devlet yetkililerince veya Devlet adına görev yapmakta olan kişilerce kaçırıldığı ve öldürüldüğüne ilişkin başvuranın iddialarına ilişkin AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmemiş olduğuna,

3. İhsan Haran'ın ortadan kaybolmasına ilişkin koşullar hususunda yerel makamların yeterli ve etkin bir soruşturma gerçekleştirmemesine ilişkin AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğuna,

4. Başvuranın, yerel hukukta yaşam hakkının korunmasının ihmal edildiği iddiasına ilişkin şikayetini, AİHS'nin 2. maddesi uyarınca değerlendirmenin gerekli olmadığına,
5. AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine,
6. AİHS'nin 5. maddesinin ihlal edilmediğine,
7. AİHS'nin 13. maddesi uyarınca ayrı bir meselenin ortaya çıkmadığına,
8. 2, 3 ve 5. maddelerle bağlantılı olan 14. maddenin ihlal edilmediğine,
9. AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edilmediğine,
10. AİHS'nin 34. maddesinin ihlal edilip edilmediğinin ayrıca incelenmesinin gerekli olmadığına,
11. (a) Sorumlu Devlet'in, başvurana, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde aşağıda kaydedilen miktarları ödemesi gerektiğine:
  - (i) Ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden yeni Türk Lirası'na çevrilmek üzere, manevi zarar için 10,000 Euro (on bin Euro),
  - (ii) Masraf ve harcamalar için ödeme gününde geçerli olan kur üzerinden Sterlin'e çevrilecek ve başvuran tarafından belirtilen İngiltere'deki bir banka hesabına yatırılacak 4,000 Euro (dört bin Euro),
  - (iii) Yukarıda kaydedilen miktarlara uygulanabilecek her tür vergi,(b) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar basit faizin, Avrupa Merkez Bankası'nın gecikme süresince uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oran üzerinden yukarıda kaydedilen miktarlara uygulanmasına *karar vermiş*,
12. Başvuranın adil tazmin talebinin kalan kısmını *reddetmiştir*.

İşbu karar, İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 § 2. ve 3. maddeleri uyarınca 6 Ekim 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Vincent BERGER
Sekreter

Boštjan M. ZUPANČIČ
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

PAMAK / Türkiye Davası*

Başvuru no:39708/98
Strasbourg
7 Haziran 2005

OLAYLAR

Başvuran 1950 doğumlu olup Ankara’da ikamet etmekte ve gazetecilik yapmaktadır.

Haftalık *Selam* dergisinin 31 Ekim ve 6 Kasım 1994 tarihli sayılarında “Yetmiş birinci yılında rejim ayakta kalmak için ek destek arayışında” başlıklı, başvuran tarafından kaleme alınan bir makale yayımlanmıştır.

A. Suçlama Gerekçesi

İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) Cumhuriyet Savcısı 20 Haziran 1995 tarihli iddianame ile başvurunu Türk Ceza Kanunu’nun 312§2. maddesi uyarınca suçlamıştır. Bu hüküm din farklılığı gözeterek halkı kin ve düşmanlığa tahrik etmeyi cezalandırmaktadır. Cumhuriyet Savcısı iddianamesinde dava konusu yayında başvuranın halkı Devlet’e karşı kışkırttığını ileri sürmüştür.

B. Devlet Güvenlik Mahkemesi’ndeki Yargılama

Başvuran İstanbul DGM’de hakkındaki suçlamaları reddetmiş ve dava konusu makalenin yalnızca Hükümet’in insan hakları konusundaki uygulamalarını eleştirdiğini öne sürmüştür.

İstanbul DGM başvurunu suçlu bulmuş ve TCK’nın 312§2. maddesi uyarınca bir yıl sekiz ay hapis cezası ile 433.333 TL para cezası ödemeye mahkum etmiştir. Ardından Mahkeme cezanın infazını ertelemeye karar vermiştir. Mahkeme kararını verirken, dava konusu makalenin toplumun farklı kesimlerini kin ve düşmanlığa tahrik ettiğine kanaat getirmiş ve makalenin özellikle 20 Haziran 1995 tarihli iddianamede belirtilen bölümlerini dikkate almıştır.

C. Başvuran tarafından yapılan temyiz

25 Ekim 1996 tarihinde başvuran kararı temyize götürmüştür. Başvuran temyiz gerekçesi olarak AİHS’yi ve ifade özgürlüğünü göstermiştir.

6 Mart 1997 tarihinde Yargıtay ilk derece mahkemesinin görüşlerini kabul ederek başvuranın temyizini reddetmiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayıresmî tercümedir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS’NİN 10. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran mahkumiyetinin düşünce özgürlüğünü kısıtladığından şikayetçi olmakta ve bu itibarla AİHS’nin 10. maddesine gönderme yapmaktadır.

AİHM sözkonusu mahkumiyet kararının, Sözleşme’nin 10§1. maddesi ile güvence altına alınan ifade özgürlüğü hakkına yönelik bir müdahale teşkil ettiği hususunun taraflar arasında bir ihtilafa yol açmadığını belirtir.

Başvuran Cumhuriyet Savcılığı'nın kendisine yönelttiği, Devlete karşı düşmanlığa tahrik etme suçunun TCK'nın 312. maddesinde öngörülmediğini iddia etse de, AİHM davaya bakan mahkemelerin Savcılığın muhakeme biçimini takip etmediğini not eder. Başvuranın mahkumiyeti, TCK'nın 312. maddesinde açıkça öngörülen, toplumun farklı kesimlerini kin ve düşmanlığa tahrik etmek suçuna dayandırılmıştır, dolayısıyla yasa ile öngörülmüştür.

AİHS'nin 10§2. maddesi uyarınca müdahalenin toprak bütünlüğünün korunması gibi meşru bir amaç güttüğüne yönelik bir itirazda da bulunulmamıştır (Bkz. *Yağmurdereli-Türkiye*, no: 29590/96, § 40, 4 Haziran 2002). AİHM bu değerlendirmeyi kabul etmektedir. Bu durumda anlaşmazlık, müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olup olmadığı sorusuna dayanmaktadır.

AİHM daha önce bu davaninkine benzer soruları gündeme getiren başka davalar da incelemiş ve AİHS'nin 10. maddesinin ihlal edildiği sonucuna varmıştır (Bkz. özellikle *Ceylan-Türkiye*, no: 23556/94, § 38, *Öztürk-Türkiye*, no: 22479/93, § 74, *İbrahim Aksoy-Türkiye* no: 28635/95, 30171/96 ve 34535/97, § 80, *Karkın-Türkiye*, no:43928/98, § 39, *Kızılyaprak-Türkiye*, no: 27528/95, § 43, 2 Ekim 2003).

AİHM mevcut davayı içtihatları ışığı altında incelemiş ve Hükümetin davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir tespit ve delil sunmadığını tespit etmiştir. AİHM metinlerde kullanılan kelimeler ile bunların kullanıldığı bağlamı özel olarak dikkate almış ve incelemesine sunulan davayı çevreleyen koşulları, özellikle de terörle mücadeleye bağlı zorlukları gözönünde bulundurmuştur (Bkz. *İbrahim Aksoy*, adıgeçen karar, § 60, ve *İncal-Türkiye*, 9 Haziran 1998, s. 1568, § 58).

Dava konusu makale terörle ve ayrılıkçı akımlarla mücadele Hükümet tarafından yürütülen politikaların katılığını eleştirmektedir.

AİHM İstanbul DGM'nin dava konusu makaleleri halkı kin ve düşmanlığa tahrik eden ifadeler içerdiği kanaatine vardığını ortaya koymaktadır.

AİHM ulusal mahkemelerin kararlarında yer alan gerekçeleri inceleyerek bunların başvuranın ifade özgürlüğü hakkına müdahaleyi haklı göstermeye yeterli görülemeyeceği sonucuna varmıştır (Bkz., *mutadis mutandis*, *Sürek-Türkiye* (no:4), no: 24762/94, § 58, 8 Temmuz 1999). Mahkeme söz konusu makalelerin bazı bölümlerinin özellikle sert olduğunu ve Türk Devleti hakkında son derece olumsuz bir tablo çizerek anlatıma düşmanlığı çağrıştıran bir anlam yüklemiş olsa da, yazının ne şiddet kullanmaya ne silahlı direnişe ne de başkaldırmaya teşvik ettiğini tespit etmiş ve bunun kin yüklü bir söylem olmayışının, göz önünde bulundurulması gereken esas unsur olduğu kanaatine varmıştır (Bkz. *a contrario*, *Sürek-Türkiye* (no:1), no: 26682/95, § 62, CEDH 1999-IV ve *Gerger-Türkiye*, no: 24919/94, § 50, 8 Temmuz 1999).

AİHM, müdahalenin orantılılığı sözkonusu olduğunda, verilen cezaların niteliği ile ağırlığının da gözönünde bulundurulacak unsurlar olduğunu hatırlatır. Mevcut davada başvuranın hapis cezasına mahkum edilmesi, bu ceza ertelenmiş dahi olsa, güdülen amaçlarla orantısız olup, “demokratik bir toplumda gerekli” değildir.

Dolayısıyla AİHS'nin 10. maddesi ihlal edilmiştir.

II. AİHS’NİN 6Ş1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran kendisini yargılayan ve mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin, bir yandan bünyesinde bir askeri hakim bulunmasından dolayı, diğer yandan ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı’nın tebliğnamesinin kendisine iletilmemesinden ötürü, sözkonusu mahkemenin kendisine adil bir yargılama sağlayabilecek “bağımsız ve tarafsız bir mahkeme” olmadığı iddiasında bulunmakta ve AİHS’nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile 3. fıkrasının c) bendine gönderme yapmaktadır.

A. Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hakkında

AİHM daha önce buna benzer şikayetlerin dile getirildiği birçok dava incelediğini ve bunların AİHS’nin 6Ş1. maddesinin ihlali yönünde sonuçlandığını ortaya koymaktadır (Bkz. adıgeçen *Özel*, § § 33-34, ve *Özdemir-Türkiye* no:59659, §§ 35-36, 6 Şubat 2003).

AİHM mevcut davayı incelemiş ve Hükümet’in davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir olgu ve delil sunmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, “ulusal güvenliğe” ilişkin suçlardan ötürü Devlet Güvenlik Mahkemesi’nde yargılanan başvuranın, aralarında asker kökenli bir hakim yer aldığı mahkeme önüne çıkma konusunda endişe duymasının anlaşılabilir olduğu kanısındadır. Dolayısıyla başvuran, Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin davanın gerekçesine yabancı mülahazalar ışığında sebepsiz bir yargı kararı almasından haklı olarak kaygı duymaktadır. Bu nedenle başvuranın, bu yargı merciinin tarafsız ve bağımsız olmadığı yönündeki şüphelerinin, nesnel bir biçimde haklı gerekçelere dayandığı kabul edilebilir (*Incal –Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-IV, s. 1573, § 72).

AİHM, başvuranları yargılayıp mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesinin AİHS’nin 6Ş1. maddesinde öngörülen bağımsız ve tarafsız bir mahkeme niteliğini taşımadığı sonucuna varmıştır.

Sonuç olarak AİHS’nin 6Ş1. maddesi ihlal edilmiştir.

B. Ceza Yargılamasının Adilliği Hakkında

Hükümet bir ihlalin varolduğunu kabul etmemektedir.

AİHM, daha önceki benzer davalarda da dile getirildiği üzere, tarafsızlıktan ve bağımsızlıktan yoksun bir mahkemenin, hiçbir surette, yargı yetkisi altındaki kişilere adil ve hakkaniyete uygun bir yargılama süreci temin edebileceğinin varsayamayacağını hatırlatır.

Başvuranın, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde görülmesi hakkının ihlal edildiği tespiti ışığında, AİHM, mevcut şikayeti incelemeye gerek

olmadığı kanaatine varmıştır (bkz. diğerleri arasında, *Çıraklar-Türkiye* , 28 Ekim 1998, Derleme 1998-VII, s. 3074, §§ 44-45).

III. AİHS’NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran ulusal mahkemeler önünde yaptığı masrafların karşılığı olarak 4.500 (dörtbin beşyüz) Euro değerinde maddi zarara uğradığını iddia etmektedir.

Başvuran ayrıca 40.000 (kırkbın) Euro değerinde manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

İddia edilen maddi zararlarla ilgili olarak AİHM, herhangi bir belge ile desteklenmediğinden bu iddiaların tamamen reddedilmesine karar vermiştir.

Manevi tazminat konusunda ise AİHM, başvuranın mevcut davanın koşulları nedeniyle bir tür karmaşa yaşamış olabileceği kanaatindedir. AİHS’nin 41. maddesinde öngörüldüğü üzere AİHM hakkaniyete uygun olarak başvurana manevi zararın tazmini için 5.000 (beşbin) Euro ödenmesine karar vermiştir.

AİHM mahkumiyet kararının Sözleşme’nin 6§1. maddesine göre tarafsız ve bağımsız olmayan bir mahkeme tarafından verildiği sonucuna vardığında, prensip olarak en uygun tazminin, başvuranın gecikmeksizin tarafsız ve bağımsız bir mahkeme tarafından yeniden yargılanması olacağı kanaatine varmıştır (*Gençel* kararı, § 27).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran aynı zamanda Komisyon ve AİHM nezdinde yaptığı masraf ve harcamalar için 4.480 Euro talep etmektedir. Başvuran bu harcama miktarını kanıtlayıcı hiçbir belge sunmamıştır.

Hükümet bu iddiaya karşı çıkmaktadır.

Mahkemenin bu konudaki içtihadı ve mevcut unsurlar doğrultusunda, AİHM başvurana, tüm masraf ve harcamalar için 1.000 (bin) Euro ödenmesinin makul olduğuna karar vermiştir.

C. Gecikme Faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası’nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. AİHS’nin 10. maddesinin *ihlal edildiğine*,

2. Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme niteliğinden yoksun bulunması nedeniyle AİHS'nin 6§1. maddesinin *ihlal edildiğine*;

3. AİHS'nin 6. maddesine dayanan diğer şikayetlerin incelenmesine *gerek görülmediğine*;

4. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana,

i. manevi tazminat için 5.000 (beş bin) Euro *ödenmesine*,

ii. masraf ve harcamalar için 1.000 (bin) Euro *ödenmesine*;

iii. yukarıdaki miktarların her türlü vergiden *muaf tutulmasına*;

(b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§2. ve 3. maddesine uygun olarak 7 Haziran 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

Valide AKKUŞ/Türkiye Davası*

Başvuru no:46854/99

OLAYLAR

1961 doğumlu başvuran Valide Akkuş Kürt kökenli Türk vatandaşı olup İstanbul'da ikamet etmektedir. Başvuran AİHM önünde İstanbul Barosu avukatlarından E. Keskin tarafından temsil edilmektedir.

24 Aralık 1997 tarihinde Gebze Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele Şubesi'ne bağlı polis memurları başvuranın evine operasyon düzenlemişlerdir.

Daha sonra başvuran Osmangazi Özel Polikliniği'nde görevli doktor Birsen Turan tarafından muayene edilmiştir. Hazırlanan rapora göre 21 Ocak 1998 tarihinde on haftalık hamile olan başvuran düşük yapmıştır.

4 Mart 1998 tarihinde başvuran evine operasyon düzenleyen polisler hakkında Gebze Cumhuriyet Savcılığı'na şikayet dilekçesi vermiştir. Başvuran polislerin kendisini öldürmekle tehdit ettiklerini ve yere yatmaya zorlayıp, hamile olduğunu söylemesine rağmen vurduklarını

belirtmiştir. Ardından polisler eşini de yanlarına alarak evden ayrılmışlardır. Dört haftadan az bir süre sonra başvuran bebeğini düşürmüştür.

17 Nisan 1998 tarihinde Gebze Cumhuriyet Savcısı başvuranın ifadesini almış, sözkonusu kişi iddialarını yinelemiştir. Başvuran 24 Aralık 1997 gecesi yaklaşık on polis memurunun yarım saat boyunca evinde arama yaptıklarını, polisler hasta ve hamile olduğunu söylediğini ve polislerden birinin kendisine hakaret edip kötü kadın muamelesi yaptığını belirtmiştir. Başvuran Savcı'nın sorusu üzerine başka bir hakarete bulunmadığını eklemiştir. Başvuranın eşi polisler tarafından yakalanmıştır. Bu aramadan sonra başvuranda kanamalar başlamıştır. Bir hafta sonra başvuran bir doktora görünmüş ve doktor kendisine kürtaj olması gerektiğini söylemiştir. Bunu kabul etmeyen başvuran daha sonra evinde düşük yapmıştır. Vücudunda düşükten kaynaklanan herhangi bir rahatsızlık bulunmadığını ifade eden başvuran, bir polisin kendisini yere düşürmesinin dışında başka bir darbe almadığını belirtmiştir. Başvuran iki buçuk aylık hamile olduğu halde, polislerin kaba davranışları nedeniyle düşük yaptığını eklemiştir.

22 Nisan 1998 tarihinde Gebze Cumhuriyet Savcılığı başvuranın eşi Mehmet Akkuş'u dinlemiştir. Adıgeçen kişi polislerin kendisini yere yatırdıklarını ve evini aradıklarını, karısını ve çocukları başka bir odaya aldıkları için polislerin eşine vurduğunu görmediğini belirtmiştir.

Belirtilmeyen bir tarihte Gebze Cumhuriyet Savcılığı, başvuranın, eşinin gözaltına alınmasından üzüntü duyması ve sağlık durumunun doktor tarafından izlenmemesi nedeniyle

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir. düşük yaptığı gerekçesiyle takipsizlik kararı vermiştir. Cumhuriyet Savcılığı bu durumdan güvenlik güçlerinin veya bir başka kişinin sorumlu tutulamayacağını belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı ayrıca 22 Nisan 1998 tarihinde başvuranın eşinin ifadesinin alındığını belirtmiştir. Bu ifadeye göre eve arama yapmaya gelen polisler "Yere yatın" diye bağırmişlar ve başvuran ile çocukları başka bir odaya almışlardır. Karısının polisler "Biz ne yaptık? Ne istiyorsunuz?" dediğini duymuştur. Polisler kendisini gözaltına almadan önce yarım saat evde kalmışlardır.

25 Haziran 1998 tarihinde Kartal Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı'nın takipsizlik kararını onamıştır. 21 Ağustos 1998'de bu karar başvurana bildirilmiştir.

5 Nisan 2002 tarihinde Özel Osmangazi Polikliniği Müdürü kayıtlarda 21 Ocak 1998 tarihinde Valide Akkuş'a ait bir muayenenin yer almadığını fakat adıgeçen kişinin aynı gün, o dönemde poliklinikte çalışan jinekolog doktor Birsen Turan tarafından muayene edildiğini belirtmiştir.

19 Nisan 2002 tarihinde Pendik Cumhuriyet Savcılığı Dr. Birsen Turan'ın ifadesini dinlemiştir. Adıgeçen kişi başvurunu belirtilen tarihte muayene ettiğini fakat başvuranın aldığı darbelerden dolayı mı düşük yaptığını bilemeyeceğini belirtmiştir.

ŞİKAYETLER

Başvuran AİHS'nin 3. maddesine gönderme yaparak, evine operasyon düzenleyen polis memurları tarafından kendisine kötü muamelede bulunduğundan şikayetçi olmaktadır: Başvuran hamile olduğunu söylemesine rağmen polisler kendisini yere yatmaya zorlamışlar, vurmuşlar ve ölümlle tehdit etmişlerdir. Başvuran maruz kaldığı muamele nedeniyle kısa bir süre sonra düşük yaptığını ileri sürmektedir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuran AİHS'nin 3. maddesine atıfta bulunmaktadır.

Hükümet arama sırasında polislerin başvuranı ve çocukları, babalarının yakalanmalarına tanık olmamaları için ayrı bir odaya aldıklarını belirtmiştir. Hükümet başvuranın polis tarafından itilip kakılmasının şüphesiz, dikkatsizlikten kaynaklanan ve istenmeden yapılan bir hareket olduğunu kabul etmektedir. Başvuranın 17 Nisan 1998 tarihli ifadesine dayanarak Hükümet, sözkonusu kişinin, bir polis memurunun kendisini istemeden incitmesinin dışında herhangi bir şiddet veya darba maruz kalmadığını beyan ettiğini belirtmektedir. Hükümet, başvurusunda ileri sürdüğünün aksine ilgili kişinin ifadesinde polis memurlarının ailesinin fertlerine şiddet uyguladığı ya da kötü muamelede bulunduğu bahsetmediğini, ayrıca eşinin verdiği ifadenin bunu doğruladığını savunmaktadır.

Hükümet bu durumda kötü muamele iddialarının uygun delil unsurları ile desteklenmediğini ileri sürmektedir. Hükümete göre başvuran hangi tarihte düşük yaptığı konusunda kaçamak cevap vermektedir. Başvuranın sunduğu sağlık raporunda ise tarih, sayı veya imza bulunmamaktadır. Ayrıca sözkonusu raporda gebeliğin sona ermesinin nedeni, yani polis darplarının mı sonucunda meydana geldiği belirtilmemektedir.

Hükümet başvurunun kendilerine iletilmesinden sonra Gebze Cumhuriyet Savcılığı'nın Özel Osmangazi Polikliniği'nden bilgi istediğini ve 5 Nisan 2002 tarihinde verilen cevapta kayıtlarda 21 Ocak 1998 tarihinde Valide Akkuş'a ait bir muayene bilgisinin yer almadığını fakat adigeçen kişinin o gün poliklinikte çalışan jinekolog doktor Birsen Turan tarafından muayene edildiğinin bildirildiğini belirtmiştir. Dr. Turan başvuranı iyice muayene ettiğini ve reçetede yazının kendisinin olduğunu fakat imzanın kendisine ait olmadığını beyan etmiştir. Doktor ayrıca düşüğün, başvuranın aldığı darbelerden kaynaklanmış veya kaynaklanmamış olabileceği konusunda bir şey söyleyemeyeceğini eklemiştir. Hükümet vekaletnamenin düzenlendiği 16 Şubat 1998 tarihine gönderme yaparak, bir düşük meydana gelmiş ise bunun iki ay sonra bile tespit edilebileceğini savunmakta ve başvuranın bu yönde hiçbir adım atmadığını ileri sürmektedir.

AİHM AİHS'nin 3. maddesine aykırı olan kötü muamele iddialarının uygun delil unsurları ile desteklenmesi gerektiğini hatırlatır (bkz., *Klaas-Almanya*, 22 Eylül 1993, A serisi no: 269, ss.17-18, §30). AİHM iddia edilen olayların tespiti için "her türlü makul şüphenin ötesinde" kriterinden yararlanmaktadır; bu türden bir delil yeteri kadar ciddi, açık ve birbiriyle uyumlu bir dizi emarenden ya da çürütülemeyecek karinelere ulaşabilir (*İrlanda-Birleşik Krallık*, 18 Ocak 1978, A serisi 25, ss.64-65, § 161 *in fine*, ve *Labita-İtalya* [GC], no: 26772/95, §§ 121 ve 152, CEDH 2000-IV).

Mevcut davada AİHM, başvuranın hamile olduğu halde, 24 Aralık 1997 tarihinde polisler tarafından evine düzenlenen operasyon sırasında, AİHS'nin 3. maddesine aykırı olan kötü muamelelere maruz kaldığını iddia ettiğini ortaya koymaktadır.

AİHM başvuranın 4 Mart 1998 tarihli şikayetinde yer alan beyanların dışında, iddiaların desteklenmesi için başvuran tarafından sunulan tek unsur, Özel Osmangazi Tıp Merkezi'nde görevli bir doktor tarafından, belirtilmeyen bir tarihte düzenlenen bir rapor olduğunu; bu raporda da sadece, 21 Ocak 1998 tarihinde on haftalık hamile olan başvuranın düşük yaptığının belirtildiğini, kötü muameleden kaynaklanan rahatsızlık konusunda ise hiçbir bilginin yer almadığını saptamıştır. Dosyada yer alan unsurlardan, olaylar esansında orada bulunan başvuranın kocasının, eşinin iddialarını desteklemediği ortaya çıkmaktadır. Dahası, başvuranı muayene eden doktor sağlık raporunun gerçekliğini kabul etmeyerek

sözkonusu raporu şüpheye düşürmektedir. Nitekim tek başına bu sağlık raporu, AİHM tarafından, başvuranın maruz kaldığını iddia ettiği kötü muamelelerin düşük yapmasına kaynaklık ettiği ya da düşüğe yol açtığı, ya da başvuranın AİHS'nin 3. maddesine aykırı olarak kötü muameleyle maruz kaldığının tespit edilmesine veya bu sonucuna varılmasına hatta bunun gösterilmesine elvermemektedir.

Sonuç olarak AİHM, AİHS'nin 3. maddesine aykırı olarak başvuranın kötü muameleyle maruz kalmış olabileceği yönünde makul bir şüphe doğuracak unsurların varolduğu sonucuna götürebilecek, ikna edici herhangi bir veriden yoksundur.

Dolayısıyla sözkonusu şikayetin AİHS'nin 35§§3. ve 4. maddesine uygun olarak açıkça dayanaktan yoksun olduğu gerekçesiyle reddedilmesi uygun görülmüştür.

Bu gerekçelerle, AİHM, oybirliğiyle,

Başvuruyu *kabuledilemez* bulmuştur.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

ALİ ABBAS ÖZTÜRK/Türkiye Davası*

Başvuru No:52695/99
Strasbourg
20 Eylül 2005

OLAYLAR

Başvuran 1961 doğumlu olup İzmir'de ikamet etmektedir.

13 Mart 1998 gecesi polis tarafından yakalanan başvuranın üzerinde yasadışı Komünist Devrim Harekatı örgütüne ait yayın bulunmuştur. Sabahleyin evi aranan başvuranın adı geçen yasadışı örgüte üye olduğundan şüphe edilmiştir.

14 Mart 1998 tarihinde İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'ne (DGM) çıkarılan başvuran hakkında tutuksuz yargılama kararı vermiştir.

27 Nisan 1998 günü Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından İzmir DGM Cumhuriyet Savcılığı'na gönderilen bilgi notunda, KDH örgütü terörist örgüt olarak nitelendirilmiştir. Bilgi notuna göre örgütün üyeleri herhangi bir terörist faaliyette bulunmamışlarsa da, iktidarın zor yoluyla ele geçirilmesini savunmaktadırlar.

İzmir DGM Cumhuriyet Savcısı başvurunu KDH'ye yardım ve yataklık yapmakla suçlayarak, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 7§2. maddesi uyarınca mahkum edilmesini istemiştir.

Başvuran İzmir DGM’de KDH’ye üye olduğu suçlamasını reddetmiştir.

30 Temmuz 1998 tarihinde İzmir DGM başvuranı suçlu bularak 10 yıl hapis cezası ve 3.000.000.000 TL para cezasına mahkum etmiştir.

Başvuran kararı temyize götürmüştür. Yargıtay 3 Mayıs 1999 tarihli bir kararla ilk derece mahkemesinin verdiği kararı onamıştır.

Hapis cezasının üç ayını çeken başvuranın hapis cezasının kalan kısmı ile para cezası ertelenmiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayıresmî tercümedir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS’NİN 6Ş1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran kendisini yargılayan ve mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin, bünyesinde bir askeri hakim bulunmasından dolayı, adil bir yargılama sağlayabilecek “bağımsız ve tarafsız bir mahkeme” olmadığı iddiasında bulunmaktadır.

Başvuran ayrıca, dava dosyasına göre adigeçen örgüt üyeleri tarafından hiçbir silahlı faaliyette bulunmadığı halde, terörist olarak nitelendirilen bir örgüte yardım ettiği gerekçesiyle mahkum edildiğinden, bu mahkeme önündeki yargılamanın adil olmadığını belirtmektedir.

Dolayısıyla başvuran AİHS’nin 6Ş1. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

A. Kabuledilebilirlik hakkında

AİHM, AİHS’nin 35Ş3. maddesine göre şikayetlerin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi bulunmadığını saptadığından şikayetleri kabuledilebilir bulmuştur.

B. Esas hakkında

1. Devlet Güvenlik Mahkemesi’nin Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı Hakkında

AİHM daha önce bu davanınkine benzer sorunların dile getirildiği birçok dava incelemiş ve AİHS'nin 6§1. maddesinin ihlal edildiğini saptamıştır (Bkz. *Özel kararı*, §§ 33-34, 7 Kasım 2002 ve *Özdemir-Türkiye* no:59659, §§ 35-36, 10 Temmuz 2001).

AİHM mevcut davayı incelemiş ve Hükümet'in davayı farklı şekilde sonuçlandırarak hiçbir olgu ve delil sunmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, Ceza Kanunu'nda öngörülen suçlardan ötürü Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanan başvuranın, aralarında asker kökenli bir hakim yer aldığı mahkeme önüne çıkma konusunda endişe duymasının anlaşılabilir olduğu kanısındadır. Dolayısıyla başvuran, Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin davanın gerekçesine yabancı mülahazalar ışığında sebepsiz bir yargı kararı almasından haklı olarak kaygı duymaktadır. Bu nedenle başvuranın, bu yargı merciinin tarafsız ve bağımsız olmadığı yönündeki şüphelerinin, nesnel bir biçimde haklı gerekçelere dayandığı kabul edilebilir (*Incal –Türkiye*, 9 Haziran 1998 tarihli karar, *Derleme* 1998-IV, s. 1573, § 72 *in fine*).

AİHM, başvuranları yargılayıp mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesinin AİHS'nin 6§1. maddesinde öngörülen bağımsız ve tarafsız bir mahkeme niteliğini taşımadığı sonucuna varmıştır.

2. Ceza Yargılamasının Adilliği Hakkında

Hükümet bir ihlalin varlığına karşı çıkmaktadır.

AİHM, daha önceki benzer davalarda da dile getirildiği üzere, tarafsızlıktan ve bağımsızlıktan yoksun bir mahkemenin, hiçbir surette, yargı yetkisi altındaki kişilere adil ve hakkaniyete uygun bir yargılama süreci temin edebileceğinin varsayamayacağını hatırlatır.

Başvuranın, davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde görülmesi hakkının ihlal edildiği tespiti ışığında, AİHM, mevcut şikayeti incelemeye gerek olmadığı kanaatine varmıştır (bkz. diğerleri arasında, *Çıraklar-Türkiye*, 28 Ekim 1998, *Derleme* 1998-VII, s. 3074, §§ 44-45).

II. AİHS'NİN 7§1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran kendisine verilen para cezasının, sözkonusu suça ilişkin olayların meydana geldiği dönemde yasalarda öngörülen azami sınırı aştığını iddia etmektedir.

Hükümet sunduğu görüşte başvuranın iddialarına karşı çıkmaktadır. Başvuranın mahkum edildiği ve 1988 yılında, yani 3713 sayılı Kanun'dan önce yürürlüğe giren 3506 sayılı Kanun'da, para cezalarının düzenli olarak artırılması öngörülmektedir. Sözkonusu artırım hesabına göre, uygulanan hükümde öngörülen para cezası için tavan 7.200.000.000 TL olup, dava konusu tutarın ötesindedir.

3713 sayılı Kanun metninin, 3506 sayılı Kanun uyarınca hesaplanan tutarlara göre açığa kavuşturulmaması ve mahkumiyet kararında 3506 sayılı Kanun'a değinilmemiş olması hoş bir durum olmasa da, olayların meydana geldiği dönemde her iki Kanun'un da yürürlükte olduğu gözönüne alındığında AİHM, başvurana verilen para cezası tutarının Kanun ile

öngörülen tavanı aşmadığını saptamıştır. Dolayısıyla sözkonusu şikayet, AIHS'nin 35. maddesinin 3. ve 4. fıkraları uyarınca açıkça dayanaktan yoksun olduğundan kabuledilemez bulunmuştur.

III. AIHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran 15.000 Euro tutarında maddi, 15.000 Euro tutarınca manevi tazminat talep etmektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

İddia edilen maddi tazminata ilişkin olarak AIHM, AIHS'nin ihlal edilmemiş olması halinde Devlet Güvenlik Mahkemesi'ndeki davanın sonucun ne olacağına dair spekülasyon yapılamayacağını belirterek, başvurana bu yönde bir tazminat ödenmesine gerek olmadığını karar vermiştir (Bkz, *Findlay-Birleşik Krallık* kararı, 25 Şubat 1997, *Derleme* 1997-I, s.284, § 85).

Manevi tazminata ilişkin olarak ise AIHM mevcut davada ihlal tespitinin adil tazmin için başlı başına yeterli olduğu kanaatine varmıştır (*Çıraklar* kararı, s. 3074, § 49).

AIHM'ye göre, mevcut davada olduğu gibi, bir vatandaşın AIHS'nin gerektirdiği bağımsızlık ve tarafsızlık koşulunu karşılamayan bir mahkeme tarafından mahkum edilmesi halinde, tespit edilen ihlalin telafisi için en uygun yol, ilgili kişinin, kendi talebi üzerine yeniden yargılanmasıdır (bkz., *Öcalan-Türkiye*, [GC], no: 46221/99, § 210 *in fine* CEDH 2005, 12 Mayıs 2005).

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran ayrıca iç mahkemeler ve AIHM nezdinde yaptığı masraf ve harcamalar için 4.800 Euro talep etmektedir.

Hükümet bu iddialara karşı çıkmaktadır.

AIHM'nin içtihadına göre, başvuranlar ancak yaptıkları masraf ve harcamaların gerçekliğini, zorunluluğunu ve miktarının makul olduğunu ortaya koyduklarında sözkonusu masraf ve harcamalar geri ödenebilir. Bu durumda AIHM, elindeki unsurları, yukarıda belirtilen kriterleri ve başvurana adli yardım olarak daha önceden yapılan ödemeyi gözönüne alarak, ilgili kişiye tüm masraflarla birlikte 1.400 (bin dörtyüz) Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmiştir.

C. Gecikme Faizi

AIHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına üç puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYANARAK AİHM OY BİRLİYLE;

1. AİHS'nin 6§1. maddesi kapsamındaki şikayetlerin *kabuledilebilir*, başvurunun geri kalanının ise *kabuledilemez olduğuna*;
2. İzmir Devlet Güvenlik Mahkemesi'nin bağımsızlık ve tarafsızlıktan yoksun olması nedeniyle AİHS'nin 6§1. maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6§1. maddesi uyarınca yapılan diğer şikayetlerin incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. Mevcut kararın kendisinin manevi zararın adil tazmini için yeterli *olduğuna*;
5. a) AİHS'nin 44§2. maddesi uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden Türk Lirası'na çevrilmek üzere ve miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak, Savunmacı Devlet tarafından başvurana, masraf ve harcamalar için 1.400 (bin dört yüz) *ödenmesine*;

(b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;
6. Adil tazminata ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğü'nün 77§§2. ve 3. maddesine uygun olarak 20 Eylül 2005 tarihinde yazıyla bildirilmiştir.

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

DÜNDAR/Türkiye Davası*

Başvuru No: 26972/95

Strazburg

20 Eylül 2005

USUL

1.Dava, Zübeyir DüNDAR (“başvuran”) isimli Türk vatandaşı tarafından, 3 Mart 1995 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması Sözleşmesi'nin (“Sözleşme”) eski 25. maddesine dayanılarak Avrupa İnsan Hakları Komisyonu'na (“Komisyon”) Türkiye Cumhuriyeti aleyhine yapılan başvurudan (no. 26972/95) kaynaklanmaktadır.

2.Başvuran, Londra’da çalışan Dr. Anke Stock tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti (“Hükümet”), AİHM’deki yargılamalar için herhangi bir Ajan tayin etmemiştir.

3.Başvuran, oğlunun Devlet görevlileri tarafından kanunsuzca öldürüldüğünü ve soruşturma makamlarının, öldürme olayını çevreleyen koşullara yönelik etkili bir soruşturma yapmadığını iddia etmiştir. AİHS’nin 2., 3., 6., 13. ve 14. maddelerine atıfta bulunmuştur.

4. Başvuru, 1 Kasım 1998 tarihinde, AİHS’nin 1 no’lu Protokol’ü yürürlüğe girdiğinde, AİHM’ye gönderilmiştir (11 no’lu Protokol, madde 5 § 2).

5. Başvuru, AİHM’nin Birinci Dairesi’ne tevzi edilmiştir (Mahkeme İç Tüzüğü, 52 § 1. madde). Bu Daire içinde davaya bakacak olan Bölüm, (AİHS’nin 27 § 1. maddesi), 26 § 1. madde ile öngörüldüğü üzere oluşturulmuştur.

6. 24 Ağustos 1999 tarihli bir kararla, AİHM, başvuruyu kısmen kabuledilebilir bulmuştur.

7. Başvuran, esaslara ilişkin görüşlerini sunmuştur; ancak Hükümet sunmamıştır. (59 § 1. madde)

8.1 Kasım 2004 tarihinde, AİHM, Dairelerinin kompozisyonunu değiştirmiştir (25 § 1. madde). Söz konusu dava, yeni oluşturulmuş İkinci Daire’ye teviz edilmiştir (52 § 1. madde).

OLAYLAR

I.DAVA ŞARTLARI

9.Başvuran, Kürt kökenli bir Türk vatandaşıdır, 1940 doğumludur ve Türkiye’nin güneydoğusunda Cizre ilçesinde ikamet etmektedir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe’ye çevrilmiş olup, gayıresmî tercümedir.

A.Giriş

10.Başvuranın oğlu Mesut Dünder’in ölümüne ilişkin olaylar üzerinde taraflar arasında ihtilaf bulunmaktadır.

11.Başvuran tarafından sunulduğu şekliyle olaylar Bölüm B’de anlatılmıştır (bkz. 12-23 arası paragraflar). Hükümet’in olaylara ilişkin görüşleri Bölüm C’de anlatılmıştır (bkz. 24-35 arası paragraflar). Hükümet’in sunduğu yazılı kanıtlar ise Bölüm D’de özetlenmiştir (bkz. 36-57 arası paragraflar).

B.Başvuranın olaylara ilişkin görüşleri

12.Başvuranın oğlu Mesut Dünder 1972 doğumludur. Mesut Dünder çocukken menenjit geçirmiştir. Başvuran, oğlunu tedavi ettirememiş ve oğlu zihinsel engelli olmuştur.

13.Mesut Dünder, Kürt halk müziği, şiiri ve renklerine her zaman ilgi duymuş ve birçok kez “Kürt ulusal bayramlarında”, sarı, kırmızı ve yeşil olan Kürt renklerini taşıyarak gösteri gruplarının ön saflarında yürümüştür.

14. Mesut Dündar'ın bu faaliyetleri, kendisini takibe alan ve kimi zamanlarda evde ailesine baskın yapan polislerin dikkatini çekmiştir. Mesut Dündar üç defa gözaltına alınmış ve her seferinde, polis tarafından dövülmüş ve işkence görmüştür.

15. Yaklaşık olarak Temmuz 1992'de, Cizre Emniyet Müdürlüğü'ne bağlı polis memurları, başvuranın evine baskın yapmış ve başvurana, Mesut Dündar'ı Elazığ Akıl Hastanesi'ne götürmek için geldiklerini söylemişlerdir. Başvurana ve Mesut Dündar'ı alarak Emniyet Müdürlüğü'ne götürmüşlerdir. Mesut Dündar, hastanede öldürüleceğini düşünerek korkmuş ve camdan atlayarak hastaneden kaçmıştır.

16. Bundan sonra, polisler üç gün boyunca başvuranı Cizre ilçe merkezine ve civar köylere götürmüşler; bu süre zarfında Mesut Dündar'ı aramış ancak bulamamışlardır. Polisler, başvuranı dövmüş, ve eğer oğlunu bulup polislere teslim etmezse kendisini öldürmekle tehdit etmişlerdir. Başvuran, ancak oğlunu gördüğünde bizzat getireceğine dair söz verdikten sonra, üçüncü günün sonunda serbest bırakılmıştır.

17. Mesut Dündar, polisten korktuğu için eve dönmemiştir. Arkadaşlarıyla kalmış ve annesiyle konuşmak için, başvuranın evine her gün telefon etmiştir. Polis, sıklıkla başvuranın evine gelmiş ve Mesut'un nerede olduğunu sormuştur.

18. Bir süre sonra Mesut Dündar telefon etmemeye başlamış ve polis başvuranın evine artık gelmemiştir. Dolayısıyla başvuran, polisin Mesut Dündar'ı yakaladığından şüphelenmiştir.

19. 6 Eylül 1992 tarihinde, Mesut Dündar boğulmuş olarak, Sulak Köyü civarında Şeyh Değirmenci su değirmeninin yanında bulunmuştur. Aynı gün erken saatlerde Cizre'deki bakkala yoğurt götüren, Sulak Köyü'nden olan dört kadınla ve başka bir şahısla yapılan röportaja ait rapor, 19 Kasım 1992 tarihinde Özgür Gündem Gazetesi'nde yayınlanmıştır. Bu röportaja göre, içlerinden birisinin polis olduğu tahmin edilen dört silahlı kişi, elleri arkadan bağlı halde iken Mesut Dündar'ı boğmuştur. Ölümünden sonra Mesut Dündar'ın boğulduğu yere gelen askerler, cesedin altında bir bubi tuzağı olabileceğini öne sürerek, cesedi bir zırhlı personel aracının arkasında sürüklemişlerdir.

20. Daha ileri bir tarihte, başvuranın ailesi, Mesut Dündar'ın cesedinin hastane morgunda olduğunu öğrenmiştir. Aileden bir kişi, hastaneye gitmiş ve ceset kendisine teslim edilmiştir. Mesut Dündar'ın göğüs kafesi, boğazı ve ensesi tamamen morluklarla kaplıydı. Yüzü ve gözleri çamurla dolmuştu ve ensesinde 34 noktada kırmızı noktalar ve yaralar vardı.

21. Polis, "Oğlunu kim öldürmüş olabilir? Kimden şüpheleniyorsun? Düşmanlarımız var mıydı?" diye sorarak başvuranın ifadesini almıştır. Daha sonra, Mesut Dündar'a ait eşyalar başvurana teslim edilmiştir.

22. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı ile irtibata geçmiş ve oğluna ne olduğunu sormuştur. Cumhuriyet Savcısı, Mesut Dündar'ın boğulduğunu söylemiştir. Cumhuriyet Savcısı, başvuranın ifadesini almamıştır, başvurana yasal işlem başlatmak isteyip istemediğini sormamıştır.

23. 13 Eylül 1994 tarihinde, başvuran ve ailesi, Cizre Cumhuriyet Savcısı'na dilekçe yazarak soruşturma yapılıp yapılmadığını ve ne safhaya geldiğini öğrenmek istemiştir. Cumhuriyet Savcısı, başvuran Mesut Dündar olayından bahsedene kadar dostane davranmıştır. Katip, başvurana davanın kapandığını söylemiştir. Başvuran, daha sonra soruşturmanın devam ettiğini öğrenmiştir.

C.Hükümet'in olaylara ilişkin görüşleri

24. Sulak Köyü muhtarı, 7 Eylül 1992 tarihinde Jandarma Komutanlığı'na gelerek, köyüne çıkan yolda bir ceset gördüğünü söylediğinde yetkililer cinayetten haberdar olmuşlardır.

25. Muhtar, 18 Ekim 1992 tarihli ifadesinde, kendisi Jandarma'ya haber verdikten sonra, Cumhuriyet Savcısı ve birkaç jandarmanın olay yerine geldiğini belirtmiştir. Cumhuriyet Savcısı, orada bulunanları cesette bubi tuzağı olabileceğini söyleyerek uyarılmış ve cesedin zırhlı bir araca ipe bağlanarak kısa bir mesafe sürüklenmesine karar verilmiştir. Cesette bubi tuzağı olmadığı kesinleşince, Cumhuriyet Savcısı ve doktor, cesette *in situ* inceleme yapmıştır. Ceset, otomobille Cizre'ye götürülmüştür.

26. 8 Eylül 1992 tarihinde, Jandarma Komutanlığı, cesedin bulunduğu yeri gösteren bir kroki ile birlikte olay raporunu Cizre Cumhuriyet Savcılığı'na iletmıştır. Jandarma Komutanlığı, Cumhuriyet Savcılığı'na, maktulü boğan(lar)ın kimliğinin bilinmediğini bildirmişlerdir.

27. Cizre Cumhuriyet Savcılığı tarafından derhal cezai soruşturma başlatılmıştır. Cumhuriyet Savcısı, 10 Eylül 1992'de, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, kapsamlı bir soruşturma yapılmasını ve kendisini soruşturma hakkında düzenli olarak bilgilendirmesini talep etmiştir.

28. 7 Eylül 1992 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, başvuranın ifadesini almıştır. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı'na oğlunun akıl sağlığının bozuk ve kendisinin kontrolü dışında olduğunu söylemiştir. Ayrıca, kimseden şikayetçi olmadığını belirtmiştir.

29. Cizre Jandarma Komutanlığı, 14 Kasım ve 14 Aralık 1992, 24 Şubat ve 30 Mayıs 1993 tarihlerinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı'na, soruşturmanın devam ettiğini ve herhangi bir gelişme olmadığı bilgisini vermiştir.

30. 7 Aralık 1993 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, kendisini her üç ayda bir bilgilendirmesini istemiştir. 31 Mayıs 1994 tarihinde, Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, yasal zaman aşımı sınırının bitim tarihine kadar, soruşturmaya devam etmesini istemiştir.

31. Cizre Jandarma Komutanlığı, Cumhuriyet Savcısı'na düzenli olarak, soruşturmada herhangi bir gelişme olmadığı bilgisini vermiştir.

32. 19 Şubat 1996'da, Şırnak Valisi, Ankara Jandarma Komutanlığı'na, Mesut Dündar'ın ölmeden önce gözaltına alındığı iddiasının asılsız olduğunu bildirmiştir. Vali, görüşlerine destek olarak, gözaltı kayıtlarının kopyalarını eklemiştir; bu kayıtlarda Mesut Dündar'ın ismi bulunmamaktadır.

33. Cizre Cumhuriyet Savcısı, Adalet Bakanlığı'na, Savcılık tarafından başvurana hiçbir bilgi verilmediği iddiasının asılsız olduğunu bildirmiştir.

34. 11 Aralık 1989 tarihinde, Midyat Cumhuriyet Savcısı'nın Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'ne ilettiği iddianameye göre, T. M. isimli bir şahıs ve başvuranın ölmüş olan oğlu Mesut Dündar, dokuz yaşındaki bir çocuğa tecavüz etmiştir; bu Türk Ceza Kanunu'nun 414. maddesinin ihlalidir. Sonunda, Mesut Dündar 1 Aralık 1989'da yakalanmıştır.

35. Adli Tıp Kurumu'nun 25 Ekim 1991 tarihli, Mesut Dündar'ın ciddi akıl rahatsızlığı olduğunu belirten raporu temelinde, birinci derece mahkemesi, Mesut Dündar'ın yaptıklarından cezai olarak sorumlu tutulamayacağına karar vermiştir. 17 Aralık 1991 tarihinde, birinci derece mahkemesi, Mesut Dündar'ın en az bir yıl bir akıl hastanesinde tutulması talimatını vermiştir. Karar, 27 Mayıs 1992 tarihinde kesinleşmiş ve 22 Haziran 1992 tarihinde cezaların infazı dairesine gönderilmiştir. Polislerin, Temmuz 1992'de başvuranın evine gelmesinin sebebi bu idi; yani Mesut Dündar'ı Elazığ Akıl Hastalıkları Hastanesine götürmekti.

D. Hükümet tarafından sunulan yazılı kanıtlar

36. Aşağıdaki bilgiler Hükümet tarafından sunulan belgelerde yer almaktadır.

37. 11 Aralık 1989 tarihinde, Midyat Cumhuriyet Savcısı, Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'ne, Mesut Dündar'ın 29 Kasım 1989 tarihinde dokuz yaşında bir erkek çocuğa tecavüz etmekle suçlandığı bir iddianame sunmuştur.

38. Midyat Ağır Ceza Mahkemesi'nin talebi üzerine, Adli Tıp Kurumu 16 Ekim 1991 tarihinde Mesut Dündar'ı muayene etmiştir. Adli Tıp Kurumu, 25 Kasım 1991 tarihinde düzenlenen raporunda, Mesut Dündar'ın zihinsel engelli olduğu ve dolayısıyla cezai sorumluluk taşımadığı sonucuna varmıştır. Sözkonusu rapor, Mesut Dündar'ın bir akıl hastanesinde alıkoyulmasını tavsiye etmiştir.

39. 17 Aralık 1991 tarihinde, Midyat Ağır Ceza Mahkemesi, Mesut Dündar ve T. M. adında bir kişinin dokuz yaşındaki çocuğa tecavüz etmiş oldukları kararına varmıştır. Midyat Ağır Ceza Mahkemesi, Adli Tıp Kurumu'nun raporunu göz önüne alarak, Mesut Dündar'ın asgari bir yıl süre psikiyatrik tedavi göreceği bir akıl hastanesinde alıkoyulmasını hükmetmiştir. Bu karar, T. M. adındaki kişinin sunduğu temyiz başvurusunun Yargıtay tarafından reddedilmesinin üzerine, 27 Mayıs 1992 tarihinde kesinlik kazanmıştır.

40. 8 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve bir doktor, Cizre ilçesinden yaklaşık 7 km. uzaklıktaki Sulak Köyü'ne yakın bir mevkide, Mesut Dündar'ın cesedinin üzerinde *in situ* inceleme yapmış ve bulgularını kaydetmişlerdir. Hazırladıkları rapora göre, altında bir bubi tuzağı bulunması ihtimaline karşı ceset bir halatla çekilmiştir. Güvenli olduğu kesinleştikten sonra ceset aranmış ve ceplerinden birinde sözde bir PKK bayrağı bulunmuştur.

41. Ölüm sebebi, doktor tarafından, boğazlanmadan kaynaklanan asfeksiyon olarak tespit edilmiştir. Ölüm sonrası vücut katılaşması ve morarma gerçekleşmiştir. Ölüm sebebinin tespit edilmesi üzerine, doktor tam otopsinin gerekli olmadığı kararına varmıştır. Cumhuriyet Savcısı defin izni çıkarmıştır.

42. Aynı zamanda, 7 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı başvuranı sorgulamıştır. Başvuran, Cumhuriyet Savcısı'na oğlunun akli dengesinin yerinde olmadığını ve kontrolünün dışına çıktığını söylemiştir. Başvuran, oğlunun öldürülmesine yönelik kimseye karşı hiçbir şikayette bulunmamıştır.

43. Cizre İlçe Jandarma Komutanlığı'nda görevli komutan yardımcısı tarafından 8 Eylül 1992 tarihinde hazırlanan ve Cizre Cumhuriyet Savcılığına iletilen bir rapora göre, Mesut Dündar'ın başka bir yerde boğularak öldürüldüğü ve sonra cesedinin bulunduğu yere bırakıldığı belirlenmiştir.

44. 10 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'na cinayetin fail(ler)ini bulmaya yönelik "gizli ve uygun bir arama" yürütme talimatı vermiştir. Cumhuriyet Savcısı, aynı zamanda, araştırma hakkında düzenli olarak bilgilendirilmeyi talep etmiştir.

45. 14 Eylül 1992 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuran ve oğlu Esvet Dündar'a Cumhuriyet Savcılığı'na gelmeleri için çağrıda bulunmuştur.

46. 13 Kasım 1992 tarihinde, üç jandarma tarafından düzenlenen rapora göre, "Mesut Dündar cinayetinin failleri askerler tarafından gizli ve uygun bir şekilde aranmış fakat bulunamamıştır. Fail(ler) buldukları anda Cumhuriyet Savcılığı bilgilendirilecekti."

47. 19 Şubat 1993 ve 15 Şubat 1996 tarihleri arasında, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'na verdiği, yukarıda geçen, talimatlarını yinelemiş (44. paragraf) ve Jandarmadan yasal zamanaşımı sürecinin sona ereceği 7 Eylül 2007 tarihine kadar Cumhuriyet Savcılığı'nı üç ayda bir her türlü gelişmeden haberdar etmeyi sürdürmesini talep etmiştir.

48. Cizre Jandarma Komutanlığı'nda görevli jandarmalar, 29 Mayıs 1993, 18 Nisan ve 18 Mayıs 1994, 28 Mart, 3 Haziran ve 18 Haziran 1995 ve son olarak 19 Haziran 1995 tarihlerinde benzer raporlar hazırlamışlardır. Bu raporlar Cizre Cumhuriyet Savcısı'na iletilmiştir.

49. Jandarmalar tarafından 5 Ocak 1996 tarihinde hazırlanan bir rapora göre, Mesut Dündar'ın, öldükten sonra cebine sözde PKK bayrağı bırakan, PKK üyeleri tarafından öldürüldüğü tespit edilmiştir.

50. 18 Şubat 1996 tarihinde, Jandarma, Cumhuriyet Savcısı'na, faillerin kimliğini bilen kimseyi bulamadıklarını bildirmiştir.

51. 18 Mart 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuran ve iki akrabasına Cumhuriyet Savcılığı'na gelmeleri için çağrıda bulunmuştur.

52. 19 Mart 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Adalet Bakanlığı'nın Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü (bundan sonra "Müdürlük" olarak anılacaktır)'ne cinayet araştırmasının sürdüğünü ve Cumhuriyet Savcılığı'nın Jandarma tarafından her ay bilgilendirildiğini belirten bir yazı göndermiştir. Başvuran, oğlunun polis karakolunda gözaltına alındığı ve daha sonra kaçtığı veya dört köylü kadının dört silahlı adamı Mesut Dündar'ı boğarken gördüğü şeklindeki iddialarını Cumhuriyet Savcılığı'na bildirmemiştir. Dolayısıyla, Cumhuriyet Savcısı araştırmasında, bu iddiaları dikkate almamıştır. Ancak, o andan itibaren dikkate alacaktır.

53. 12 Nisan 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı tarafından başvuranın ifadesi alınmıştır. Başvuran, 7 Eylül 1992 tarihinde verdiği ifadenin (bkz. yukarıda 42. paragraf) içeriğinin doğruluğunu teyit etmiş ve ayrıca oğlunun, onu bir akıl hastanesine götürmek isteyen, polisler tarafından tutuklandığını belirtmiştir. Ancak, başvuranın oğlu polis karakolunun penceresinden kaçabilmiştir. Başvuran ve polis memurlarının onun için sürdürdükleri üç günlük arama başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Mesut Dündar o tarihten itibaren hiç geri dönmemiştir. Bir grup çocuk, başvurana Mesut Dündar'ı gördüklerini söylemiştir. Ayrıca, polis memurları evine gidip Mesut Dündar'ı aramışlardır. Oğlunun cesedinin bulunmasının ardından, başvurana, bir grup insan tarafından, Sulak Köyü'nden dört kadının oğlunu dört kişi tarafından dövülürken gördükleri söylenmiştir. Kadınlar bu dört adamın polis

memuru olup olmadıklarını bilmemektedirler. Başvuranın, oğlunun öldürülmesinden polis memurlarının sorumlu olduğundan şüphelenmesinin nedeni, Mesut Dündar'ın polis karakolundan kaçışından sonra polis memurlarının onu bulmak için ısrarcı davranmaları ve defalarca evine gitmeleridir.

54. 17 ve 19 Nisan 1996 tarihlerinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Mesut Dündar'ın erkek kardeşleri Esvet ve Abdülaziz Dündar'ı sorgulamıştır. Her iki kardeş de babalarının verdiği ifadeyle benzer ifadeler vermiştir.

55. 19 Nisan 1996 tarihinde, Cizre Cumhuriyet Savcısı, Cizre Jandarma Komutanlığı'ndan, başvurana göre Mesut Dündar'ın boğularak öldürülmesine tanık olan dört kadını bulmasını istemiştir.

56. 20 Mayıs ve 26 Haziran 1996 tarihlerinde, Cizre Jandarma Komutanlığı'nda görev yapan komutan yardımcısı Cizre Cumhuriyet Savcısı'na, Sulak Köyü'nden kimsenin Mesut Dündar'ın boğularak öldürülmesine tanıklık etmemiş olduğunu bildirmiştir.

57. Sonrasında raporların Cizre Cumhuriyet Savcılığı'na iletildiği 1999 yılına kadar, Jandarma benzer raporlar düzenlemeye devam etmiştir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

58. İlgili iç hukuk ve uygulama *Tepe – Türkiye* kararında (no. 27244/95, §§115-122, 9 Mayıs 2003) bulunmaktadır.

HUKUK

I. AIHM'NİN DELİLLERİ DEĞERLENDİRMESİ VE OLAYLARI TESPİTİ

A. Tarafların İddiaları

1. Başvuran

59. Başvuran, oğlunun Devlet görevlileri tarafından kasıtlı olarak öldürüldüğünü belirtmiştir. İddiasına destek olarak, başvuran, Hükümet'in, bir yandan Mesut Dündar'ın gözaltına alınmadığını belirterek ve diğer yandan Mesut Dündar'ı hastaneye götürme teşebbüslerinde polis memurlarının mahkeme emrini yerine getirdiklerini doğrulayarak, çelişkili beyanlar verdiğini öne sürmüştür.

60. Başvuran, ayrıca, oğlunun tutuklanmasından sonraki yeri ve durumu hakkında yetkililerin güvenilir ve bir temele dayanan herhangi bir açıklamada bulunamadıklarını öne sürmüştür.

2. Hükümet

61. Hükümet, başvuranın oğlunun polis karakolundan kaçışından sonra meydana gelen olayların tamamıyla meçhul olduğunu öne sürmüştür. Dolayısıyla, başvuranın, oğlunun gözaltındayken öldürüldüğü yönündeki iddiası hiçbir temele dayanmamaktadır.

62. Hükümet, ayrıca, Mesut Dündar'ın PKK'ya katılmış ve zihinsel özürlü olması nedeniyle PKK eylemleri hakkında bilgi verebileceğinden korkan PKK üyeleri tarafından öldürülmüş olabileceğinin göz ardı edilemeyeceğini ileri sürmüştür.

B. AİHM'nin olayları değerlendirmesi

63. AİHM, gözaltında bulunan insanların hassas bir durumda olduklarını ve yetkililerin onları koruma yükümlülüğü taşıdıklarını yineler. AİHM, geçmişte, bir kişinin gözaltına alınırken sağlığı yerinde olup bu kişi serbest bırakıldığında yaralanmış olduğu durumlarda, Devlet'in bu yaraların nasıl oluştuğu konusunda mantıklı bir açıklama getirmekle yükümlü olduğu görüşüne varmıştır (bkz., diğerlerinin yanısıra, *Selmouni – Fransa* [BD], no. 25803/94, § 87, AİHM 1999 – V). Yetkililerin, kişinin gözaltında gördüğü muameleye ilişkin açıklama getirme yükümlülüğü, sözkonusu kişinin öldüğü durumlarda bilhassa zorlayıcı olur (*Salman – Türkiye* [BD], no. 21986/93, § 99, AİHM 2000 – VII).

64. Sözkonusu davada, başvuranın oğlunun, onu akıl hastanesine götürmek isteyen polis memurları tarafından Temmuz 1992'de polis karakoluna götürüldüğü tarafarca kabul edilmektedir. Ancak, başvurana göre, oğlu bir pencereden kaçmıştır (bkz. yukarıda 15. paragraf).

65. AİHM, Mesut Dündar'ın Eylül 1992'de öldürüldüğünü kaydeder (bkz. yukarıda 40. paragraf). Bu, Mesut Dündar'ın polis karakolundan kaçışından yaklaşık iki ay sonradır ve bu süre boyunca Mesut Dündar serbesttir. Dolayısıyla, başvuranın oğlunun ölümüne açıklama getirmek, sorumlu Hükümet'in yükümlülüğü değildir. Sözkonusu davanın şartlarında, oğlunun Devlet görevlileri tarafından öldürüldüğü yönündeki iddiayı kanıtlama sorumluluğu başvurana aittir.

66. Başvuran, AİHM'ye oğlunun öldürülmesiyle ilgisi olan Devlet görevlilerini gösteren hiçbir kanıt sunmamıştır. Özellikle, oğlunun boğularak öldürülmesine şahit olduğunu iddia ettiği dört kadının kimliklerine yönelik hiçbir bilgi sunmamıştır.

67. Yukarıda anlatılanların ışığında, AİHM, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen gerçek koşulların bir spekülasyon konusu olarak kaldığı sonucuna varmıştır. Buna göre, başvuranın oğlunun Devlet görevlileri tarafından veya Devlet görevlilerinin göz yumması ile öldürüldüğü sonucuna varmak için deliller yetersizdir.

68. AİHM, izleyen paragraflarda başvuranın şikayetlerini AİHS'nin çeşitli maddeleri uyarınca incelemeye geçecektir.

II. AİHS'NİN 2. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİALARI

69. AİHS'nin 2. maddesi şöyledir:

“1. Herkesin yaşam hakkı yasanın koruması altındadır. Yasanın ölüm cezası ile cezalandırdığı bir suçtan dolayı hakkında mahkemece hükmedilen bu cezanın yerine getirilmesi dışında hiç kimse kasten öldürülemez.

2. Öldürme, aşağıdaki durumlardan birinde kuvvete başvurmanın kesin zorunluluk haline gelmesi sonucunda meydana gelmişse, bu maddenin ihlali suretiyle yapılmış sayılmaz:

a. Bir kimsenin yasa dışı şiddete karşı korunması için;

b. Usulüne uygun olarak yakalamak veya usulüne uygun olarak tutuklu bulunan bir kişinin kaçmasını önlemek için;

c. Ayaklanma veya isyanın yasaya uygun olarak bastırılması için.”

A. Başvuranın oğlunun Devlet yetkilileri tarafından öldürülmesi

70. Başvuran, oğlunun, AİHS'nin 2. maddesinin ihlaline yol açacak şekilde güvenlik güçleri tarafından öldürülmüş olduğunu ileri sürmüştür.

71. Hükümet'e göre, Devlet yetkilileri, başvuranın oğlunun öldürülmesinden sorumlu tutulamaz.

72. AİHM, başvuranın oğlunun, Devlet yetkilileri tarafından ya da Devlet yetkililerinin suç ortaklığı yapması sonucu öldürüldüğünü tespit etmemiş olduğu sonucuna varmıştır (bkz. paragraf 67). Sonuç olarak, sözkonusu olayla ilgili AİHS'nin 2. maddesi ihlal edilmemiştir.

B. Soruşturmanın yetersiz olduğu iddiası

73. Başvuran, Devlet'in oğlunun öldürülmesine ilişkin yeterli ve etkin bir soruşturma başlatmaması hususunda AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüştür.

74. İddiasını desteklemek için, soruşturmada görülen aşağıdaki eksiklikleri vurgulamıştır:

- (a) yetkili makamların, başvuranın oğlunun akıl hastanesine kaldırılmasına ilişkin Mahkeme emrinin yerine getirilmesinden sorumlu olan ve başvuranın oğlunun kaçtığı sırada polis karakolunda görevlerini ifa etmekte olan polis memurlarını sorgulamamaları,
- (b) yetkili makamların, başvurandan ve aile mensuplarından, polis memurlarının başvuranın evine gittiği sırada ne olduğuna ilişkin bilgi almaya çalışmamaları,
- (c) yetkili makamların, olaya tanık olduğu iddia edilen şahısların ve potansiyel görgü tanıklarının yerlerini tespit etmemeleri ve ifadelerini almamaları, ve son olarak,
- (d) yetkili makamların, doktorların ve akıl hastanesinde görevlerini ifa etmekte olan hasta kabul personelinin ifadelerini almamaları.

75. Hükümet, yetkili makamlar tarafından, Mesut Dündar'ın cesedinin bulunmasını müteakip gerekli işlemlerin başlatıldığını ve otopsi yapıldığını belirtmiştir. Cizre Cumhuriyet Savcısı, başvuranın, güvenlik güçlerinin, Mesut Dündar'ın öldürülmesine dahil olduğuna ilişkin iddiaları ışığında yürütülen bir *ex officio* soruşturma başlatmıştır.

76. AİHM, Devlet'in, AİHS'nin 1. maddesi uyarınca “kendi yetki alanları içinde bulunan herkese bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlükleri tanıma” görevi ile birlikte AİHS'nin 2. maddesi uyarınca yaşama hakkının korunması yükümlülüğünün, kişilerin güç kullanımı sonucu öldürüldükleri durumlarda etkin bir resmi soruşturma açılmasını gerekli kıldığını hatırlatır (bkz, *mutatis mutandis*, *McCann ve Diğerleri*, yukarıda kaydedilen, sayfa 49, § 161, ve *Kaya/Türkiye*, 19 Şubat 1998 tarihli karar, *Hüküm ve Karar Raporları*, 1998-I, sayfa 329, § 105).

77. Etkin soruşturmalar yürütme yükümlülüğü, gerektiği durumlarda, muhtemel kötü muamele ve yaralama izlerinin, tam ve uygun bir kaydı içeren bir otopsi ve ölüm sebebi de (*ibid*) dahil olmak üzere klinik bulguların, objektif bir analizini kapsar.

78. AİHM, 7 Eylül 1992 tarihinde hazırlanan rapordan, ölümün boğulmadan kaynaklandığı bulgusunun, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve doktorun, tam bir otopsinin gerekli olmadığı sonucuna varması için yeterli olduğunun anlaşıldığını belirtmiştir (bkz. paragraf 41). Tam bir otopsinin, ölüm nedenini doğrulayacak, ölüm zamanının tespit edilmesini ve cinayetin faillerine ilişkin delilleri sağlayacak kanıt bulma şansını artıracak olasılığını göz ardı etmişlerdir.

79. 8 Eylül 1992 tarihinde jandarmalar tarafından hazırlanan rapora göre (bkz. paragraf 43), cesedin bulunmuş olduğu bölgede kapsamlı bir araştırma yapılmamıştır. Örneğin, sözkonusu raporda, Mesut Dünder'in başka bir yerde öldürüldüğü ve cesedinin, daha sonra bulunmuş olduğu yere bırakıldığının belirtilmesine rağmen, Hükümet cesedin bulunmuş olduğu bölgenin, parmak ve tekerlek izleri için araştırılmış olduğu sonucunun çıkarılabileceği hiçbir bilgi sağlamamıştır. Ayrıca, kurbanın boğulmuş olduğu bulgusuna rağmen, soruşturma dosyasında, cesedin herhangi bir DNA kanıtı veya parmak izi taşıyıp taşımadığının doğrulanması için adli olarak incelenmiş olduğunu gösteren hiçbir delil bulunmamaktadır.

80. Yukarıda kaydedilenlerin ışığında AİHM, Cizre Cumhuriyet Savcısı ve doktor tarafından ve jandarma tarafından hazırlanan raporların, sözkonusu adam öldürmenin sorumlularının tespit edilmesine yardımcı olabilecek ipuçlarının açığa çıkarılmasını sağlayamayacağı sonucuna varmıştır.

81. AİHM, Cizre Cumhuriyet Savcısı tarafından yürütülen ve jandarmaya, sözkonusu adam öldürmenin faillerinin bulunması için "gizli ve uygun" bir arama yürütmelerine (bkz. paragraflar 44 ve 47) ve başvuran ve yaşayan iki oğlundan dört ifade almalarına ilişkin direktif verilmesi ile sınırlı olan soruşturma üzerinde eleştirel açıklamalarda bulunmuştur (bkz. paragraflar 42, 53 ve 54). Adam öldürmeye ilişkin soruşturmanın, zamanaşımı süresinin bitimine kadar devam edecek olmasına rağmen Hükümet tarafından, soruşturma ile yetkili makamlarca 1999 senesinden itibaren herhangi bir işlem başlatıldığına ilişkin hiçbir doküman sunulmamıştır.

82. Jandarmalar tarafından hazırlanan proforma raporlarına ilişkin (bkz. paragraflar 46, 48, 49, 50 ve 57) AİHM – ne tür işlemler başlatıldığını belirtmemiş olduklarını gözlemleyerek –, sözkonusu raporların, herhangi bir soruşturma işleminin kanıtı olarak ele alınamayacağı sonucuna varmıştır.

83. AİHM ayrıca, Mesut Dünder'in cesedinin, Sulak Köyü civarında bulunmasına (bkz. paragraf 40) ve bir gazete, adam öldürmeye tanık olduklarını iddia eden bir grup köylü ile yapmış olduğu röportajı yayınladığı halde (bkz. paragraf 19), Sulak'taki köylülerden ifade alınmamış olduğunu gözlemlemiştir.

84. Tespit edilmiş olan ciddi boyuttaki bu eksiklikler, AİHM'nin, yerel yetkili makamların, AİHS'nin 2. maddesi uyarınca başvuranın oğlunun öldürülmesine ilişkin ne yeterli, ne etkin ne de anlamlı bir soruşturma yürüttükleri sonucuna varması için yeterlidir.

85. AİHM, sonuç olarak, usuli alan uyarınca AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edilmiş olduğu sonucuna varmıştır.

III. AİHS'NİN 3. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

86. Başvuran, oğlunun ölümünü müteakip yaşadığı stres ve sıkıntı ve oğlunun öldürülmüş olduğu koşulları ortaya çıkaramamasına ilişkin olarak AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmiş olduğunu ileri sürmüştür.

87. Hükümet, başvuranın oğlunun Devlet yetkilileri tarafından öldürülmüş olduğu iddiasını reddetmiştir.

88. AİHS'nin 3. maddesi aşağıda kaydedilmiştir:

“Hiç kimse işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya işlemlere tabi tutulamaz.”

89. AİHM, Devlet yetkililerinin, başvuranın oğlunun öldürülmesinden sorumlu olduklarının tespit edilmiş olmadığını hatırlatır (bkz. paragraf 67).

90. Başvuranın, yetkili makamların sözkonusu adam öldürmeye ilişkin etkin bir soruşturma yürütmemesi sonucu, oğlunun öldürüldüğü koşulları ortaya çıkaramamasının, başvuranın kendi hususunda AİHS'nin 3. maddesinin aksi bir muamele ile eşdeğer olup olmadığı konusunun, AİHS'nin 3. maddesi uyarınca belirtilen kötü muameleyle ilişkin değil, usuli gereklere ilişkin AİHS'nin 2. maddesine dayanarak açılan davada görülen şikayetten ayrı bir şikayet içerdiği kanısındadır (bkz. *Tahsin Acar/Türkiye* [BD], no. 26307/95, § 237, 8 Nisan 2004).

91. Oğlunun öldürülmesine ilişkin soruşturmanın yetersizliği, başvuranın sıkıntı ve bunalım yaşamasına yol açmış olduğu halde AİHM, başvuranın kendisine ilişkin AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edildiği bulgusunu haklı gösterecek özel etkenler olduğunun tespit edilmediği kanısındadır (*ibid*, at § 239, ve orada değinilen davalar).

92. Sonuç olarak AİHM, AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmemiş olduğu sonucuna varmıştır.

IV. AİHS'NİN 6. VE 13. MADDELERİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

93. Başvuran, AİHS'nin 6. maddesine dayanarak, oğlunun öldürülmesine ilişkin yürütülen cezai soruşturmanın yetersiz olması sonucu, teşhis edilemeyen failere karşı hukuk davası açmak için Mahkeme'ye ulaşamadığı hususunda şikayette bulunmuştur. Ayrıca, soruşturmanın yetersiz olmasının, AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edilmesine yol açtığını ileri sürmüştür.

94. Hükümet, başvuranın iddiaları hususunda özel bir yorumda bulunmamıştır.

95. AİHM, başvuranın şikayetinin, Cumhuriyet Savcısı tarafından oğlunun öldürülmesine ilişkin başlatılan soruşturmaya yöneltilmiş olduğunu ve kendisinin, hiçbir hukuk davası açma girişiminde bulunmamış olduğunu belirtmiştir.

96. AİHM, AİHS'nin 6. maddesi yerine 13. maddesi uyarınca benzer şikayetleri incelemiş olduğunu gözlemlemiş ve sözkonusu sıkıntıların, başvuranın, yetkili makamların soruşturma yürütmelerine ilişkin tutumları ile ilgili daha genel şikayetlerine bağlı olduğu sonucuna varmıştır. Özellikle AİHS'nin 2. maddesinin ihlali, kurbanın akrabalarına tazminat ödenmesi yolu ile telafi edilemeyeceği için 13. maddenin, ilgili bir madde olduğu kabul edilmiştir (bkz., *mutatis mutandis*, *Kaya*, yukarıda kaydedilen, §§ 104-105).

97. AİHM, sonuç olarak, şikayetin, AİHS'nin aşağıda kaydedilen 13. maddesi uyarınca incelenmesi gerektiği sonucuna varmıştır:

“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, ihlal fiili resmi görev yapan kişiler tarafından bu sıfatlarına dayanılarak yapılmış da olsa, ulusal bir makama etkili bir başvuru yapabileme hakkına sahiptir.”

98. AİHM, AİHS'nin 13. maddesinin, bir iç hukuk yolunun, yerel düzeyde, yerel yasal düzende güvence altına alınma şeklinden bağımsız olarak, Sözleşme hakları ve özgürlüklerinin esaslarını icra ettiğini garanti ettiğini hatırlatır. Sonuç olarak, 13. maddenin etkisi, bir iç hukuk yolu maddesinin, Sözleşme uyarınca “savunulabilir şikayet” esasına değinmesini gerektirmek ve Sözleşmeciler Devletlerin, sözkonusu madde uyarınca, Sözleşme yükümlülüklerine uyma şekillerine ilişkin uygun bir şekilde yargılanmaları durumunda bile destek sağlamaktır. Bu yükümlülüğün, 13. madde uyarınca kapsamı, başvuranın Sözleşme’ye dayanarak sunduğu şikayetin doğasına göre değişiklik gösterir. Bununla birlikte, 13. madde tarafından öngörülen iç hukuk yolu, hukuken olduğu kadar pratikte de “etkin” olmalıdır. Özellikle, sözkonusu yolun uygulanması, nahak yere sorumlu Devlet’in yetkili makamlarının fiilleri veya ihmalleri nedeniyle engellenmemelidir (bkz. *Aksoy/Türkiye*, 18 Aralık 1996 tarihli karar, *Raporlar* 1996-VI, sayfa 2286, § 95; *Aydın/Türkiye*, 25 Eylül 1997 tarihli karar, *Raporlar* 1997-VI, sayfa 1895-96, § 103; *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 106).

99. Yaşama hakkının temel önemi göz önüne alındığında, 13. madde, uygun görüldüğü hallerde tazminatın ödenmesine ek olarak yaşamdan mahrum bırakılmadan sorumlu olan kişilerin teşhisi ve cezalandırılmasını sağlayacak kapsamlı ve etkin bir soruşturmayı ve şikayet sahibinin, soruşturma prosedürüne etkin şekilde erişimini gerekli kılar (bkz. *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107).

100. Sözkonusu davada ileri sürülen delillere dayanan AİHM, başvuranın oğlunun, Devlet yetkililerince veya Devlet yetkililerinin suç ortaklığı sonucu öldürülmüş olduğunu tespit etmemiştir (bkz. yukarıda kaydedilmiş olan paragraf 67). Daha önceki davalarda karar bağlanmış olduğu gibi, sözkonusu durum, şikayetin 2. madde ile bağlantılı şekilde, 13. maddenin amaçları doğrultusunda “savunulabilir” olmasını engellemez (bkz. *Boyle ve Rice/İngiltere*, 27 Nisan 1988 tarihli karar, A Serisi no. 131, sayfa 23, § 52; *Kaya*, yukarıda kaydedilen, § 107). Bu bağlamda, AİHM başvuranın oğlunun kanuna aykırı bir adam öldürmenin kurbanı olduğunun ihtilafı olmadığını ve bu nedenle başvuranın, AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiği hususunda “savunulabilir bir iddia”sı olduğunun göz önüne alınabileceğini gözlemlemiştir.

101. Dolayısıyla yetkililerin, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen şartlara ilişkin etkili bir soruşturma yürütme yükümlülüğü bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen nedenlerle (bkz. 73-85. paragraflar), 2. madde ile getirilen soruşturma yürütme yükümlülüğünden daha geniş şartlar gerektiren 13. maddeye uygun bir cezai soruşturma yürütüldüğü söylenemez (bkz. yukarıda anılan *Kaya*, § 107). Dolayısıyla AİHM başvuranın, oğlunun ölümüne ilişkin etkin bir hukuk yolundan mahrum bırakıldığına ve bu nedenle, tazminat talebi de dahil, diğer hukuk yollarından yararlanmasının engellendiğine hükmeder.

102. Bu nedenle, AİHS'nin 13. maddesi ihlal edilmiştir.

IV. AİHS’NİN 2., 3., 6. VE 13. MADDELERİ İLE BİRLİKTE ELE ALINDIĞINDA 14. MADDENİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

103. Başvuran, Kürt kökenli olmaları nedeniyle, kendisinin ve ölen oğlunun, AİHS'nin 2., 3., 6. ve 13. maddeleri ile birlikte ele alındığında AİHS'nin 14. maddesine aykırı bir şekilde ayrımcılığa maruz kaldıklarını iddia etmiştir. 14. madde şöyledir:

“Bu Sözleşmede tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan sağlanır.”

104. AİHM, AİHS'nin 2. ve 13. maddelerinin ihlal edildiğine karar verdiğini not eder ve AİHS'nin 14. maddesi kapsamındaki bu şikayetleri incelemenin gerekli olmadığı kanısındadır.

VI. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

105. AİHS'nin 41. maddesi şu şekildedir:

“Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollarının ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Tarafın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, hakkaniyete uygun bir surette, zarar gören tarafın tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

106. Başvuran, ölen oğlunun herhangi bir geliri olmadığından maddi tazminat talebinde bulunmamıştır.

107. Manevi tazminat olarak, başvuran, kendi adına oğlunun hayat hakkı ihlal edildiği için toplam 40.000 İngiliz sterlini talep etmiştir. Ayrıca ölen oğlu adına da, oğlunun yasadışı tutuklanması, maruz kaldığı insanlık dışı muamele ve kanun dışı ölümü için de toplam 10.000 İngiliz sterlini talep etmiştir.

108. Hükümet, başvuranın manevi tazminat taleplerinin aşırı olduğu kanaatindedir. AİHM'nin başvurana tazminat ödenmesine karar vermesi halinde, ödenecek miktarın haksız zenginleşmeye neden olmaması gerektiğini belirtmiştir.

109. AİHM, yetkili makamların, AİHS'nin 2. maddesindeki usuli yükümlülüğün aksine, başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin etkili bir soruşturma yürütemediklerini yineler. Dolayısıyla, benzer davalarda kabul edilen tazminatları da dikkate alan ve eşitlik temelinde bir değerlendirme yapan AİHM, başvurana, Mesut Dündar'ın mirasçıları için 10.000 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

Ayrıca, yetkili makamların şikayetlerini ele alma biçimi nedeniyle başvuranın yaşadığı sıkıntı ve endişenin, başvuran açısından, 13. maddeye ilişkin bir ihlal oluşturduğuna karar verilmiştir. Bu bağlamda AİHM, başvuran adına da bir tazminat verilmesi gerektiği kanısındadır. Dolayısıyla AİHM, kendisi için başvurana toplam 3.500 Euro tazminat ödenmesine karar vermiştir.

B. Mahkeme masrafları

110. Başvuran, başvurunun AİHM önüne getirilmesi amacıyla girdiği mahkeme masrafları için toplam 13.939,30 İngiliz sterlini talep etmiştir. Talebi şu kalemlerden oluşmaktadır:

- (a) İngiltere'deki avukatlarının ücretleri için 7.850 İngiliz sterlini
- (b) Türkiye'deki avukatlarının ücretleri için 1.950 İngiliz sterlini
- (c) İngiltere'deki avukatlarının telefon, posta, fotokopi, kırtasiye gibi idari masrafları için 3.264,30 İngiliz sterlini; ve son olarak,
- (d) Türkiye'deki avukatlarının telefon, posta, fotokopi, kırtasiye gibi idari masrafları için 925 İngiliz sterlini.

111. Başvuran, avukat ücretlerine ilişkin taleplerini destekleyen ayrıntılı bir masraf listesi sunmuştur.

112. Hükümet, başvuranın adli masraf ve harcamalara ilişkin taleplerinin temelsiz ve aşırı olduğunu ileri sürmüştür.

113. AİHM, başvuranın AİHS'ye dayanan taleplerini ancak kısmen ortaya koyabildiğini not eder ve AİHS'nin 41. maddesi uyarınca yalnızca mecburen ve gerçekten girilen adli masrafların tazmin edilebileceğini hatırlatır. Eldeki bilgilere dayanarak kendi hesaplamasını yapan AİHM, başvurana, uygulanabilecek her türlü katma değer vergisi hariç, 10.000 Euro ödenmesine ve bu meblağın temsilcilerinin başvuran tarafından belirlenen İngiltere'deki hesabına İngiliz sterlinine çevrilerek yatırılmasına karar vermiştir.

C. Gecikme faizi

114. AİHM, gecikme faizi olarak Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç yüzde puanı eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU NEDENLERLE AİHM,

1. Başvuranın oğlunun ölümüne ilişkin olarak AİHS'nin 2. maddesine dair kapsamlı bir ihlal olmadığına oybirliği ile;

2. Sorumlu Devlet'in yetkili makamlarının, başvuranın oğlunun ölümünü çevreleyen şartlar hakkında etkili bir soruşturma yürütememeleri nedeniyle AİHS'nin 2. maddesinin ihlal edildiğine oybirliği ile;

3. AİHS'nin 3. maddesinin ihlal edilmediğine oybirliği ile;

4. AİHS'nin 13. maddesinin ihlal edildiğine oybirliği ile;

5. Bire karşı altı oyla, başvuranın AİHS'nin 14. maddesine dayanarak yaptığı şikayetin ayrıca incelenmesine gerek olmadığına;

6. Oybirliği ile

(a) sorumlu Devlet'in, kararın AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde manevi tazminat olarak 10.000 Euro (onbin Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm vergileri, ödeme günündeki kur üzerinden Türk lirasına dönüştürülerek oğlu Mesut Dündar'ın mirasçıları için başvurana ödemesine;

(b) sorumlu Devlet'in, başvurana, aynı üç aylık süre içerisinde, kişisel, manevi tazminat olarak 3.500 Euro (üçbinbeşyüz Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm vergileri, ödeme günündeki kur üzerinden Türk lirasına dönüştürerek ödemesine;

(c) sorumlu Devlet'in, başvurana, aynı üç aylık süre içerisinde, mahkeme masrafları için 10.000 Euro (onbin Euro) ve bu miktara uygulanabilecek tüm katma değer vergilerini, ödeme günündeki kur üzerinden İngiliz sterlinine dönüştürerek başvuranın temsilcilerinin başvuran tarafından belirlenen İngiltere'deki banka hesabına ödemesine;

(d) yukarıda anılan üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç yüzde puanı eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

7. başvuranın adil tazmin taleplerinin kalanının reddine oybirliği ile *karar vermiştir*.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2. maddesi uyarınca 20 Ekim 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

S. DOLLÉ
Bölüm Sekreteri

J.-P. COSTA
Başkan

AİHS'nin 45 § 2. maddesi ve Mahkeme İçtüzüğü'nün 74 § 2. maddesi uyarınca Yargıç Mularoni'nin aşağıdaki kısmi muhalefet şerhi bu karar eklenmiştir.

J.-P.C.
S.D.

YARGIÇ MULARONI'NİN KISMİ MUHALEFET ŞERHİ

Çoğunluğun aksine, ben AİHM'nin, başvuranın AİHS'nin 14. maddesine dayanarak bulunduğu şikayeti ayrıca incelemesi gerektiğine inanıyorum.

Kürt kökenli Türk vatandaşları tarafından yapılan onlarca benzer başvuruyu inceledikten ve sık sık AİHS'nin 2. ve 3. maddelerinin ihlal edildiği kararına vardıktan sonra, *Nachova ve Diğerleri/Bulgaristan* davalarına (no. 43577/98 ve 43579/98) ilişkin 6 Temmuz 2005 tarihli Büyük Daire kararının öncesinde bile böyle bir şikayeti incelememekten rahatsızlık duyuyordum. Bu karardan sonra daha fazla rahatsızlık duyuyorum. AİHM'nin *Nachova ve Diğerleri* davasında bu şikayeti incelemeye karar verirken, neden sözkonusu dava benzeri davalarda bunu gereksiz bulmayı sürdürdüğünü anlayamıyorum.

Elbette 14. maddeye dayanan şikayetin incelenmesi, sonuçta AİHM'nin 14. maddenin ihlal edildiğine karar vereceği anlamına gelmemektedir. Çoğunluğun, sorumlu Devlet'in Türkiye olması halinde, bu tür davalarda ayrımcılık yasağının önemli bir husus olmadığını düşünmeye eşdeğer gördüğüm yaklaşımına katılmam mümkün değildir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararı

GABAY/Türkiye Davası*

Başvuru no. 70829/01

Strazburg

25 Ekim 2005

USUL

1. Dava, İnsan Hakları ve Temel Özgürlükler Sözleşmesi'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, bir Türk vatandaşı olan Yusuf Gabay tarafından, 16 Kasım 2000 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne yapılan başvurudan (no. 70829/01) kaynaklanmaktadır.

2. Başvuran, Ankara Barosu'na bağlı avukat J. Ertürk tarafından temsil edilmiştir. Türk Hükümeti ("Hükümet") AİHM huzurundaki işlemler için bir Ajan tayin etmemiştir.

3. 3 Eylül 2002 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvurunun kısmen kabuledilmez olduğuna karar vermiş ve işlemlerin süresine ilişkin şikayeti bildirmeye karar vermiştir. AİHS'nin 29 § 3. maddesini uygulayan AİHM, başvurunun esaslarına ve kabuledilebilirliğine ilişkin birlikte hüküm vermeye karar vermiştir.

4. 1 Kasım 2004 tarihinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Daire'lerinin yapısını değiştirmiştir (İç Tüzük 25 § 1. madde). Bu dava, yeni oluşturulmuş Dördüncü Daire'ye verilmiştir (İç Tüzük 52 § 1. madde).

OLAYLAR

5. Başvuran 1939 doğumludur ve İstanbul'da ikamet etmektedir.

6. Belirli olmayan bir tarihte, başvuran, borçluları tarafından 1980 ve 1981 yılları arasında çıkarılan altı senedi ödetmek amacıyla borçluları aleyhine icra takiplerine girişmiştir. İcra takipleri neredeyse on yıl sürmüştür. 1993 yılında, başvurana, faiziyle birlikte, 54.000.000 Türk Lirası (TL) para ödenmiştir.

7. Başvuran, 25 Ocak 1994 tarihinde, İstanbul Ticaret Mahkemesi'nde borçlularına karşı dava açmış ve ödemenin gecikmesi sonucu maruz kaldığı zarara karşılık, Borçlar Kanunu'nun 105. maddesi uyarınca ek tazminat talep etmiştir. Ödemenin on yıllık gecikme ile yapıldığını ve bu süreçte enflasyonun yükselmesinden kaynaklanan zararının, ona geciken ödeme karşılığı ödenmesine karar verilen faizi aşacağını iddia etmiştir.

---

* Dışişleri Bakanlığı Çok taraflı Siyasî İşler Genel Müdürlüğü tarafından Türkçe'ye çevrilmiş olup, gayriresmî tercümedir.

8. 17 Nisan 1995 tarihinde, mahkemeye bir bilirkişi raporu sunulmuştur. Bilirkişi raporu, enflasyona karşı maruz kaldığı zararları kanıtlayamadığı gerekçesiyle başvurana ek tazminat ödeme kararının verilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

9. 5 Ekim 1995 tarihinde, İstanbul Ticaret Mahkemesi, bilirkişi raporunda belirtilen gerekçeler dolayısıyla başvuranın talebini reddetmiştir. Başvuran temyiz etmiştir.

10. 24 Aralık 1996 tarihinde, Yargıtay, başvuranın ödemenin gecikmesi dolayısıyla zararlara maruz kalmış olduğu ve ona tazminat ödenmesine karar verilmesi gerektiği gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Dava, ilk derece mahkemesine iade edilmiştir.

11. 29 Eylül 1997 tarihinde, ilk derece mahkemesi ilk kararına bağlı kalmıştır. Başvuran temyiz etmiştir.

12. 3 Kasım 1999 tarihinde, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, ilk derece mahkemesinin kararını onaylamıştır. Başvuranın düzeltme talebi, 24 Nisan 2000 tarihinde reddedilmiştir. Bu karar başvurana 24 Mayıs 2000 tarihinde tebliğ edilmiştir.

HUKUK

I. AİHS'NİN 6 § 1. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI

13. Başvuran, işlemlerin süresinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6 § 1. maddesinde öngörülen "makul süre" şartıyla uyuşmamış olduğundan şikayetçi olmuştur, sözkonusu madde şöyledir:

"1. Herkes, ... medeni hak ve yükümlülükleriyle ilgili nizalar, ... konusunda karar verecek olan, ... [bir] mahkeme tarafından davasının makul bir süre içinde, ... görülmesini istemek hakkına sahiptir."

14. Hükümet bu iddiaya itiraz etmiştir.

15. Dikkate alınacak süreç, 25 Ocak 1994 tarihinde başlamış ve 24 Nisan 2000 tarihinde sona ermiştir. İlk derece mahkemesi ve Yargıtay'ın sırasıyla iki ve üç karar vermiş oldukları bu süreç, dolayısıyla, üç ay ve altı yıl sürmüştür.

A. Kabuledilebilirlik

16. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 35 § 3. maddesinin anlamı dahilinde, bu şikayetin temelsiz olmadığını kaydeder. AİHM, ayrıca, şikayetin başka açılardan da kabuledilmez olmadığını kaydeder. Dolayısıyla, kabuledilebilir ilan edilmelidir.

B. Esaslar

17. AİHM, işlemlerin süresinin makuliyetinin, davanın olayları ışığında ve davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili makamların davranışı ve tartışmada başvuran için neyin tehlikede olduğu kriterlerine atfen değerlendirilmesi gerektiğini yineler (bkz., diğer birçok içtihadın yanı sıra, *Frydlander – Fransa* [BD], no. 30979/96, § 43, AİHM 2000-VII).

18. AİHM, bu davadaki konuyla benzer konular ortaya koyan davalarda, sıklıkla, AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğini tespit etmiştir (bkz., yukarıda anılan, *Frydlender*).

19. AİHM, yerel mahkemelerin, üç ay altı yıllık süreç boyunca işlemlerde beş karar verdiğini kaydeder. Ancak, AİHM, İstanbul Ticaret Mahkemesi'nin karar tarihi (29 Eylül 1997) ile Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun başvuranın temyizine ilişkin karar tarihi (3 Kasım 1999) arasında bir ay iki yıllık uzun bir sürenin geçtiği gerçeğini gözden kaçıramaz. Hükümet, işlerin bu durumuna herhangi bir açıklama getirmemiştir. Böyle bir açıklama veya başvuranın suçlu olduğuna dair herhangi bir gösterge olmadığı durumda, gecikmenin, yerel mahkemelerin temyiz işlemlerini ele alışına isnat olunabileceği değerlendirilmelidir (bkz., *mutatis mutandis*, *Nuri Özkan – Türkiye*, no. 50733/99, § 21, 9 Kasım 2004).

20. Kendisine sunulan bütün belgeleri incelemiş olan AİHM, Hükümet'in, AİHM'yi bu davada farklı bir sonuca varmaya ikna edebilecek herhangi bir delil veya iddia ortaya koymadığını değerlendirir. Bu konudaki içtihadını göz önünde tutarak, AİHM, bu davada işlemlerin süresinin haddinden fazla olduğunu ve "makul süre" şartını karşılamadığını değerlendirir.

21. Buna göre 6 § 1. madde ihlal edilmiştir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI

22. AİHS'nin 41. maddesi şöyledir:

“ Mahkeme işbu Sözleşme ve protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlali ancak kısmen telafi edebiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören tarafın hakkaniyete uygun bir surette tatminine hükmeder.”

A. Tazminat

23. Başvuran, 3.000 Euro (Euro) manevi tazminat talep etmiştir.

24. Hükümet, talep edilen miktarın haddinden fazla olduğunu iddia etmiştir.

25. AİHM, Dava olaylarını göz önünde tutarak ve eşitlik temeline dayalı bir değerlendirme yaparak, başvurana 2.000 Euro (Euro) manevi tazminat ödenmesine karar verir.

B. Mahkeme Masrafları

26. Başvuran, ayrıca, AİHM'de yapılan mahkeme masraflarına karşılık 2.000 Euro talep etmiştir.

27. Hükümet, taleplerin haddinden fazla ve asılsız olduğunu belirtmiştir. Hükümet, başvuran tarafından, iddialarını kanıtlamak için bir makbuz veya herhangi başka bir belgenin sunulmamış olduğunu iddia etmiştir.

28. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihadına göre, başvuran, ancak mahkeme masraflarının zorunlu olarak ve gerçekten yapıldığı ve miktarının makul olduğu kanıtlandığı durumda mahkeme masraflarının ödenmesi hakkına sahiptir. Bu davada, sahip olduğu bilgileri ve yukarıda belirtilen kriterleri göz önünde tutan AİHM, başvuranın iddiasını tam

olarak kanıtlayamadığını değerlendirir. Ancak, davanın şartlarında, başvurana, bu başlık altında 500 Euro tazminat ödenmesine karar vermek makuldür.

C. Gecikme faizi

29. AİHM, gecikme faizi olarak, Avrupa Merkez Bankası'nın kısa vadeli kredilere uyguladığı faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın uygun olduğuna karar vermiştir.

BU SEBEPLERLE AİHM, OYBİRLİĞİ İLE

1. Başvurunun kalanının kabuledilebilir olduğuna;
2. AİHS'nin 6 § 1. maddesinin ihlal edildiğine;
3. a) Sorumlu Devlet'in, AİHS'nin 44 § 2. maddesi uyarınca kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, başvurana, manevi tazminata ilişkin olarak 2.000 Euro (iki bin Euro) ve mahkeme masraflarına ilişkin olarak 500 Euro (beş yüz Euro), artı tabi olabilecek her türlü vergiyi, ödeme günündeki kur üzerinden Türk Lirası'na dönüştürerek ödemesine;

b) yukarıda belirtilen üç aylık sürenin aşılmasından ödeme gününe kadar geçen süre için yukarıdaki miktara Avrupa Merkez Bankası'nın uyguladığı marjinal faiz oranına üç puan eklemek suretiyle elde edilecek oranın gecikme faizi olarak uygulanmasına;

6. Başvuranın adil tazmin talebinin kalanının reddine

KARAR VERMİŞTİR.

İngilizce olarak hazırlanmış ve Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesi uyarınca 25 Ekim 2005 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.

Michael O'BOYLE
Sekreter

Josep CASADEVALL
Başkan

— • —

 [İçindekilere dön](#)

Tebliğler

Maliye Bakanlığından:

TEDAVİ YARDIMINA İLİŞKİN UYGULAMA TEBLİĞİ **(SIRA NO: 10)**

1. 29/4/2006 tarih ve 26153 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2006 Yılı Tedavi Yardımına İlişkin Uygulama Tebliğinin (Sıra No: 6) 12.1 inci maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Aynı eşdeğer gruptaki ilaçların piyasadaki en küçük ambalaj formlarından bir tanesinin bir kutu olarak verilmesi uygulamasına en geç 1/1/2007 tarihinde geçilecektir. Geçiş

süreci, bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren, Sağlık Bakanlığınca ilaç veya ilaç grupları için en az 15 gün önceden genelge ile duyuru yapılmak kaydıyla, 1/1/2007 tarihine kadar tamamlanacaktır.”

2. Bu Tebliğ 1/10/2006 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Tebliğ olunur.

[R.G. 3 Ekim 2006 – 26308]

 [İçindekilere dön](#)

Tarım ve Köyişleri Bakanlığında:

TÜRK GIDA KODEKSİ ENERJİ İÇECEKLERİ TEBLİĞİ
(TEBLİĞ NO: 2006/47)

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Tebliğin amacı, enerji içeceklerinin tekniğine uygun ve hijyenik şekilde üretim, hazırlama, işleme, muhafaza, depolama, taşıma ve pazarlamasını sağlamak üzere bu ürünlerin özelliklerini belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Tebliğ sıvı ve toz formdaki enerji içeceklerini kapsar, sporcu içeceklerini kapsamaz.

Hukuki dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Tebliğ, 16/11/1997 tarihli ve 23172 mükerrer sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği"ne göre hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Tebliğde geçen;

Enerji içeceği: Bileşimindeki yararlanılabilir karbonhidrat içeriği nedeniyle insan vücuduna enerji sağlayan ve ürün özelliklerinde limitleri belirlenen fonksiyonel maddeleri, vitamin ve mineralleri de içerebilen içecekleri ifade eder.

Ürün özellikleri

MADDE 5 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin özellikleri aşağıda verilmiştir:

a) Enerji içeceklerinin karbonhidratlardan sağlanan enerji değeri 100 ml’de 45 kcal’den az olmamalıdır.

b) Enerji içecekleri özel beslenme amaçlı gıdalar kapsamında değerlendirilmez.

c) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin kafein miktarı 150 mg/L’den fazla olmamalıdır.

ç) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin bileşiminde;

-İnositol 100 mg/L

-Glukoronolakton 20 mg/L

-Taurin 800 mg/L

den fazla olmamalıdır.

d) Alkol miktarı hacmen % 0,05 den fazla olmamalıdır.

e) Enerji değeri azaltılmış ürünlerde (a) bendinde yer alan hüküm uygulanmaz.

Ambalajlama, etiketleme ve işaretleme

MADDE 6 – (1) Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin Etiketleme bölümüne ilaveten;

a) Enerji içeceklerinin etiketinde, besin ögesi tablosu yer almalıdır.

b) Enerji içeceklerinin etiketinde kafein miktarı litrede miligram olarak yer almalıdır.

c) Bu Tebliğ kapsamındaki ürünlerin etiketinde uyarı başlığı altında, tüketici tarafından kolaylıkla görülebilecek şekilde şu ifade yer almalıdır;

"Alkol ile karıştırılarak veya beraber tüketilmemelidir. Çocuklar, 18 yaş altı kişiler, yaşlılar, diabetikler, yüksek tansiyonu olanlar, gebe ve emzikli kadınlar, metabolik hastalığı olanlar, böbrek yetmezliği olanlar ile kafeine hassas kişiler için tavsiye edilmez. Sporcu içeceği değildir, yoğun fiziksel aktivite sırasında veya sonrasında tüketilmemelidir. Günlük 500 ml'den fazla tüketilmesi tavsiye edilmez."

ç) Bilimsel gelişmeler ışığında, yukarıda belirtilen uyarılar genişletilebilir.

Katkı maddeleri

MADDE 7 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünler, 25/8/2002 tarihli ve 24857 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi - Gıdalarda Kullanılan Renklendiriciler Tebliği", 21/9/2006 tarihli ve 26296 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi - Gıda Maddelerinde Kullanılan Tatlandırıcılar Tebliği" ve 22/12/2003 tarihli ve 25324 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi - Renklendiriciler ve Tatlandırıcılar Dışındaki Gıda Katkı Maddeleri Tebliği"nde yer alan hükümlere uygun olmalıdır.

Aroma maddeleri

MADDE 8 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerde kullanılan aroma maddeleri, "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin" Gıda Aroma Maddeleri bölümüne uygun olmalıdır.

Bulaşanlar

MADDE 9 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerdeki bulaşanların miktarları, 23/9/2002 tarihli ve 24885 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi - Gıda Maddelerinde Belirli Bulaşanların Maksimum Seviyelerinin Belirlenmesi Hakkında Tebliğ"e uygun olmalıdır.

Hijyen

MADDE 10 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünler, "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliği"nin Gıda Hijyeni Bölümünde yer alan genel kurallara uygun olarak üretilmelidir.

Taşıma ve depolama

MADDE 11 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerin, taşınması ve depolanması sırasında "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin" Taşıma ve Depolama bölümündeki kurallara uyulmalıdır.

Numune alma ve analiz metotları

MADDE 12 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünlerden numune alınmasında "Türk Gıda Kodeksi Yönetmeliğinin" Numune Alma ve Analiz Metotları bölümündeki kurallara uyulmalıdır. Numune uluslararası kabul görmüş metotlara göre analiz edilmelidir.

Tescil ve denetim

MADDE 13 – (1) Bu Tebliğ kapsamında yer alan ürünleri üreten ve satan işyerleri; tescil ve izin, ithalat işlemleri, kontrol ve denetim sırasında bu Tebliğ hükümlerine uymak zorundadır. Bu hükümlere uymayan işyerleri hakkında 5/6/2004 tarih ve 25483 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5179 sayılı "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun" hükümlerine göre yasal işlem yapılır.

Denetim

MADDE 14 – (1) Bu Tebliğde yer alan hükümlerin uygulanması ile ilgili denetim 5/6/2004 tarih ve 25483 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 5179 sayılı "Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun"a göre Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

Yürürlükten kaldırılan mevzuat

MADDE 15 – (1) Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından 27/1/2006 tarih ve 26062 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Türk Gıda Kodeksi – Enerji İçecekleri Tebliği" yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

MADDE 16 – (1) Bu Tebliğ yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 17 – (1) Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Köyişleri Bakanı yürütür.

[R.G. 4 Ekim 2006 – 26309]

_____ • _____

 [İçindekilere dön](#)

DUYURU

7 Ekim 2006 tarih ve 26312 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan
- 21.9.2006 tarih ve 5544 Sayılı Meslekî Yeterlilik Kurumu Kanunu, yer darlığı nedeniyle Bülten’e alınamamıştır.